

POKOJ (3606) *sb m*

pokoj (3605), pokuj (2); pokoj : pokuj *RejKup* (26:1), *Leop* (59:1).

Pierwsze o jasne; -ój (211), -oj (29); -ój : -oj *OpecŻyw* (7:8), *MurzNT* (7:1), *Mącz* (70:9), *KochPs* (10:2), *KochFr* (5:1), *KochMRot* (2:2), *ZawJeft* (3:1), *SarnStat* (52:3), *SiebRozmyśl* (2:1), *GosłCast* (4:1); -oj-.

sg N pokój (530). ♦ *G pokoju* (637), *pokoja* (136); -a *BierRaj* (2), *BielŻyw*, *BierRozm*, *RejRozpr*, *OrzRozm* (5), *OrzQuin* (10), *KochTr*, *MWilkHist*, *KochFr*, *WisznTr*, *KochPieś*, *KochSob*, *BielRozm*, *WysKaz*; -u : -a *LibLeg* (8:1), *BierEz* (1:1), *OpecŻyw* (7:2), *PatKaz III* (1:1), *KromRozm I* (3:4), *KrowObr* (14:1), *UstPraw* (2:2), *BibRadz* (18:2), *BielKron* (2:56), *Mącz* (15:1), *GórnDworz* (4:10), *RejPos* (40:1), *RejZwierc* (20:2), *BielSpr* (1:7), *BudBib* (14:1), *KochPs* (1:4), *GórnRozm* (2:3), *ActReg* (12:2), *Phil* (1:1), *SarnStat* (74:2), *KlonKr* (2:1), *KmitaSpit* (1:1), *GosłCast* (2:2). ♦ *D pokojowi* (58), *pokojewi* (1) *GórnDworz*, *pokoju* (8); -u *BierRaj*, *BielŻyw*, *LubPs*, *KochSat*, *SkarKaz*; -owi : -u *BielKron* (2:1), *Mącz* (4:1), *RejPos* (7:1). ♦ *G a. D pokoju* (3). ♦ *A pokój* (1252). ♦ *I pokojem* (216); -em (10), -(e)m (206). ♦ *L pokoju* (715). ♦ *V pokoju* (9). ♦ *pl N pokoje* (11). ♦ *G pokoj(o)w* (15). ♦ *A pokoje* (13). ♦ *L pokoj(o)ch* (1) *RejPs*, *pokojach* (1) *SarnStat*.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Spokój, stan bez zakłóceń, wstrząsów, niepomyślnych wydarzeń; pax Mymer¹, Vulg, HistAl, PolAnt, Mącz, Modrz, Calag, Calep, JanStat, Cn; quies PolAnt, Mącz, Modrz, Calep, JanStat, Cn; silentium Mącz, PolAnt, Vulg; tranquillitas Mącz, Modrz, JanStat; otium Mącz, Modrz, Cn; requies Mącz, PolAnt; toga Mącz, Cn; pacificatio Calag; malacia Cn (3421) : Mymer¹ 34; Aucupari tranquillitates, Pokoyu ízukać. Mącz 19c; Sub specie pacis, Pod xtałtem pokoyu/ zmyśláýac pokóy. Mącz 425a, 158c, 285b, 341c, 425a; Calag 205a; Calep 765a.*

W funkcji imienia własnego (2): *tobie iáko imię ô młodzieńcze. (-) Pokoy, to imię moie. CiekPotr* 71, 73.

Zwroty: »czynić, czyniący pokoj« = pacificare, pacificus Mącz, Cn; pacificator Calep; componere a. facere a. pangere a. patrare pacem Cn [szyk zmienny] (1:2): Pacificus, Spokoyny/ Skromny/ Cziniący pokóy. Mącz 285c, 285b; Calep 765b.

»pokoj przynosić, przynoszący« = pacem afferre Mącz; pacifer Mącz, Calep (2:1): Mącz 285b, 481b; Pacifer – Pokoi przinořząci. Calep 765a.

Wyrażenie: »pokoj dający« (1): Pacifer. Pokóy dáýący/ co pokóy przinoři. Mącz 285b.

Wyrażenie przyimkowe: »w pokoju« (1): Pace advenio et pacem ad vos afferro, W pokoyu przichodzę y pokoy wam przinořę. Mącz 481b.

[Znaczna część użyć jest trudna do jednoznacznej interpretacji znaczeniowej z powodu małej wyrazistości kontekstów i być może została zakwalifikowana niewłaściwie.]

a. *Jako dar boży, stan wynikły z zespolenia z Bogiem, z Jego błogosławieństwem (762) : OpecŻyw 96v; PatKaz III 100v, 141, 143v; WróbŻołt 121/7; Abowiem wśfelyáki fie pokoy mnoży tem ktorzy náłłáduią náuki twoiey RejPs 187v, 50, 104v, 189v; KromRozm I C [2 r.]; Iák kropye co nyepłodną zyemyę obżywyáýą/ Ták twój zá twą íprawą pokoy otrzymáią. LubPs Q4, I2 [2 r.], cc2v, cc3v; gdzie niemálfz pokoiu thám niemálfz wefela y żadney poćiechy KrowObr 54, C4 [3 r.], 155v, 162; RejWiz*

192v; *Leop Is* 9/7, 57/2, 19; Odchyl się od złego/ á czyn dobrze/ szukay pokoiá á idź za nim. *BibRadz Ps* 33/15, *6v marg, *Matth* 10/34, *Rom* 14/19; *BielKron* 19; *RejAp* 189 marg, *Ee4v*; *KuczbKat* 360; iż ia [Chrystus] wam nie takiego pokoju zoftawuię/ y s thákiego was vpominam/ iáki fwiát dawa miłownikom á náfládownikom fwoim: á owfzemem ia ná tháki pokoy przyzedł pufzczác miecz/ á záfwdy roftárgawác fprawy iego. *RejPos* 334, 25v, 145, 145v, 305v, 332v marg (11); *RejPosWiecz*² 94; *RejZwierc* 132v, 227; *WujJud* 229v; *WujJudConf* 229v; *BudBib Ier* 6/14 [3 r.]; *CzechRozm* 112 [2 r.], 112v [2 r.], 142v, 177; *SkarJedn* A2v; *SkarŻyw* [407]; *NiemObr* 9, 130; *ArtKanc* B3v, C4; *OrzJan* 52; O Pánie Boże/ [...] rácz opátrzyć flugi twoie/ takim pokojem iákiego fwiát dáć nie może *LatHar* 182; Kiedyż będzie ftáteczny pokoy/ pokoy nie zámiefzány y biefpieczny/ pokoy wewnátrz y zwierzchu? *LatHar* 602, 102 [2 r.], 181, 182 marg, 405; *KolakSzczęśl C*; *WujNT Matth* 10/34, s. 234 marg, 249 marg, *Ioann* 14/27, *Rom* 14/19 (14); *SkarKaz* 204a, 207a, 209b, 280b; *SkarKazSej* 706a; pokoy ktory Niebo/ y wielbiá Aniefłkie Chory/ Niech narod ludzki fprawuie wiecznie *SzarzRyt* D4.

W pl (2): [*Furia*] Miłość precz z fwiátá zágnáłá/ prawdziwą/ Szczyrość/ pobożność/ zgodę y pokoie. *GrabowSet* F2; iż się P. Bogá boiác/ y iego miłuiąc/ w nim wfzytki pokoie/ y koniec/ y wczáfy náfze pokládamy. *SkarKaz* 209b.

pokoj czego (4): *CzechRozm* 112; NIemiefzkayze Chrześciáninie Nabożeńftwá Greckiego/ [...] fprzyiay zbawieniu fwemu: wezmi pokoy pocałowania Kátolickiego/ wiáry iedney/ y Páfterzá iednego. *SkarJedn* 386; Boże moy/ [...] przynieś mi on požáđány pokoy pierwfzy ku mnie/ nie záfłuzoney przyázni twej. *SkarŻyw* 599; *ArtKanc* H6.

pokoj od kogo [= *od Boga*] (46): *PatKaz III* 100v; tak krew ich przydźie ná głowę Ioábowę/ [...] á nád Dawidem y nád potomftwem iego/ nád domem y nád ftholicą iego będzie pokoy od Páná áz ná wieki. *BibRadz 3.Reg* 2/33; *GrzegRóżn* D3; Od kogoż ten pokoy y tę fáfkę opowiada nam ten Apoftoł fwięty? Oto fłyfzylz od tego ktory był yć iefł/ y przyść ma *RejAp* 6v, 6v; *RejPos* 334v [2 r.]; *RejZwierc* 132v [2 r.], *Aaa4*; *BudNT przedm* a2; *CzechRozm* A2, 46v. *Cf W funkcji pozdrowienia*.

pokoj od czego (1): ktory [Zbawiciel] nam wieczny pokoy y przymierze od gniewu s tobą vczyńić miał. *RejPos* 55.

pokoj komu (112): *PatKaz III* 100v; *WróbŻółt* 34/27, 118/165; *MurzNT* 43v; Stworzyłem owoc wárg pokoy/ pokoy onemu ktory iefł dáfeko/ y ktory blifko/ rzekł Pan *Leop Is* 57/19, *Sap* 3/9, *Is* 57/21; *RejPos* 19v; Niemáfz pokoiu mowi Bog moy niezbożnikom. *BudBib Is* 57/20[21], b, *Ps* 36/38[37], 118/165, *Is* 57/19 [2 r.]; *SkarJedn* 249; *KochPs* 186; *MWilkHist* F2; *WujNT Rom* 2/10; *SkarKaz* 350a; *SkarKazSej* 665b, 696b. *Cf W funkcji pozdrowienia*. [*Cf* też »pokoj czynić«, »opowiedác pokoj«, »pokoj przynosić«.]

pokoj na kogo (2): Ale thy ktorzy się ku grzechu skłaniaiá przywiedzie pan bog z thymi ktorzy złoć pełniá/ ale na lud Ifraelski pokoy będzie. *WróbŻółt* 124/5. *Cf W funkcji pozdrowienia*.

pokoj miedzy kim (i kim) (4): *RejPs* 105, 193; *ModrzBaz* 67; Ty/ Pánie/ [...] ktoryś [...] przez okrutną mękę [...] miedzy Anyoły y ludźmi vczyńiłeś pokoy przyjemny/ rácz/ [...] miedzy mną y nieprzyiáioły moimi vmocnić y vtwierdzić zgodę y pokoy. *LatHar* 584.

pokoj nad kim, nad czym (9): *FalZioł* +2v; *LubPs* Tv, cc6v; *KrowObr* 138; Y włękńá się á zadrzą fłyfząc o fzczeńściu ich/ y o pokoiu ktory vczyńię nád miáfłtem. *BibRadz Ier* 33/9, *3.Reg* 2/33;

RejPos 352; *KochPs* 127; A ktorzykolwiek według tego prawidła poštěpować będą/ pokoy nád nimi/ y miłosierdzie/ y nád Izraelem Bożym. *WujNT Gal* 6/16.

pokoj w kim [= *w Bogu*] (4): zá by twá milá duřa pokoy w milym bodze nalazla *OpecŻyw* 160v; *RejPosWstaw* [143⁴]. Cf »pokoj mieć«.

pokoj w czym (2): żadna [*rzecz*] ludzkiemu rodzáiowi nie ieřt zdrowřa/ potrzebnieryřa/ [...] iáko pokoy w Národzeniu odkupiciela Pána nářzého Iezu Kryřtá/ ludzióm dobręy wolęy przez Anyoły opowiedziány *SarnStat* 4 [*idem*] 1086.

pokoj czyj [*w tym: pron poss* (15), *G sb* (4)] (19): *WróbŻořt* M; *RejPs* 69v; wchodząc wdom pozdrowcie i/ I będzieli onto dom godny niech náń idźie pokoi wař Niebędzieli zaś godny/ pokoi wař/ niech się wroci do wás. *MurzNT Matth* 10/13; *LubPs* I3v *marg*; *Leop Is* 48/18; *BibRadz Lev* 7/29, *Is* 48/18, 53/5, *Matth* 10/13 [2 r.]; *BudNT Luc* 10/6; *ReszPrz* 93; Boże ktory mieyřce obraeř łobie/ w Ieruzalem mieřcie y ná Syonie. [...] Pokoy Izraeła dayze teř widźieć/ áby twoiá chwała mogła mieyřce mieć. *ArtKanc* N13v; *WujNT Matth* 10/13 [2 r.], * 44, *Luc* 10/6; *SkarKaz* 609b.

pokoj czyj [= *boży, tj. od Boga*] [*w tym: pron poss* (41), *ai poss* (21), *G sb i pron* (8)] (70): *OpecŻyw* 96v, 177; *FalZioł* +2v; *RejPs* 106; Lecz ia więcey miły Pánie pokoy twoy miłuię/ [...] Bo w tym zářnie ciało moje iuř wřpokoione *LubPs* B3v, I4, M, cc5; *Leop Tob* 13/18, *Ier* 16/5, *Philipp* 4/7; *BibRadz Ier* 16/5, *Philipp* 4/7; *RejAp* 85; áby ten wřzęchmogący Pan/ teř tu sřtąpiwřzy do kářdego zgromádenia nářzého/ [...] raczył zwiářtować nam y dáć pokoy řwoy á łářkę řwá Bořką ná duřzy y ná ciele. *RejPos* 114; Vpadek kářdego ktory opuřzcza pokoy Páńřki á radę iego. *RejPos* 335 *marg*, 15, 16, 115, 143v [3 r.], 145 (17); *RejZwierc* 132v [3 r.]; *BudBib Ier* 16/5, 20/10; *CzechRozm* 199v; *ModrzBaz* 67v [2 r.]; miłosierdzie/ pokoy/ y miłość Bogá Oycá y Pána nářze⁸⁰ Iezuřa Chryřtuřa/ niech się řpełni nád námi. *SkarŻyw* 328; *MWilkHist* L; *NiemObr* 8 [2 r.]; *ArtKanc* H7, H16 v; Odpáďź od nas złořliwego/ Nábař pokoiu twoiego: Aby z twoiá obroną/ Złe odeřřło infřą řtroną. *LatHar* 37, 45, 102; Pokoy Boży ieřt nieogárniony. *WujNT Bbbbbb*, 44, *Ioann* 14/27, s. 366, *Philipp* 4 *arg*, 7; *SkarKaz* 209a [2 r.]; *SkarKazSej* 664 [2 r.]. Cf »pokoj Chrystusow(y)«.

W pořázeniach szeregowych (72): O uyerna duřřo uznay yřř przeř maryą tobye zyud przeř oną myłofyerdzye przeř nyą łářka pokoy y tobye chwała ma bycz dana *PatKaz III* 107; *KromRozm I* B3v; *LubPs* Tv *marg*; Aby Pan Bog [...] / zgoďę/ miłość/ pokoy/ y przyiaźń pánom y řługom Bożym dał *KrowObr* 62v, A2, C, 160 [2 r.]; *Leop Ier* 16/5, *1.Tim* 1/2; *BibRadz Ier* 16/5, *Rom* 14/17, *1.Tim* 1/2, *2.Tim* 2/22; ktory [*anioł przepařci*] zářářił y powietrze/ to ieřt pokoy/ prawďę/ y wierną náukę ná ziemi. *RejAp* 84v, 6v, 56v, 57v, 58v, 85 [2 r.] (10); *RejPos* 54, 84v, 115, 312v, 335; *Grzegřm* 32; bo z wiáři będzieli miał tháką opářrność Páńřką/ beřpieczność y pokoy/ że będzieli iáko Anyoł Boży chodźił łobie záwřdy pod kroleřtwem iego *RejZwierc* 128, 132v, 141v; *RejPosWstaw* [143⁴]; *BudBib Ier* 16/5; *BiařKaz* M4; *BudNT przedm* a2, *Rom* 2/10, *Eph* 6/23, *2.Tim* 2/22, *Tit* 1/4, *Iudae* 2; *CzechRozm* A2, 46v, 196, 197v, 202, 240v; głofu Bořego/ głofu pokoiu y Euángeliey/ y miłości Chryřtuřowej wřřuchaycie. *SkarJedn* 366, 192, 269, 293, 324, 332; Toć řą powiáda práwe řwięřtá/ gdzie ieřt duř zbařwienie/ pokoy/ zgoďá: gdzie řwieckiego řycia przypráwy/ odpęďzone řą *SkarŻyw* 92, 328; *ReszPrz* 93; *GrabowSet* F2; *LatHar* +++, 489; *WujNT Rom* 2/10, 14/17, *Gal* 5/22, *Epf* 6/23,

1. *Tim* 1/2 (9); Vdręczenie y wćikł czyniącemu źle/ á chwałá/ cześć y pokoy czyniącemu dobrze. *SkarKaz* 350a, 203a, 209b.

W *przeciwstawieniach*: »pokoj ... miecz (10), złe (a. złość) (4), niepokoj (3), roztyrk(i) (3), śmierć (2), uciśnienie (a. ucisk) (2), udręczenie (2), (w)zgorszenie (2), niezgoda, rozdzielanie, rozłączenie« (29): tedi ti przełwyeiałtwo łwyatogo krziza [...] mili o mey dnłfi [!] miłly pokoya anyeucyfłnyenya *BierRaj* 17v; *KromRozm I C*; *KrowObr C4*; *Leop Ps* 27/3, *Ier* 29/11; *BibRadz Matth* 10/34; *RejPos* 334; Bo Pan Bog nie iełt przyczyną rołterkow/ ále pokoiu. *WujJud* 127; *BudBib Ps* 27/3, *Ier* 29/11; Mnimaćie żem pokoy przyśzedł dąć ná ziemię? Nie mówię wam/ ále miecz. *BudNT Luc* 12/51; Ia [Pan] czynię światłość/ y łtwarzam ciemności: czynię pokoy/ y łtwarzam złe. *CzechRozm* 9; Gdyż [Jezus] nie przynioł tego pokoiu: ále ráđzey niepokoy: iáko y łam powiedział. *CzechRozm* 112, 112, 113 [2 r.], 263v, *v; *SkarJedn* 249; *KochPs* 186; *NiemObr* 8; Nie pokoy/ ále niezgodę przyśzedł Pan puścić ná świat. *WujNT Luc* 12 arg, *Matth* 10 arg, 34, 44, *Luc* 12/51, *Rom* 8/6, 1. *Cor* 14/33; *SkarKaz* 350a.

W *porównaniu* (2): O byżeś był pilen poruczeńłw moich: łtałby łie był iáko rzeká pokoy twoy/ á łprawiedliwość twoiá iáko zakręty morłkie. *Leop Is* 48/18; *BibRadz Is* 48/18.

W *funkcji pozdrowienia lub błogosławieństwa* (zwykle jako równoważnik zdania lub w zdaniu z formą czasownika „być”) [w tym: komu (91) – tobie, wam (69), z kim (5) – z tobą, z wami (4), na kogo (1); łaska (i miłosierdzie a. miłość) i pokoj od Boga Ojca i Pana naszego Jezusa Chrystusa (i od aniołów) itd. (33); chwała (bądź) Bogu na wysokości(-ach) a pokoj ludziom na ziemi itp. (16); łaska i pokoj (29)] (125): Anioł iałny k pałtyrzom cziuiący^m premowil [...] chwála na wyłokołcij/ a pokoy dobré wolé/ ziemłkie pokornołcij. *OpecŻyw* 17, 10v, 169, [170] [2 r.], [170]v, 172v, 173v; *HistJóz D*; *MurzNT* 43v marg, *Luc* 19/38; *KrowObr A2*, 103, 219v; Niechay będzie bráćiey moiey/ y tobie pokoy/ y domowi twemu pokoy/ y włyżyłkiem rzeczám kthore kolwiek małz pokoy niechay będzie *Leop* 1. *Reg* 25/6, 1. *Esdr* 5/7, *Tob* 12/17, *Dan* 10/19, 2. *Mach* 1/1, *Gal* 1/3, 1. *Thess* 1/2, 1. *Tim* 1/2; Nábuchodonor krol Bábiłońłki włyżyłkiem ludowi/ narodom/ y ludziám ięzykow roznych/ ktorzy iedno miełzłkáią po włyzey ziemi/ pokoy wam włyzem niech będzie obłity. *BibRadz Dan* 3/31; Tymotheułzowi wlałnemu łynowi w wierze/ łalká niech tobie będzie/ miłosierdzie/ pokoy od Bogá Oycá náłzego/ y od Iezufa Krywłufá Pána náłzego. *BibRadz* 1. *Tim* 1/2, *Iudic* 6/23, *Dan* 10/19, 1. *Par* 12/18, *Luc* 24/36, 1. *Thess* 1/1, 1. *Petr* 1/2; My Alexánder [...] pan światá [...] Oświeconemu pokoleniu Słowieńłkiemu á ięzyku ich/ miłość/ pokoy/ záchowánie y pozdrowienie od nas y náłzych namiáłłtkow *BielKron* 337, 17v; *GrzegRóżn C3v*; IAn łwięty Kołciołom ktore łą w Aziey. Łáłká wam y pokoy od tego ktory iełth/ y ktory był/ y ktory przyść ma *RejAp* 6; vkałáł łie przy onym Anyele wielka wyelkość rycerłthwá niebiełłkiego [...] łpyewáiąć/ Chwałá bądź ná wyłokołci Pánu Bogu/ á ná zyemi pokoy/ w ludyoch dobra wola. *RejPos* 18, 19v, 113v, 114 [2 r.], 115, 117v [2 r.], 118; *BudBib Iudic* 19/20, 1. *Par* 12/18 [3 r.]; *BudNT przedm* b4v [2 r.], *Luc* 2/14, *Rom* 2/10, 1. *Cor* 1/3, *Gal* 6/18[16] (10); *CzechRozm* 46, 199v; *SkarŻyw* 173, 363; (did) Y poydą [Maryje] od grobu/ á Iezus zálzedłzy im rzeczé. (–) Pokoy wam me miłe pánie Dawam wam łwe pozdrowienie. *MWilKHist* H4v, K3v, K4v, Lv [2 r.], L2v; Bo Kśiádz mowi *pax tecum*, gdy kogo bierzmuie: mowi mu pokoy z tobą/ á wždy policżkuie. *CzechEp* 363; niebiełłkie rzelze/ Z niewymownym wełelem wełpoł zebrawłzy łię/

Páná Bogá chwalili/ A ták głosem mowili: Bądźże wieczna chwałá/ Bogu ná wyfokości/ Ludziom w ziemfkiey niłkości/ pokoy, dobra wola. *ArtKanc* C9v, Cv, C7; *GrabowSet* F3v; *LatHar* 86, 530; poczęła wżytká wielkość ludu shtëpującego wefeląc się chwalić Bogá [...]: mowiąc; Błogośławiony krol ktory idzie w imię Pánfkie: Pokoy ná niebie/ á chwałá ná wyfokości. *WujNT Luc* 19/38; Piotr Apoštoł [...]/ wybranym przychodniom rołprofzonym po Ponćie/ Gáláciey [...]: Láfká y pokoy niech fię wam rozmnoży. *WujNT 1.Petr* 1/2, *przedm* 19 [5 r.], *Matth* 10 arg, *Luc* 2/14, s. 200 [3 r.], *Luc* 24/35 (40); *SiebRozmyśl* F4v; *SkarKaz*)(2, 607b. Cf »pokoj temu domowi«.

Tłumaczenie pierwotnej nazwy Jerozolimy „Szalem” [Ps 75/3 i w nawiązaniach do tego miejsca] (4): I łtháło fię wpokoju miefće iego [*Boga*]: á miefłkánie iego w Syonie. *Leop Ps* 75/3; *WujJud* 219; *LatHar* 314, 655.

Frazy: »(niechaj będzie) pokoj temu (a. twemu) domowi« = *pax domui huic Vulg, PolAnt; sit pax domui tuae Vulg* (7): Pokoi wám/ pokói tẽmu domowi w żydořtwie żwyczainé pozdráwianiá *MurzNT* 43v marg; *Leop 1.Reg* 25/6; A do ktorego domu wnidziećie/ pierwey mowćie. Pokoy domowi temu. *BudNT Luc* 10/5, *przedm* b3; *WujNT przedm* 13, *Matth* 10/12, *Luc* 10/5.

»idź(że) (idzi(ż)), jedź w pokoju; idź (idzi(ż)), jedź z pokojem« = *vade in pace Vulg, PolAnt; ascende in pace PolAnt; in pace Vulg* (25:1;8:1): *OpecŻyw* 46v, 78; *SeklWyzn* d2; Corko/ wiárá twoiá tá ciebie zdrowá wczyniła: Idź wpokoju/ y bądź zdrowá od choroby twoiey. *Leop Mar* 5/34, *1.Reg* 20/22, *Luc* 7/49; *BibRadz 1.Reg* 1/17, 25/35; wziáwłzy od niey dáry rzekł/ idziłz łpokoiem/ wczćilem dziś ołobę twoię. *BielKron* 67, 29, 71v, 72, 74, [85²], 160v; Przeto iżeś prawdę powiedział/ á niewinneś wybáwił/ wypułczám cie od śmierći wolnego/ idzi w pokoju *HistRzym* 86v, 53, 99; *RejPos* 255, 257, 308, 308v, 309v; *BudBib Gen* 44/17, *4.Reg* 5/19, *Iudith* 8/23; Y tobie też niech da Pan dobrą noc/ idźże iuż w pokoju/ á Pan niechay będzie z tobą. *CzechRozm* 10v, 21, 176, 204v; *WujNT Mar* 5/34, *Luc* 7/50, 8/48, *Act* 16/36, *Iac* 2/16.

»niech(aj) [*kto, co* (= *kości [czyje]*)] odpoczywa (a. odpoczną) w pokoju« (2): Niedármoć Młzá żáłobną Káplán onim zámyka/ *Requiescat in pace*, iákoby przykázuiąc rzekł/ niechay ten vmárły odpoczywa w pokoju *OrzRozm* M3; Zołtań/ zołtań/ á kóści tu oycá twego/ Niech odpoczną w pokoju s łtáránia moiego. *PudłDydo* B4v.

Zwroty: »pokoj czynić (a. uczynić), sprawić (a. sprawować), czyniący; czynienie pokoju« [*w tym: komu* (10), *z kim* (1)] = *pacem facere Vulg, PolAnt; requiescere facere PolAnt; pacificum esse Modrz; pacificus Vulg* [*szyk zmienny*] (22:6:6;1): *RejKup* ee2; *LubPs* B3v marg, Q4, Tv; *Leop Ier* 33/9, *Eph* 2/15, *Iac* 3/18; *BibRadz Iob* 34/29; *RejPos* 16, 19v, 20v [3 r.], 55; Iż to łá błogośławieni ktorzy łá łkromni á łpokoyni [...]. A łácińłkim ięzykiem zowá ie *pacifici, id est pacem facientes*, tho iest pokoy czyniący ná ziemi. *RejZwierc* 141; *BudNT Eph* 2/15; ktory [*Chrystus*] z onych dwu narodow miedzy łobą roznych y niełpokoynych/ iedno wczynił/ y pokoy łpráwił. *CzechRozm* 78v, 9, 92, 234v; *ModrzBaz* 67; *SkarJedn* 312; *CzechEp* 43; Dobrá wolá Bog ma ku nam/ pokoy wieczny wczynił łam/ nieprzyiáćioły potłumił. *ArtKanc* I5; *LatHar* +++v, 98, 264, 584, 599; *WujNT Matth* 5/9, s. 44 marg, *Eph* 2/15, *Iac* 3/18, Bbbbbb, Bbbbbb.

»pokoj da(wa)ć (a. podawać, a. oddawać), dawający; pokoj dany« = *dare pacem PolAnt, Modrz, Vulg; facere pacem Vulg* [*szyk zmienny*] (36:1;1): Day pokoy myli panye czałow náłlich bo gyne

nyemami ktobi walczył zanamy yedno ti boże nałł *BierRaj* 21; *OpecŻyw* 17v, 96v; *TarDuch* E2v; *RejKup* y3v; *LubPs* R4; *KrowObr* 62v, 160, 181; *Leop* 2.*Mach* 1/4; *BibRadz* 2.*Thess* 3/16; *OrzQuin* G2; *RejPos* 114, 143v, 145, 333v, 334; *BudNT Luc* 12/51; *ModrzBaz* 67v [2 r.]; Bo gdy kto pokoju od Pána Bogá dánego/ ná kościelną łufzbę iego/ nabożeństwo/ karanie ciała fwego [...] nie vżywa: náłtępuie fwawola/ y ciało/ á rołkołszy iego opánuią dułżę *SkarŻyw* 558; *MWilKHist* L; *NiemObr* 8; *ArtKanc* H7, H16v; Báránku Boży ktory zgładzał grzechy światá wżytkiego/ rácz nam dáć pokoy. *LatHar* 102, 102, 631; Pokoy zołtáwuię wam/ pokoy moy dáię wam *WujNT Ioann* 14/27 [przekład tego samego tekstu *OpecŻyw* 96v, *RejPos* 143v, 333v, *ModrzBaz* 67v, *MWilKHist*, *NiemObr*, *SkarKaz*, *SkarKazSej* 664], s. 44, *Luc* 12/51, s. 249, 366, 2.*Thess* 3/16, s. 841; *SkarKaz* 209a; Pobudował mocne miáłtá/ bo zá czáłow iego woyny nie powłtawály/ gdy P. Bog pokoy dawał. *SkarKazSej* 666b, 664.

»pokoj gwałcić« [szyk zmienny] (2): *RejPos* 338v; *Pokoy moy dáię wam* [*Ioann* 14/27].) Ten pokoy haeretykowie gwałcą y tárgáią hániebnymi odłzczepieństw y fwemi. *WujNT* 366.

»pokoj mieć« [w tym: w kogo (2), ku komu (1), z kim (2), w kim (2) (zawsze o Bogu)] = *pacem habere* *PolAnt*, *Vulg* [szyk zmienny] (13): *KromRozm* I C; Tym [lege: Ty-m] wám rzeczy mowił/ abyście wemnie pokoi mieli *MurzNT Ioann* 16/33; *LubPs* ccv; *KrowObr* 58v, 59; *BiałKat* 96; *NiemObr* 69; BEdąc tedy z wiary włprawiedliwieni/ pokoy v Bogá mieymy przez Pána náłżego Iefuła Chriřtuła *WujNT Rom* 5/11 [przekład tego samego tekstu *KrowObr* 58v, *BiałKat*, *NiemObr*], *Ioann* 16/33, s. 540 [3 r.]; *SkarKaz* 209a.

»miłować pokoj; kochać się w pokoju; miłośnik pokoju« [szyk zmienny] (3;1;2): żeś ty ieř Bog ktory fie kochał w pokoju *RejPs* 52v; *LubPs* B3v; *KarnNap* Dv; vczy nas [...] CHRISTVS IESVS, powiedáiąc/ że oni łą błogosławieni ktorzi pokoy czynią: to ieř/ ktorzi łami miłuiąc pokoy [*pacem amantes*]/ y miedzy drugimi łtáráią fie o pokoy. *ModrzBaz* 67; *LatHar* 622, 631.

»opowiedać (a. (prze)powiedać, a. opowiedzieć), zwiastować, opowiadający (a. przepowiadający), objawić, prorokować pokoj; pokoj opowiedziany« [w tym: komu (19)] = *adnuntiare* (*annuntiare*) a. *evangelizare pacem* *Vulg*, *PolAnt*; *loqui a. vaticinari pacem* *Vulg*; *pax denuntiata* *JanStat* [szyk zmienny] (21;4;2;1;1;2): *WróbŻołt* 121/8; *KrowObr* 5; *Leop* *Ier* 28/9, *Rom* 10/15, *Eph* 2/17 [2 r.]; *BibRadz* *Esth* 9/30; *RejAp* 6v [3 r.]; *RejPos* 25v, 84v, 114, 115, 123, 189, 305v; *BudBib* *Esth* 9/30; łowo zełł Bog łinom Iřráelłkim/ opowiadáiąc pokoy przez Iezu Chryřtá. *BiałKaz* E4v; A przyłzedłszy zwiastował wam [*Chryřtus*] pokoy/ ktorzy (*marg*) byliście. (–) dáleko/ y ktorzy bliřko. *BudNT Eph* 2/17, *Act* 10/37[36]; *SkarJedn* 266, 322; *ArtKanc* B3; Tám [w *stajence betlejemskiej*] go w nocnych ciemnořciách Anyeli chwalili/ Noc ořwieciwłzy/ pokoy łudziom obiáwili. *LatHar* 517; *WujNT Act* 10/36, *Rom* 10/15, *Eph* 2/17 [2 r.]; *SarnStat* 4, 1086.

»pokoj przynosić (a. przynieřć), przynoszący« [w tym: komu (2), u kogo (= u Boga) (1)] [szyk zmienny] (6;1): *RejPos* 197v; *CzechRozm* 112; *SkarJedn* 322 [2 r.]; *SkarŻyw* 599; *NiemObr* 9; Bo przynosi [*Chryřtus*] boiázliwym prawdłivy pokoy: wápliwym pewnoř zmartwychwłtánia fwego [...] poniżonym y od światá wzgardzonym wielkie vrzędy *SkarKaz* 203a.

»pokoj targać« [szyk zmienny] (5): Haeretykowie pokoy on Chriřtułow y kořciółá iego/ niezbořnie tárgáią *WujNT* 44, 44, 366 [2 r.], Yyyyy4v.

»użyczyć pokoju(-a), pokuj« [szyk zmienny] (4:1): *OpecŻyw* 177; Niechać obroci Pán twarz fwa kthobie/ á vžyczy pokuy [det tibi pacem]. *Leop Num* 6/26; *CzechRozm* 199v; *LatHar* 42, 87.

»pokoj zacho(wy)wać« [w tym: z kim (= z Bogiem) (1)] (2): *BibRadz II* 90d marg; ále pokoy z Bogiem záchowaymy/ trwając w fprawiedliwości raz przyięty. *WujNT* 540.

»zacho(wy)wać (a. chować) [kogo] w pokoju« [szyk zmienny] (11): ále ty moy pánie zdobrotliwości twoiey rácz wpokoju záchować mnie/ ábych ia niwczem niemiał przyczyny omiešzkąć przykazania twego. *RejPs* 181v; *LubPs E4 marg*, *O*, *P2v marg*, *R4v marg*, *Tv*, *cc6v*; *RejPos* 34v, 58; *KarnNap* G2v; *CzechEp* 84.

»w pokoju zachowywać się« (2): Bo ftąd idąc do Oycá/ [...] nam w vpominku ten pokoy zoštáwił/ Bychmy fie w tym pokoju tu záchowywáli *RejWiz* 192v; *RejPos* 334v.

»w pokoju żyć« (3): Ktore [słowa Sybilli] krolá známionuiá/ Ná fwiát go przyšć obiecuiá. Ktory w pokoju będzie żył/ Wfzytkiemu fwiátu będzie mił. *BielKron* 133v; *RejAp* 189; *SkarŻyw* 41.

Wyrażenia: »anioł pokoju(-a)« (4): Aniolowie pokoia wieczného/ będą gorzko plakatz cżału męki pana fwego. *OpecŻyw* 151; *RejAp* 84v marg, *Dd*; próżno będą [kapłani] wzywać Anyołów pokoju/ áby nam otworzyli wrotá rayfkiey roškošzy. *SkarKaz* 382b.

»(Pan) Bog, Pan pokoju(-a)« [określenie Boga] = *Deus a. Dominus pacis PolAnt*, *Vulg* (20:4): Pokoy myeyćye/ á Bog pokoyá y miłości będzie fwámi. *KromRozm I C*, *C*; iż nie Sol áni wodá/ pošwiáca ludzi/ ále tylko íam Pan Bog pokoju. *KrowObr* 74, 74; *BibRadz Iudic* 6/24, *Philipp* 4/9, 2.*Thess* 3/16[17]; *WujJud* 5; *SkarJedn* 329; *ReszPrz* 93; *ReszList* 178, 179; *LatHar* 56; A íam Pan pokoju niech wam da pokoy wieczny ná wfzelkim mieyfcu *WujNT* 2.*Thess* 3/16, *Rom* 15/33, 16/20, 1.*Cor* 14/33, 2.*Cor* 13/11, *Philipp* 4/9 (10); *SkarKaz* 85a.

»pokoj Chrystusow(y), Jezusa Chrystusa« = *pax Christi Vulg* [szyk 11:1] (11:1): ná frogie więzienie od Moškiewfkiego poładzony/ o to/ iż iedność y pokoy Chryštuřow który oni kácerřtwem zwáli przynořil y opowiadał *SkarJedn* 322, 268, 322, 324; *LatHar* 73; *WujNT* 44, *Ioann* 14 arg, s. 366 marg, *Col* 3/15, *Yyyyy4v*; Mieymy pokoy Chryštuřow z Bogiem/ z bliźnim/ y íami z íobą *SkarKaz* 209a. Cf »danie pokoju Chrystusowego«.

»danie pokoju Chrystusowego« = *pożegnanie chrześcijańskie* (1): Zwierzchność Papieżowi mocą wielkiego Synodu wyznali/ y przy fwoim Ceřárzu y w pocáłowaniu/ y fpolnym obłápieniu y wdaniu pokoju Chryštuřowego z wielkim fię wefelim roziácháli. *SkarJedn* 337.

»pokoj dobry« (3): BRáćiey ktorzy íą w Egipcćie žydom/ pozdrowienie wfkázuia bráćia kthorzy íą w Ieruzálem Žydowie/ [...] pokoy dobri [pacem bonam]. *Leop 2.Mach* 1/1; *WujNT* 249 marg, Bbbbbbbv.

»pokoj duchowny (a. duszny)« (4): *LubPs* R4; Može to komu być džiwno/ dla czego Ewánielium Pána Chriřtuřowe/ ktore pokoy duchowny y wieczny ludźiom przynoři/ ná šwiećie zá íobą tákie rozruchy y niepokoie ciągnie? *NiemObr* 9; *LatHar* 413; *WujNT* 44.

»pokoj ewangelicki (a. ewangeliski) [= ewangeliczny]« [szyk 1:1] (2): *CzechRozm* 240v; A do ktoregokolwiek miáftá ábo wři wnidźiećie/ wywiáduyćie fię kto w niey ieřt godźien (marg) rozumiey Ewángelickiego pokoju. *Luk.* 10.8 fyn pokoju. (–) y táմže mieřzkayćie *WujNT Matth* 10/11.

»krol pokoju« [tłumaczenie imienia Melchizedech] (4): *KrowObr* 180v [2 r.], *Ss4*; *ABowiem* ten Melchifedech/ krol Sálemki/ kápłan Bogá nawyźszego/ [...] ktory naprzod wykłada fię krol ípráwiedliwości: potym też y krol Sálemá/ to ieft/ krol pokoiu [*rex pacis*]. [...] trwa kápłanem ná wieki. *WujNT Hebr* 7/2.

»książę, krol pokoju« [określenie Chrystusa] = *princeps pacis Vulg*, *PolAnt* [szyk 22:1] (21:2): *TarDuch* D2; *KrowObr* 181; *Leop Is* 9/6; Iáko go też Izáiafz dziwnemi zowie przezwiłki/ Dziwny/ Rádny/ Mocny/ Bog wieczny/ Kfiążę pokoiu/ Ocyec przyśłego wieku. Co fię wízytko záwárło w tym íwiętym imieniu IEZVS/ to ieft/ Zbáwiciel. *RejPos* 33v [przekład i nawiązania do *Is* 9/6: *Leop*, *BudBib*, *CzechRozm*, *LatHar* 553]; thego Krolá á thego Páná krolestwo iuż ná wieki wieczne trwa/ y thrwác będye. Bo on ieft Krolem ípráwiedliwości/ pokory/ círpliwości/ pokoiu. *RejPos* 312v, 15, 16, 17 [5 r.], 33v, 34v (15); *BudBib Is* 9/6; *CzechRozm* 142, 179; *LatHar* 221, 553.

»pokoj łaskawy« (1): miey łáfkáwą báczność ná twoie wierne/ [...] á rozmnożywfiy pokoy łáfkáwy miedzy niemi íprzeciwnikom ich y íwoiem racz według ich záślugi zápláćić. *RejPs* 193.

»mąż pokoju« = *homo pacificus PolAnt* (2): Oto íyn ípłodzony tobie/ ten będzie mąż ípokoyny (*marg*) wł: pokoiu (-)/ y vfpokoię iy ode wízech nieprzyiaćiół iego w około/ Bo Solomon będzie imię iego/ á (też) pokoy y bępieczność dam we dni iego. *BudBib* 1.Par 22/9, *Ier* 20/10.

»pokoj niebieski« (1): tám ná nie [*Greków*] z głowy Aaronowej/ to ieft naywyźszego kápłaná on wonny oleiek łáfkí y miłóśierdzia Bożego/ y pokoiu niebieskiego wylany ieft. *SkarJedn* 293.

»nieprzyjaciół pokoju« (1): RAcz Pánie BOże [...] przyiać próby y ofiáry/ ktore [...] zá dobre zdrowie [...] Krolá náśzego N. oddáie: [...] áby odniozfy z nieprzyiaćiół pokoiu wízelkiego znáczne zwycięśtwo/ przyśtoynie máieftatowi twemu służyć mogło Chrześcijáńskie bępieczeńśtwo. *LatHar* 626.

»pozdrowienie pokoju« (1): Do ktoregokolwiek domu wnidziećie (odpráwiwfiy pozdrowienie pokoiu) tám mieśzkayćie *PowodPr* 22.

»prawdziwy pokój« [szyk 4:2] (6): *LubPs* Q4; Ten Kryftus ieft prawdziwy Krol Salem/ tho ieft/ prawdziwy pokoy duśzam náśzym dawáiący *KrowObr* 181; *OrzQuin* G2; *CzechRozm* 113v; *LatHar* 631; *SkarKaz* 203a.

»przymierze pokoju« = *foedus pacis Vulg*; *pactum pacis PolAnt* (3): Dawid słuagá moy Kxiążęćiem ich [*połączonych plemion izraelskich*] na wieki. Y vczyńię ínimi przymierze pokoiu *Leop Ez* 37/26; *BibRadz Ez* 34/25, 37/26.

»słowo pokoju« = *pozdrowienie* (1): Iezu ktorys do zgromadzonych apośtołow przez zamknione drzwi wśzedłfi w póřzodku gich śtanął. [...] ktoris po flowie pokoiu aby zwolennikow wátpienie vpokogíł thwoies gim rany ku dotykaníu dał. ími(łuj) fię n(ad nami). *TarDuch* C8.

»sprawca, wynaleźca pokoju« [określenie Boga] = *auctor a. opifex pacis, sedatio JanStat* (7:1): O Boże/ íprawco y miłóśniku pokoiu/ [...] ráć obronić słuigi tve [...] od wízelkich nieprzyiaćielłkich naiázdow *LatHar* 622; *WujNT* Bbbbbbb; áby naiwyszy íprawcá pokoiu dał obfité vmocnienié pokoiowi pośtánowionému. *SarnStat* 1097, 4, 110, 424, 1067 [2 r.].

»pokoj święty« [szyk 6:1] (7): *LubPs* O; *RejAp* 189; *RejPos* 115, 145v; (*did*) Iezus. (–) Ia też was wtore pozdrawiam Pokoy święty moy wam dawam. *MWilkHist* L; *GrochKal* 17; Rącz nas nápełnić łálki twoiey/ opátrz nas pokoiem świętym *LatHar* 276.

»wdzięczny pokoj« [szyk 3:2] (5): *LubPs* Tv, cc3v, cc5; *RejAp* 189; O iáki to wdzięczny pokoy/ Bogá mieć ná fię łálkávego y wízytko dobre od niego brác *SkarKaz* 209a.

»widzenie pokoju« [*określenie Chrystusa*] (1): Witay Pánie IEzu Chryšte/ [...] widzenie pokoju/ boístwo zupełne *LatHar* 221.

»pokoj wieczny (*a. wiecznie trwający, a. wiekuisty*)« = *pax sempiterna* *Vulg* [szyk 9:5] (14): *OpecŻyw* 151; *RejPs* 42; *RejKup* ee2; oglądafz łynow twoich práwnuki y łyny/ Y on pokoy nád Izráel tu wyecznye trwáyacy/ W ktorym zázwdy záchowywa lud łoby wyerzacy/ Ten ták możny [...] Pan Bog. *LubPs* cc6v; *KrowObr* 181; *RejPos* 25v, 33v, 55; Bowiem wielce tego ten wielki Krol prágnie/ áby [...] pokoy fię ná ziemi wieczny/ y docześni rozmnożył. *SkarJedn* 376; *NiemObr* 9; *ArtKanc* A16, I5; *LatHar* 413; *WujNT* 2.*Thess* 3/16.

»wielki pokoj« = *pax multa* *Vulg*, *PolAnt* [szyk 4:3] (7): *WróbŻółt* 118/165; *RejPs* 111; *LubPs* ccv; *RejPos* 55v; *BudBib* Ps 118/165; *SkarJedn* 249; Pokoy wielki miłofnikom praw twych/ á zgorźzenie Zadné. *KochPs* 186.

»(z)burzyciel pokoju« (2): Słyźzeliśmy theż co nam známionował koń cíławy/ y ná nim z ostry mieczem fiedzacy/ kthory z dopuźczenia Páńłkiego podnośił pokoy ná ziemi/ to ieť/ fáłszerz á wywroćcá onego łłowá prawdziwego Páńłkiego/ á zburzyciel wízelkiey łálki/ miłofci/ y pokoiu ná ziemi. *RejAp* 58v, 101v.

Zestawienie: »ofiara za pokoj« = *ofiara biesiadna, którą składano przez częściowe spalenie zabitego zwierzęcia, pozostała zaś część była spożywana przez kapłanów i ofiarującego, co podkreślało wspólnotę Izraelitów z Bogiem; pacifica, sacrificium pacificorum, victima pacifica* *PolAnt* (4): *BibRadz* Lev 7/29, Num 15/8, 1.Reg 11/15; Trzecia ofiárá byłá [*u Żydów*] którą zwano Hoítia pacifica/ to ieť/ ípokoyna álbo zá pokoy/ którą czyniono czyniác dzyęki/ álbo zá zdrowie álbo zá łzczęście *BielKron* 38v.

Szeregi: »pokoj i bezpieczeństwo« (1): A połłálá [*Ester*] líty do wízytkich Żydow [...]/ opowiedáiąc im pokoy y bępieczeństwo [*misit liter as ... verbis pacis, et veritatis*]. *BibRadz* Esth 9/30. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»pokoj i błogosławieństwo« (1): iż fie sítanie pokoy y błogosławieństwo/ nie tylko nád łámym/ nędznym człowieczeństwem twoim/ ále y nád domem y nád potomłstwem twoim *RejPos* 352. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*]

»pokoj i (a) jedność« [szyk 3:1] (4): *KromRozm* I G3v; *WujJud* 5; y to połellstwo Chryšťufowe/ o pokoiu y o iedności/ nam tełtámentem Páná náłzego oddáney/ [...] íprávuiem *SkarJedn* A4v, 322. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.*]

»pokoj i (a) łaska; pokoj z łaską« [szyk 7:4] (43;1): iże Iezus Kryťtus [...] przyźedł ná świat gładzac grzechy ludzkie/ áby nam pokoy y łálkę v Oycá ziednał *BibRadz* *6v; *GrzegRóżn* D3; *RejAp* 6v [3 r.]; *RejPos* 114; Poboźnemu czytelnikowi Symon Budny tych ksiąg tłumácł łálki y pokoiu od Boga oycá náłzego y Pana Iezufa Chriťta żáda. *BudBib* b; *LatHar* 79; *WujNT* 841 [2 r.]; *SkarKaz* 209b. *Cf* *W funkcji pozdrowienia*. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 11 r.*]

»pokoj i (a) miłosierdzie« = *pax et misericordia* PolAnt, Vulg (4): KrowObr 138; RejPos 197v; A ktorzykolwiek tem prawidłem poštěpuia/ pokoy ná nie y miłosierdzie BudNT Gal 6/16[18]; WujNT Gal 6/16. [Ponadto w połączeniach szeregowych 16 r.]

»pokoj i miłość« = *pax et amor* Modrz; *pax et dilectio* Vulg (9): KromRozm I C; KuczbKat 160 [3 r.]; KarnNap G2v; ModrzBaz 67v; PAnie BOże/ miłośniku y ťtrožu pokoiu y miłości/ day wťzytkim nieprzyaściołom náťzym prawdziwy pokoy y miłość LatHar 631; WujNT 2.Cor 13/11. [Ponadto w połączeniach szeregowych 25 r.]

»mir i pokoj« (1): Iuť lie ťaden pieklá nieboy Bo wam przez mię mir y pokoy. MWilkHist F2.

»pokoj a (i) pociecha« [szyk 1:1] (2): doczeká te^{go} iť ogláda potomki ťynow ťwoich w wielkiey poćieffe/ á wthakiem pokoiu iako byť niegdy pan bog ťynom Iťráelťkiem obiecať. RejPs 195v; Leop Is 57 arg. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»pokoj i (a) prawda« = *pax et veritas* Vulg, PolAnt [szyk 8:1] (9): LubPs R4; Niecház będzie pokoy y prawdá zá dni moich. Leop 4.Reg 20/19, Ier 33/6; BibRadz I 273c marg, Ier 33/6; BielKron 90; RejPos 123, 189; BudBib I 276d marg. [Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.]

»pokoj a (i) przymierze« (3): gdyť nam [...] v Bogá Oyczá ťwego zyednať wieczny pokoy á wieczne przymierze RejPos 33v, 55, 100. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»radość i pokoj« = *gaudium et pax* PolAnt, Vulg (2): BudNT Rom 15/13; A Bog náďdzieie niech was nápełni wťzelákiey rádości y pokoiu w wierzeniu WujNT Rom 15/13. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»pokoj (a. obťitość pokoja) a (i) sprawiedliwość; pokoj z sprawiedliwością« = *pax et iustitia* Vulg, PolAnt [szyk 9:8] (16;1): RejPs 126v; LubPs I3v marg, Tv; Bądť ťtaťy ná drodze Páńťkiey/ [...] á niech zá tobá idzie ťłowo pokoiu y ťpráwiedliwoťci Leop Eccli 5/12, Ps 84/11, Is 48/18; BibRadz Is 48/18, II 90d marg; RejPos 17, 53v; KochPs 104; LatHar 399; WysKaz 21, 22, 23; Was P. Bog podnioť ná wyťłokie vrťędy: [...] ábyťcie nam ťpráwiedliwość y pokoy ktory od P. Bogá bierzećie/ ťpuťzczáli. SkarKazSej 665b, 665b. [Ponadto w połączeniach szeregowych 15 r.]

»pokoj i ťczęťcie (a. ťczęťliwoťć« [szyk 1:1] (2): NiemObr 9; Co ná ťwiećie chybá bťáď? kłopoty? márności? Imię tylko Pokoiu ťnadť y ťczęťliwoťci. SzarzRyt C3v.

»pokoj i wesele« (2): KrowObr 59; Opifuie [...] pokoy y weťele w náďdziei/ y w fámych vćíťkách. WujNT Rom 5 arg. [Ponadto w połączeniach szeregowych 10 r.]

»pokoj, (i) zbawienie (a. wybawienie)« (2): Przes Pánnę Matkę/ niechay wam da Pan Bog/ pokoy y zbáwienie. KrowObr 160; RejPos 298v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.]

»zdrowie i pokoj« (1): rácz nam miłościwie vťťczyć zdrowia y pokoiu LatHar 87.

»zgoda a pokoj« (1): ten ktory ná niebie czyni zgodę á pokoy ná ziemi/ ludziom dobre woley/ wielce poťáďáne ziednoczenie Ormian [...] ťpráwiť. SkarJedn 312. [Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.]

»ťywot i pokoj« (2): CzechRozm 263v; Bo mąďroť ćieťelna/ ieťť ťmierć: á mąďroť duchowna/ ťywot y pokoy [vita et pax]. WujNT Rom 8/6 [przekłáď tego samego tekťtu CzechRozm]. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

Wyrażenie przyimkowe: »w pokoju« = *in pace* Vulg (59): *OpecŻyw* 190; Odkupi w pokoiu dużę moię od tych którzy fie przybliżaią ku mnie *TarDuch* A5; *WróbŻołt* 28/11; przydał [Bóg] mocy ludowi fwoiemu y vbłogosławił go łobie w wiecznem pokoiu. *RejPs* 42, 111, 195v; Ktory [Syn Boży] ftapył zwyfokołczy A zapłacił nałze złołczy. Kto wto dupha a dziekuie Wpokoiu łercze łprawuie. *RejKup* d2; *Leop Iac* 3/18; *BibRadz Eccli* 44/23; *BielKron* 90v; *RejPos* 334v; *BudBib Eccli* 44/23; *ArtKanc* P19; *GrabowSet* H; *LatHar* 68; *WujNT Iac* 3/18, 2.*Petr* 3/14. Cf »idź w pokoiu«, »w pokoju zachowywać (się)«, »w pokoju żyć«.

Personifikacja (3): (nagł) NA DRVGIE OBRAZY: (–) [...] Pokóy iedzie piáltuiąc bogáctwo ná łónie *KochMRot* Cv, Cv, C2.

W przen (45) : *OpecŻyw* 12v, 97; ktora [Maryja] nyebu dala chwałą zyemy boga y pokoy rołzlala *PatKaz III* 96v; w mocy iego [Pana] łą włłtyki namożnieyłłe zálłtępy á nam łtoi zá namocnieyłłą twierć pokoiu náłłłego. *RejPs* 69v, 126v; *KromRozm I* B4v; aby [...] naprowadził nogi nałze na drogę pokoiu. *MurzNT Luc* 1/79 [przekład tego samego tekstu *OpecŻyw*, *BibRadz*, *RejPos* (2), *LatHar* (2), *WujNT*]; *LubPs* D2; Kto wierzy w cię naydzie łkárby pokoiá *KrowObr* 152v; Miłofierdzie y prawdá potkáli fie: łpráwiedliwość á pokoy całowály fie. *Leop Ps* 84/11 [przekład tego samego tekstu *RejPs* 126v, *GrochKal*, *WysKaz*], *Iac* 3/18; Nogi ich łą prędkie ku rozłaniu krwi. Spułtołzenie y vtrápienie ielt ná drogách ich. A drogi pokoiu nie poználi. *BibRadz Rom* 3/18, *Prov* 3/17, *Luc* 1/75[79]; Przeto téż w łłuzbie Bożéy/ Klucznik y Száfárz prawđziwego pokoiá/ *ad filios pacis* ták mówi: *Pax vobis*. *OrzQuin* G2; *RejPos* 16, 296v; *RejPosWstaw* [143⁴]; *BudNT Luc* 10/6; *SkarJedn* 293; Góry (da pan bóg) pokóy rołplódzá/ A łpráwiedliwość pagórkí zrođzá *KochPs* 104; *GrochKal* 17; Wzgárdził mnie pokoy włzeláki: Bo Bog/ iák płóciennik wátek/ Odciął počiech moich łzczátek. *GrabowSet* G4v, N3v; Rácz mię gołócińcem pokoiu twego Bołkiego prowadzić. *LatHar* 45, 46, 398; Prolzę was tedy [...] / ábyłłcie żyli [...] znolząc ieden drugiego w miłółci/ łtáráiąc fie ábyłłcie záchowáli iednołć duchá w zwiázce pokoiu [*in vinculo pacis*]. *WujNT Eph* 4/3 [przekład tego samego tekstu *KromRozm I*, *RejPosWstaw*, *SkarKazSej* 671b]; A owoc łpráwiedliwołłci/ w pokoiu bywa łiany *WujNT Iac* 3/18, *Luc* 1/79, 10/6, *Rom* 3/17; *WysKaz* 21, 22, 23; Przywođzić was ma do zgody ten łáncuch pokoiu/ ktorym was Chryłtus IEZVS do iednołci zwiázáł. *SkarKazSej* 671a, 665b, 671b.

Wyrażenie: hebr. »syn pokoju« = człowiek, który miłuje pokój, *filius pacis* *PolAnt*, Vulg (7): *WujJud* 219 [2 r.], Nn3; *WujJudConf* 219; *BudNT Luc* 10/6; Do ktoregokolwiek domu wnidziećie/ naprzod mowćie; Pokoy temu domowi. A ielłiby ták był łyn pokoiu (*marg*) kto godny pokoiu. Hebraiłm. (–)/ odpocznynie ná nim pokoy wálz: á ielłi nie/ wroći fie do was. *WujNT Luc* 10/6, s. 41 *marg*.

Przen: Ktoś dájcy pokój (Bóg i Maryja) (15) :

pokoj czego (1): Bog będzie cię názywał onym imieniem ná wieki/ Pokoiem łpráwiedliwołłci y chwałą pobożnołci [*pax iustitiae et gloria pietatis*]. *BibRadz Bar* 5/4.

pokoj komu (1): proźbá iźbi fie łam [Pan] racził w tym zaburzeniu łtác pokoiem łwoim miłółnikom. *LubPs* O5 *marg*.

pokoj czyj [w tym: *pron poss* (8), *G sb* (3)] (11): Iáko ma wierny czynić dzięki Pánu/ [...] iź łam Pan Bog ielt pokoiem y obroną náłzą. *LubPs* ee5v *marg*; *KrowObr* 152v, 153v, 154v, 181; on [Chryłtus] ielt pokoiem náłłym/ ktory vczyłł z obu iedno/ á rozwáliwłzy łciánę łrzednią/ ktora

dzielił nas/ y odiawfzy nieprzyiaźń ciąłem fwoim/ zakon ftąrego przykazania/ vfthawami wynifzczyl
Leop Eph 2/14 [przekład tego samego tekstu *KrowObr 181, CzechEp, WujNT (2), SkarKaz*]; *SkarŻyw 115; CzechEp 316; WujNT Eph 2/14, Bbbbbb; SkarKaz 209a.*

W połączeniach szeregowych (5): KrowObr 152v, 153v, 154v; Witay Pánie IEzu Chryfte/ drogo profta/ prawdo dofkonała/ zapłáto nálfzá/ miłości nawyżfza/ ftudnio łáfkí/ pokoju trwały/ odpoczynienie práwe/ żywoćie wieczny. LatHar 222; Zowie ią [Maryję Pannę] ořobną nádzieią y wfnořcią fwoią: pokojem/ wefelem y zbáwieniem řwiátá WujNT 397.

Szereg: »pokoj i chwała« (1): BibRadz Bar 5/4 cf pokoj czego.

b. Stan bez trosk, kłopotów, zewnętrznego niepokojenia; bezpieczeństwo; dobrobyt (głównie w aspekcie sytuacji życiowej jednostki) (893) : Srzedni żywot beřpiecznieyfzy/ Więtfzac boiaźń im kto więtfzy. Ktorzy pokoiá nie znáią/ Tácyć o bogáctwa dbáią. *BierEz M4v; OpecŻyw 53v; BielŻyw 118; RejPs 82, 108 marg; RejRozpr I4 marg; Iuż będzie pokoy pochwili Gdys my tego błázna sbyli RejKup n6v, 17, x8v; DiarDop 104; Iam iuż ták domá fiedzac/ obrał řobie pokoy/ Bogum wfzytko poruczył RejZwierc 64v; BibRadz Esth 10/3, Agg 2/10; BielKron 120; OrzQuin G4; Pátrzayże długoli tego pokoju/ álic po máley chwili brát brátá pod ławą řiekierką máca RejPos 334v, 195, 334 [7 r.], 334v [6 r.]; RejZwierc 12v, [28³]v, 102, 132v [4 r.], 164v; CzechRozm 113; PaprPan I; Aż gdy nieiákie Rzymfkie y zacne Pánienki/ dla przenářładowania [...] z gárdłem y pánieńftwem vćiekáiąc/ áż do wielkiej Armeniey zářzli: táń pokoiu řzukáiąc/ pokoiu nienáležli SkarJedn 303; KochPs 69; SkarŻyw 164, 234, 542; KochPieř 30; Calep 146a; GrabowSet K4, N2v; WujNT 256, Rom 15 arg; SarnStat 1067; bo řwiát dáć nam zwierchny ćielefny pokoy y to nie długo y obłudnie może: ále řerdecznego y wnąętrznego dáć nie może. SkarKaz 209b, 38b, 454a, 609a, 637a; CzahTr I3; GořłCast 9, 46.*

W pl (3): iź ná táki pokoy [który dawa řwiat] Pan wfławicźnie oftrzy miecz fwoy/ gniew fwoy/ á řrogořci fwoie: á bez pomfłty/ á bez wielkich vpadkow/ nigdy on zániechać nie chce zbiorow á pokoiow tákich. RejPos 334v, 334; VotSzl B2v.

pokoj czego [= na czym polegajácy] (2): iefli ręką mocną nie nábędzieř pokoiá/ nigdy przeřpieczny nie będzieř w pokoiu rořkořzy domowej. BielSpr 28v; GrabowSet M3v.

pokoj czego [= na co] (1): ifz [řw. Anzelmus] [...] dla pokoiu řłufzby Bożey do kłářtoru idáć/ zá rořkazaniem řtářřzego řwieckimi řię rzeczámí/ ktore opuřcił/ báwił. SkarŻyw 335.

pokoj od kogo (25): jenakeř nam WKM pokoj od křięży IchM upewnić raczył obietnicą řwá Diar 85, 40, 55, 57; BielKron 221v; RejPos 334v; Abowiem óná [...] vrodziłá Boga źiemi: zá kthórym pokóy od řzátáná ludźiem przyřzedł BiałKat 228v; RejZwierc B2, 132; CzechRozm 112v. Cf »być w pokcju«, »pokoj mieć«, »pokoj (u)czynić«, »w pokoiu zachować«.

pokoj od czego (9): A wfzákoź pokoy od burdy/ pokoy od práwá/ pokoy od zbytkow/ pokoy od inych niebeřbiecznořci řwiátá tego/ ten nadobnie řtátecźnemu á powaźnemu řtárczowi przyřthoi. RejZwierc 164v. Cf »pokoj mieć«.

pokoj około kogo (1): Około nas załáską Bożą pokoi. ActReg 69.

pokoj komu (3): Iefliby poyřrzawfzy óćiec twoy pytháł řie o mnie/ odpowieř mu: Prořił mię Dawid/ áby řfedł co rychely do Bethleem [...]. Rzecźelić/ Dobrze: pokoy będzie řłudze twoiemu. Leop 1.Reg 20/7, Ier 29/7; BudBib I 16a marg.

pokoj na kogo [= *dla kogo*] (1): Wierębyś tám mógł vzyć powietrza zdrowźzego/ A też tám prawie pokoy ná człęká łtárego. *HistLan* D3v.

pokoj na co [= *w jakim celu*] (2): [św. Antoniusz] prágnać ná rzeczy duchowne pokoju wietźze⁸⁰/ prośił fię áby był gdzie miedzy obce y nieznaíome połtan. *SkarŻyw* 542, 542 *marg*.

pokoj miedzy kim (4): á z tych potym Cnot Świętych/ mnoży fy miedzy ludźmi pokoy/ ták duźny iáko y ciełefny *OrzRozm* E2v; *RejZwierc* 132, 132v; trzeba áby vrzędnicy ná niektórych mieyfcách byli połtánowieni/ [...] ktorziby czáfu ciągnienia [...] pokoju miedzy ludźmi przełtrzegáli *ModrzBaz* 117.

pokoj nad kim (1): Bogofław thobie pan bog z gory Syon/ á day to by ogládał dobra miałta Ierufalem [...]. Y ogláday fyny fynow twoich/ pokoy nad ludem Iłraelskim. *WróbŻółt* 127/6.

pokoj z kim (1): fynowie mili/ Ieślibyście zgodni byli. Pokoy ząwždy będzie z wámi/ Boć was żądny nie przełomi. *BierEz* I4.

pokoj czyj [= *kto doznaje pokoju*] [*w tym: pron poss* (28), *G sb i pron* (6), *ai poss* (2)] (36): *BierRozm* 14; *RejPs* 125; *RejJóz* O6; *LubPs* G4v, O; iż fię Pan zmiłował nád tobą/ [...] á zołtáwił cię przy pokoiu twoim/ y odpusćilci włytki długi twoie. *RejPos* 246, 145v, 197v, 247; A tu pátrz iáki tho ięst pokoy tákich miłofników fwiátá tego/ ktorj on im dawa *RejZwierc* 132v, 131, 164v [2 r.], 172v [2 r.], 257, Bbbv; *ModrzBaz* 107; *KochPs* 19; wielem ich znał/ ktorzy bliźnym fłużyć y ich zbáwieniu/ dla fwego pokoju niechćieli *SkarŻyw* 333, 89, 235, 333 *marg*; *CzechEp* 14; Chwali bogáty pokóy vbogięgo/ Zayrzác mu/ iże głos trąby/ ónégo Nigdy niewzbudzi *ZawJęst* 26, 43; *Phil* G2; *SarnStat* 503; *PowodPr* 46; *SkarKaz* 3a, 551a [2 r.], 609a; *VotSzl* B2v; Rátuy łtrapionych ludzi przełtrzegáiąc fwego/ Pokoiu ták iákobyś nie popadł iákiego. Vpadku *CzahTr* G; Bo nád włytki łrogości praw ná złe/ y pokoy ludzki pfuiące ludzie/ karánie Bożkie [...] wieczne ono [pogańscy zakonodawcy] opowiedáli. *SkarKazSej* 686b.

pokoj czyj [= *od kogo; G sb i pron*] (4): Ewányelia Ná dzień świętego Symoná Iudy [...] Przećiwko fwiátu y omylnym łprawam ięgo/ y niepewnemu pokoiowi ięgo. *RejPos* 332v, 335. Cf »pokoj świata«.

W połączeniach szeregowych (20): *BielKron* 337v; á wo da PAN Bóg nam po temu czás/ y pokóy/ y możność/ kiedy o téy bitwie [...] piłác dali Bóg będziemy *OrzQuin* R3v; pod ktorim ołtarzem á pod bępieczeńftwem ięgo vłtawicznie wierni ięgo vżywáią pokoiu/ rołkofzy/ rádości/ y káždego bępieczeńftwá fwego. *RejAp* 60v, 61v; Nuż potym co ięst miłźzego/ iedno zdrowie/ żywot/ pokoy/ á bępieczne vżywanie doczłefnego żywotá tego *RejPos* 247, 332; *RejZwierc* 55, 122v, 141 v, 168v; *BiałKaz* H3; *CzechRozm* 115; *ModrzBaz* 71; *KochMRot* B2v; *ReszPrz* 74, 93; Day nam dziś chlebá náłźzego/ y włźego nam potrzebnego/ pokoy, zdrowie, hoyność włźego/ oddal co ięst przećiwnego *ArtKanc* M15v; *LatHar* 35; *WujNT* 263; *SarnStat* 21.

W przeciwstawieniach: »pokoj... boj (3), kłopot (2), strach (2), burda, gomon, niepokoje, rozterki, trwoga, zginienie, zły zysk« (13): bo dobrota ięst pokoy, ale okrutność zły zifk. *BielŻyw* 19; Lepźcie też plewy z pokoiem/ Niźli owies z ciężłkim boiem. *BierEz* L2v; Lepięći mieć trochę z pokoiem: Niź wiele z łtráchem z gomonem. *BierEz* M4; *RejŁas* w. 68; *RejKup* aa4v; *LubPs* cc2v *marg*; *RejWiz* 70; Słyłzelichmy głos [Pana] łtráfłziwy/ łtrách á nie pokoy. *BibRadz* Ier 30/5; *RejZwierc* [78²]; *KochPs* 142; [Bóg] wywiadwłzy go [Abrahama] łpokoiu/ niepokoie vłtawiczne mu zádawał/ ná

pielgrzymstwie onym. *SkarŻyw* 283; *KochMRot* A4, bo gdy rzeką/ Pokoy y bęspieczęństwo: tedy nagłe zginienie przydzie ná nie *WujNT* 1.*Thess* 5/3.

W dosłownym tłumaczeniu hebr. formuły (5): Y rzekł im: – dobrzelifię ma? y rzekli: dobrze (*marg*) Właśnie pokoyli mu y rzekli pokoy. (–) *BudBib* *Gen* 29/6, I 204d *marg* [2 r.], 207b *marg*.

Zwroty: »być, mieszkać (*a. przemieszkać*), mieszkający, mieszkanie, zostać, żyć (*a. żyw być*) w pokoju; być, mieszkać, trwać z pokojem« [w tym: od kogo (2)] = *pacificare celere Miech; in silentio habitare, tacere PolAnt; in pace vivere Modrz* [szyk zmienny] (20:15:3:1:1:11;13:2:1): *BierEz* O3v; *KlerPow* 4; *MiechGlab* 45; *BierRozm* 14; Aby ona [królowa] w tey załoczy spokoyem w pansthwyę swoym myeskach mogła *LibLeg* 7/104, 8/26, 11/65v; Sprawiedliwi w ćichości ćić zyemię poľiędą/ Zá ľáľká Pána ľwego w pokoiu żyć będą *LubPs* Kv, M4 *marg*, P2v, Z3v, gg6; *GroicPorz* ii4v; *KrowObr* B2v, 71v; Sam zá was Pan walczyć będzie á wy w pokoiu będziecie. *BibRadz* *Ex* 14/14, 1.*Mach* 9/58; *OrzRozm* Q4v; Tho miałto álbo wyľep ná wielkim ľzláku ięľ morfkim/ przeto nigdy s pokojem nie mogło być/ ze wľzyťkich ľtron nieprzyiaciele miało *BielKron* 26v; po tych ľiedń dni/ była s pokojem niewiáľta [która urodziła] XXXIII dni w czyścieniu *BielKron* 37v; Przyiecháli záľię Hľľzpani [...]/ máľac to od Krolá roľkazanie/ áby ći Krolowie y lud wyľepny [...] przeľpiecznie w pokoiu ná ľwoich mieľľcách mieľľzkali *BielKron* 443, 66, 70, 72v, [84²], 86 (22); *RejAp* 61v, 168; *HistRzym* 75, 109v; *RejZwierc* 131, 173v; *BudBib* 1.*Mach* 9/58; *MycPrz* I [D]v; *CzechRozm* 113, 118; *PapPan* H2, H4v, Y3v, Aa2v; *ModrzBaz* 101v; *KochPs* 53; *SkarŻyw* 244, 349; *KochPhaen* 5; *KochMRot* A3v; *ArtKanc* P18; *ZawJeľt* 43; *GrabowSet* M3v; *WujNT* 253; *SarnStat* 21, 1123; *SkarKazSej* 671b.

»pokoj mieć (miewać)« [w tym: od kogo (10), przed kim, przed czym (6), o co (1)] = *pacem habere Vulg, PolAnt; pax est [alicui] Vulg; invenire requiem, quiescere PolAnt; frui quiete, habere quietem Mqcz* [szyk zmienny] (59): Y cokolwiek ludziom ľzkodzi/ Wľzyťko z ięzyká pochodzi: By záwľdy ludzie milczeli/ Wľceyby pokoiu mieli. *BierEz* D2, O3v [2 r.]; *BielŻyw* 158; *LibLeg* 11/60v, 64v; *RejLas* w. 68; *RejRozpr* B, G; *RejKup* m7; *Diar* 85; *DiarDop* 98; Iedno ludzye kiedy ľpyą kęs pokoiu máľą/ Y tho ie pchły z muchámi y przez ľen káľáľą. *RejWiz* 94v; *Leop* 1.*Reg* 20/22, *Iob* 9/4, *Ps* 37/4; będąyeli [rękojmia, tj. ten, który ręczy] miał pokoy o ono rękoiemľstwo rok y ľzefć niedzyel/ iż niebędzye przes iľťcá gában álbo pozywan *UstPraw* F4; *RejZwierz* 120v, 125v; *BibRadz* *Eccli* 22/16; Tám ten lud nie ma pokoiá od Saracenow ľzkodząych/ ktorzy im wielki vćľľk y częľte náľázdy [...] dziáľáľą *BielKron* 280; Poki drzewá z korzenim nie wykopa poty będzie roľľo/ poki Włodzimirľkie⁸⁰ kľążęćią [!] nie doľtaniem iáko máćice/ poty pokoiá mieć nie będziem. *BielKron* 353, 52v, 125v, 212, 250, 275v (10); *Mqcz* 137d, 341d; *SienLek* 131, 142; *HistRzym* 110; *HistLan* A3v; *RejZwierc* 150v; *BudBib* *Esth* 9/16; *BudNT* *Act* 9/31; *KochPs* 111; iáko ľowá w gniazdzie śiedząc pokoy ma: gdy wyleći wľzyľcy ná nię ptacy biľą: ták ia pokim tu zwámi/ dobrze mi ľię dzieie *SkarŻyw* 334; iam ľtary/ á bliľki ięľ koniec żyćia mego/ rádbych trochę pokoiu miał/ á wáľzych ľwarow prozen był. *SkarŻyw* 511, 390, 473; *MWilkHist* B4v, Ev; *CzechEp* 14; *KochFr* 94 [2 r.]; *BielSen* 17; ZWierzęć ľye grómádo moiá/ Niémam przed Szymkiem pokoiá: Zá trzewik mi záľťpuie/ A powiáda/ że miľuie. *KochSob* 61; Gdybym był wziáľ [podarki] nie miałbym pokoiu przed práwem *Phil* M3; á okrom niebá vľťawicźny gďdzie indźie pokoy mieć/ rzecz ięľ niepodobna *LatHar* 577; *WujNT* 433 *marg*, *Act* 9/31; *KmitaSpit* A3; *SkarKaz* 609a; *SkarKazSej* 691a; *ZbyľPrzyg* A4.

»pokoj mieć [od czego]; być w pokoju [od czego]« [szyk zmienny] (4; 1): Conquiescere ab execrationibus, Pokóy mieć od klátew y przeklinánia/ To yeft nie być więcey przeklinam *Mqcz* 341d; *SienLek* 139; A nie rofkofzże to brácie miły? być w pokoju od burd/ od kłopotow fwiátá tego *RejZwierc* 173v; *SkarŻyw* 161; *GrabowSet* K3.

»pokoj miłować« (1): Zli nigdy pokoju nie miłuią/ á owfzem fie w rofterkach kocháyą. *LubPs* cc2v marg.

»pokoj przekażać (przekazie), mieszać« = *otium a. quietem interturbare* *Modrz* (2:1): Boć iedno żwirzeta [...] nátkawfzy brzuch [...] kryią fie áby im też iuż nikt onego ich pokoju nie przekáził. *RejZwierc* 164v; Záprawdę ná dobrego człowieká [!] to należy nic łobieták [!] wielce nieważyc/ dla czego byś pokoy fwoy ábo cudzy przerywác y miefzác [...] miał. *ModrzBaz* 107, 36.

»pokoj przynieść« (1): Abowiem długie czáfy y látá żywotá thwoiego/ y pokoy przyniofá [*pacem apponent*] tobie. *BibRadz Prov* 3/2.

»przysiąc, ślubować za pokoj« (1:1): [*prorok Kalkas*] nie chciał powiedzyeć nic/ boiąc fie od nich czego złego zá powiedzenie prawdy/ áż mu przyfiegli krolowie y Achilles zá pokoy. *BielKron* 57v; do Wilná ná więzienie odefłá/ [...] áż go potym Alexander Xiążę Rezáńskie [...] v Witołdá wyręczył/ y wyprofił/ flubuiąc im od niego zá pokoy/ iż fie mścić tey krzywdy niemiał *StryjKron* 497.

»w pokoju, z pokojem, za pokojem siedzieć (a. usieść, a. wysiedzieć się, a. osiedzieć się, a. osieść się, a. zasieść)« = *innodium esse* *PolAnt* [szyk zmienny] (10:7:1): Owdzie mię wftyd kole w oczy owdzie ftrach powiedzieć A czofz czynić iuż fie trudno fpokoim wyfiedzieć *RejJóz* P2v; *LibLeg* 11/183v; *RejRozm* 403; A wolney myfli łobie na wfzytkim nábedzyełz/ Gdy fpokoim bez wfzytkich trudności wfiedzyełz. *RejWiz* 44v; *BibRadz Ier* 25/29; *BielKron* 227v; A człowieczek profty odpráwiwfzy powinność fwoię/ fiedzi łobie w pokoju/ y o woythá nic niedba/ y o Páná máło/ kiedy nikomu nic winien nie zoftanie. *RejPos* 316; *RejZwierc* 251; *MycPrz* I [D]; Bo gdyby go [*urzędu*] nád łobą zli ludzie nie czuli: [...] tedyby bárzo prętko Niebo z ziemią (iż ták rzekę) pomieřáli. Zeby fie nigdzie/ nalepfzy y nákromnieyfzy człowiek ofiedzieć z pokojem przed nimi nie mogł. *CzechRozm* 249; *PaprPan* Cv, T2v, Ff2v; ieřli [*Helenę*] wroćim/ y mężowi w ręce Oddamy/ mořem fiedzieć zá pokojem *KochOdpr* A3v; *BielSjem* 20; *PaprUp* E3; *GostGospSieb* +3; *OrzJan* 17.

»spáć snem pokoju« (1): Choćiaż tedy [*papieřnicy*] y łámi ták o vmárłych mowią iż řpią řnem pokoju/ y niepotrzebnie fie zá nimi modlá *CzechEp* 83.

»pokoj (u)czynić« [*w tym: od kogo* (2)] = *pacem facere* *PolAnt* [szyk zmienny] (4): [*Boże*] vczyń mi pokoy od řprzećiwnikow moich *RejPs* 210; Swieczcy przełozeny powinny poddanym fwoim/ pokoy czinić/ krziwdi ich bronić *SeklKat* H2v; *Diar* 30; *BibRadz Ier* 33/9.

»sobie pokoj uczynić, sprawić, udziáć« (3:1:1): Ezop rzekł/ chceř Pánie pořłuchác/ A łobie pokoy vdziáć: Odbáđźze tey pániey řpomey *BierEz* B4v; *RejJóz* G3; Kiedy nalepiey Tullus pokoy łobie chciał vczynić á odpoczynać/ zápalił mu zamek grom iż zgorzał łam z żoną y z dzyećmi. *BielKron* 102, 57; *RejZwierc* 55.

»pokoju(-a) uży(wa)ć (a. zażyć)« [szyk zmienny] (11): *RejPs* 55; *RejRozpr* K3v; *RejZwierz* 109; *RejAp* 60v; Bo zdać fie theż więc owym ktorzy beřpiecznych á řzalonych żywotow vżywáią iż wielką miedzy łobą rofkofz máią/ y wielkiey miłofci y pokoju vżywáią. *RejZwierc* 103v, 132; Lecź

Chryzostom [...] vdał się ná żywot Anielki/ zakonny/ y pułtelniczy. Y w nim pokoiu onego/ do ktorego bārzo tefknił/ vżył *SkarŻyw* 86, 558; *NiemObr* 9; W iednéy łodzi trwałz známi: iedné nas śćigáią Kłopoty: ni pokoiu záżyć dopułczáią. *ZawJeft* 42; *VotSzl* B2v.

»w pokoju zachować (a. chować), zachowan(y), zachowanie, zostawić; z pokojem chować, zachowanie; przy pokoju zachować; pokój zachować« [w tym: od kogo (1)] [szyk zmienny] (25:9:2:3;1:1;1:1): kthofz moze nam bicz albo yełth vyanthfz przyacielem yako czorka nałza yako szynowiecz nałf kthorzy aby były przy dobrym pokoyv zachowany *LibLeg* 7/104; *RejPs* 109v; *LubPs* G4v; Powłtałfzy wnet młodzyeniec/ iął Bogu dżekować/ Iż go raczył s pokojem przez onę noc chować. *RejWiz* 177, 73v; *LeszczRzecz* A4; *RejZwierz* 5, 13v; *BibRadz* I 178d marg; *OrzRozm* Q4v; iż [Saul] był wiele Gábáonitow pomordował/ gárdząc álbo niedbáiąc ná przyięgę/ którą im był iefzće vczynił Iozue s ftárfzymi záchować ie w pokoiu. *BielKron* 73, 12, 47v, 48, 53, 59, 59v, 302; Acżkołwiek się też mnie niezda podlełfzym ten być/ ktory miedzy wielką tłufzczą ludzi/ pułtinią/ y pokoy włprawach łwoich záchować może *KwiatKsiąż* G3v; *RejAp* 24, 64v; *RejPos* 117v, 141, 145v, 158v, 244v, 330v; *BiałKat* 363v; *HistLan* D4v; *RejZwierc* 79v; ZAchowanie porządku w ciągnieniu takie máią [janczarowie] iż przechodzą Rzymiány y Greki [...] bo tám wielka łpráwiedliwość/ záchowanie w pokoiu milczenie/ niedrapiełstwo *BielSpr* 52v; *BudBibKaw* a2v; *BiałKaz* H3, H3v, I, K3; *CzechRozm* 249; *Paprpán* B3; *ModrzBaz* 73v; *KochPs* 157; *SkarŻyw* 76; *GrabowSet* P3v; *SarnStat* 114.

»w pokoju zostać« [szyk zmienny] (3): Každy by łwym łpráwam łprołtał By iedno w pokoiu zołtał *RejRozpr* 14; *RejZwierc* 54v; wedle piłmá/ ktore boiázliwym domá zołtać każe/ prołł álby zołtał w Antyochiey w pokoiu/ á z nimi niechodził [nawracać pogan]. *SkarŻyw* 637.

Wyrażenia: »pokój bezpieczny (a. przełpieczny)« [szyk 1:1] (2): *KmitaSpit* A3; W ktorym [kole] o tym z piłnołcią łpołecznie ráđżili. Ab onych dwu łmokow gardł iáko pozbáwić/ A tym się przełpiecznego pokoiu nábáwić. *CzahTr* E2v.

»dobry ((na)lełszy) pokój« [szyk 6:3] (9): A yłch [...] yełth włzyeth y połchadzon na łtholczv oycza łwego pan Ilyáłch Voyewoda [...] tho ye⁸⁰ Kro.m.thak przyimvye yako pan krzełczyyanłky y ziczicz mv thego raczi. abi wdobrem pokoyv myełcze oycza łzwego odzyerzał. *LibLeg* 11/181, 7/104, 8/26, 11 /60v; *RejZwierz* 120v; *HistLan* A3v; *RejZwierc* 101v; Przeto [niezbożnicy] chołiáby w naleplfzym łwieckim pokoiu miełzkáią/ tych doczełnych rołkołzy vżywáli/ [...] iednáł vłpokoieni być nie mogá: gđyż Bogá nieprzyiácielem łwym máią. *CzechRozm* 113; *MWilkHist* B4v.

»krzełcijański pokój« (1): bo w potrzebie woienney/ gđzie wiele ludzi ná tho páłrzy/ náyduią się więc drudzy/ kthorzy [...] czynią co dobrym należy [...]: A záfię w mniefłzych á nie táł gwałtownych rzeczách/ gđzie obaczá iż mogá vledz/ á nie wdać się w niebełpieczeńłstwo/ zwłáfczá/ kiedy w tákowey niełmiáłołci/ nie ma ich nikt połłrzedz/ bārzo ráđzi zołtáną przy Krzełciánłkim pokoiu. *GórnDworz* D6.

»pokój łwiecki, od łwiata, łwiata, cielesny« (2:2:2:1): Panie Boże dai abyłhmy [...] niczego łobie dlá zbawiciela nałzego niewáżyli ani na tem łwiecie dobrego mięnia i pokoiu ciełéłnego oczekywáli *MurzHist* V3; gđy iáka fáłeczna ráda [...] záwrze się w pokoiu łwoim/ ráđząc ná vpadek á ná krzywdę łpráwiedliwego/ iużci też tám wielki pokoy á iednołtáyny duch miedzy zebrániem onym. A iákifz

to pokoy? tu łobie pomyłł/ iefli od Pána/ iefli od łwiatá. *RejPos* 334v, 145v, 336v; *RejZwierc* 132v [2 r.]; *NiemObr* 9.

»wdzięczny pokoy« [szyk 8:1] (9): *LubPs* G4v; Pánu Boguś powienien dzyękować iż [...] dałci doczekać wdzięcznego pokoiá twego y czałow twoich. *RejZwierc* 172v; Przodkowie náłzy czo rozum miewáli/ Wieczną rofkofzą wdzięczny pokoy zwáli. *RejZwierc* 227v, 55, 132v, 164v, 172v, 257; *GrabowSet* V2.

»pokoy wieczny« [szyk 2:1] (3): *RejPs* 56v; *LubPs* E4; W połrzodku nieprzyiaćioł miełzkał niebełpieczny/ Iákby mi był z oyczyzną pokoy odięł wieczny *StrykKron* 105.

»wielki ((na)więtszy) pokoy« [szyk 7:2] (9): *OrzRozm* Q4v; Były to [*piramidy*] groby iákoby wieże/ [...] vczynione przez króle Egipłkie/ ktorzy z wielkiego pokoiá niemáiąc kędy pieniędzy podziewać ná to nákládáli *BielKron* 270v, 165v; *RejAp* 191; *RejZwierc* 132; Przemiełzkał w wielkim pokoiu y poćiefze siedmnaście lat w Egipćie. *SkarŻyw* 349, 471, 542; Rzymiánie pod krolmi fię łámi z łobą nie wádźili [...] y pokoiu nigdy więłtżego nie mieli/ iáko pod iednym Augułem. *SkarKazSej* 691a.

»zgwałcenie pokoyu« (1): Nuż potym co iefł [*człowiekowi*] milłżego/ iedno zdrowie/ żywot/ pokoy [...] / á wđzy to v niego nic: chocia y iáwnie á pewnie widzi/ iż mu ábo o łzpetne ochronienie/ ábo o łzkodliwy włomek/ idzie zdrowia iego. A nákoniec [...] y o zgwałcenie pokoyu łwego/ y onego wdzyęcznego żywota łwego. *RejPos* 247.

Szeregi: »pokoy a (i) bełpieczeństwo (a. bełpieczność, a. przełpieczność, a. ubezpieczenie)« = *pax et securitas* *Vulg* [szyk 9:1] (10): *LubPs* Z3v; Abowiem Práwá ná złoczyńce łą vczynione/ áby zá boiáźnią ich/ zuchwáli ludzie od złych vczynkow łye háłowáli/ á niewinni áby w bełpieczeńłtwie á w pokoiu miełzkałi. *GroicPorz* ii4v; *BibRadz Ier* 30 arg, 33 arg; *Mqcz* 395c; Iż gdy łie im będzie zdał nawięłtży pokoy á bełpieczeńłtwo thedy ná nie przypádnie nieobáczny płácz záłość á vćilńienie. *RejAp* 191, 6v; *RejPos* 261v; *WujJudConf* 214v; *WujNT* 1.Thess 5/3.

»pokoy i dobre (a. co dobrego)« = *pax et bonum* *PolAnt* (3): *BibRadz Deut* 23/6; *SkarKaz* 2b; to Práwo iefł w Rzeczypółp: ktorym rząd fię włzytek zátrzymawa/ y ludzki fię pokoy y dobre rozmnaża. *SkarKazSej* 697b.

»pokoy i dostatek« [szyk 1:1] (2): *CzechRozm* 118; Zył w dołtátku y w pokoiu/ Nie znał trwogi áni boiu. *KochMRot* A3v.

»mir, pokoy« (1): z tołą przełtáwamy łynu Izáiołw/ mir pokoy tobie [*pax, pax tibi*]/ y pokoy pomocnikom twoim *BibRadz* 1.Par 12/18.

»pokoy i odpocz(y)nienie (a. odpoczywanie)« = *otium et quies* *Modrz* [szyk 2:1] (3): Pociechá wiernym iż łą w odpoczynyenyu á w pokoyu zá obroną Páńłką. *LubPs* M4 marg; *ModrzBaz* 36; Bo iefli w bogáctwách będzie kto chciał odpocząć/ tedy mu one do pychy/ á potym do vpadku więłtżą dádzą przyczynę/ niż do pokoiá y odpoczńienia. *WysKaz* 10. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»pokoy a osobność« (1): A na ono fię wieczne więzienie chęłliwie dla Pána Chryłtuła podáła/ prágnąc też łobie y onego pokoyu á ołobności *SkarŻyw* 14.

»pokoy a (i) proźnowanie« (2): *GórńDworz* Hh3; Iáć przećiw temu nie mówię [...] áni bym w téy mierze ważył łtárożyłności łobie/ ábyłcie W.M. kiedy iuż koroná gore/ do łtátutu łie vćiekáć/ y w nim pokoyu y proźnowania łobie łzukáć mieli. *OrzJan* 59.

»rozkosz, (a) pokoj« [szyk 4:1] (5): Ofobna to ifcie rzecz miećługę [!] dobrego [...] A kto gi iefzczę łobie/ pomyłli wyprawi Wielką roskołz a pokoy ifcie łobie łprawi *RejJóz* G3; *MurzNT* 43v; Káždy čás w rołkołzy á w pokoiu máły fie zda/ gdyż tám/ iáko piłmo powiáda/ tyłiąc lat iáko dzień ieden *RejAp* 62, 168; *RejZwierc* 132. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.]

»pokoj a (ani) sprawiedliwość« (2): Kmiotek prołty ná robotę Włlytkę wydał łwá prołtotę A to iego włlytká chćiwołć Mieć pokoy á łprawiedliwołć *RejRozpr* G; *RejKup* aa4v.

»stałość i pokoj« (1): zálfię gdy będzie ktho młodzińcem/ kocha fie w łmiáłołci y w rołpułtnołci/ w łtárołci będąc kocha fie w łtałołci y w pokoiu [*senectus stabilitate commode gratulat*] *HistAl* K3v.

»(ani) pokoj(e) ani (a, i) wczas(y)« [szyk 3:1] (4): Ocyec yełli życzy łynowi pokoyu á wczáfu/ lepyey nyechay mu po prołtey formy żonę yedna/ niź kyedy bárzo głádkyey. *GliczKsiąż* P8v; *RejZwierc* 150; [*Chrystus*] doznał bowiem tego/ iż áni wczáfu/ ani pokoiu/ między łwemi Izráelczyki wżywał/ opowiedáiąc między nimi krołéłtwo Boże *NiemObr* 9; *VotSzl* B2v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»pokoj a (i) zdrowie« (2): Bych ia pokoy a zdrowie myał Od tych czom czy ie powiedzwał. *RejKup* h7v; *LatHar* 38. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

Wyrażenia przyimkowe: »z pokojem« = *spokojnie, bez złych doznań, bez przeszkód; cum silentio* *PolAnt*, *Vulg*; *pacificus* *Miech*; *cum pace* *Mącz* (58): Coż zá cnotá iż ty latałz/ Po koźdym się káćie plátałz: Ia z pokoiem ziemię kopam/ Y nikomu nie závádzam. *BierEz* N3v, L2v, M4, O4; ani dráźń pła ktory s pokoiem łpáćz chce. *ForCnR* D; *MiechGlab* 55; TRzecia rołkołz w rołterkoch/ kiedy zacny człowiek/ Nie bywa/ lecz łpokoiem/ wiedzye pocźćiwy wiek. *RejZwierz* 134v; *BibRadz* 2.*Thess* 3/12; [*Symeon*] [...] rzekł: Teraz Pánie puść łługę łwoiego s pokoiem *BielKron* 138; ná Orawie fie łam był zamknął/ s ktorey gdy mu dano ósm tyłięcy złotyeh w złoćie/ włtąpił: łpokoiem przyłzedł do Polłki. *BielKron* 395v, 48, 49v, 53v, [84²], 123 (15); *Lucrum praeposui sopori et quieti*, Włętfzey wagi v mnie yełt zysk niźli łpik s pokoyem. *Mącz* 311c, 285b; *BielSpr* 38v, 41v; *KlonŻal* C3v; *WujNT* 2.*Thess* 3/12; *KlonFlis* F4v; *KlonWor* 5, 12. Cf »być z pokojem«, »z pokojem chować«, »z pokojem siedzieć«.

»z pokojem« = *z pozdrowieniem, życzeniami pokoju; cum pace* *PolAnt*, *Vulg* (3): Tedy Iudás y Sylás gdyż y łámi byli Proroki/ długiemi łłowy nápominali bráćią/ y wtwirdzali ie. Y gdy tam kilka czáłow zmiefzkáli/ odefłáni łą z pokoiem od bráćiey do Apołtołow. *BibRadz* *Act* 15/33; *BudNT* *Act* 15/33; *WujNT* *Act* 15/33.

»w pokoju« = *spokojnie, bez złych doznań, bez przeszkód, bez zakłóceń; in pace* *Miech*, *Vulg*, *HistAl*, *PolAnt*, *Modrz*; *pacifice* *Miech*, *Vulg*; *cum pace* *Vulg*, *PolAnt*; *illaesus* *HistAl*; *in sinu pacis* *Mącz*; *in silentio* *PolAnt* (223): A kto fie nie chroni znoiu/ Pożywie chlebá w pokoiu. *BierEz* Mv; *OpecŻyw* 26; *LibLeg* 8/26, 11/181; *WróbŻołt* 4/9, B7v; *HistAl* G4v, Iv; *MurzHist* 13; *RejWiz* 194; *Leop* *Gen* 15/15, 26/29, 1.*Reg* 20/13, 2.*Reg* 15/27, 19/24, 30, 3.*Reg* 22/11; TEdy Iozáfáth Krol Iudłki wroćił fie w pokoiu ku domowi łwemu do Ieruzálem. *BibRadz* 2.*Par* 19/1; A gdy wnidźćie do Bábilonu/ tám będąććie miefzkáć [...] áż do łiodmego pokolenia/ potym ia was z támtąd wywiodę w pokoiu. *BibRadz* *Bar* 6/2, *Gen* 15/15, 3.*Reg* 22/17, 2.*Par* 18/26, 27, 1.*Mach* 14/8; [*Aleksander*] rołkazał y piłał do łwoich kráin/ áby włzędzye Żydowie wolność mieli/ á práwá łwego wżywáli w pokoiu. *BielKron* 125, 11, 13, 71v, 74v, 77v (12); *Mącz* 395c; pomáz mu [*koniowi*] onym ciáłtem po włzyłtkiéy

plecy/ [...] á gdy omyiefz/ nátrzy barłkim mydłem wżędzy/ á day mu sthym w pokoju ítać dzień y noc *SienLek* 170v, 133v; *RejAp* 6v, 62, 168; zátym po niektorym czáfu papież Grzegorz y mátká iego dokonáli dni íwych poľednich w pokoju *HistRzym* [39], 6, 28, 46v, 50, 56v (12); *RejPos* 55v, [77]v, 78v, 332; *HistLan* D4v, Ev, E2, F2, F3; áleć to owżem roľkoľz á krotofilá á vmnozenie żywotá ná wżzem błogofławionego/ ták w pokoju iáko y w bogáctwie *RejZwierc* 256v, 101v, 133, 161, 172v; A chcę, aby Trojanie i Grecy w pokoju Rozeszli się *KochMon* 22, 22; *BudBib Gen* 28/21, *Iudic* 8/9, *Ps* 4/8[9], *Eccli* 44/14; *CzechRozm* 249; *PapPan* B3; Y owżem Pánie teraz niech z ciáľá wynidę/ z więzienia tego fľázytelnego ciáľá/ wypuść ducha mego wpokoju *SkarŻyw* 115, 50, 58, 70, 113 [3 r.], 115 (12); *ReszList* 145; *ArtKanc* C9v, T5v; *GrabowSet* I, N3v, V2; *KochFrag* 15; Iuż teraz cny rycérzu wśiádz ná koń w pokoju/ Niech łam pan Bóg twé ręce ípráwuie do boiu. *WyprPl* C3v; *LatHar* 103, 223, 237, 347, 531, 640, 642; *RybGęśli* C2; *WujNT Luc* 2/29, 1.*Cor* 16/11; *SiebRozmyśl* Gv; *GrabPospR* L4, M; *KlonKr* D4; *CzahTr* D3v; *GosłCast* 51; *SapEpit* [B]2. Cf »być w pokoju«, »w pokoju siedzieć«, »w pokoju zachować«, »w pokoju zostać«.

»w pokoju« = *w sytuacji, gdy brak zewnętrznych niepokojów* (8): Wszelki iny jest w[ese]lszy W swym pokoju człowiek mniejszy. *BierRozm* 14; *LubPs* M4; *RejWiz* 73 v; *OrzRozm* Q4v; *KwiatKsiąż* F4v; Zdrowie w pokoju á dobra myśl roľcie *RejZwierc* 227v, [28³]v; zaż nie fľkroćíř wieku/ Co bywa drogi/ w pokoju/ człowieku? *GrabowSet* T3.

Iron. (1): O nędzneľz to złozenie tych nędznych mocarzow s fľtolczow ich/ [...] gdy ie złożá s fľtolczá ná nędzną defzczkę/ á pothym wieľz to miły Pan Bog/ y [!] iákim pokoju/ y do iákich pokoiow/ będą przeniefieni *RejPos* 57v.

W przen (6) : bo pokoy á próżnowánie/ wieldzy to łá fľkáźcze człowieczy. *GórnDworz* Hh3; A fľkoro vmrzelz/ iuż łobie do káźdego pokoju/ do káźdego beľpieczeńthwá/ y do káźdey roľkoľzy fortkę otworzyľz *RejZwierc* 168v; Bo kto człowiek fľię z nim [doczesnym światem] z bráći/ Ten iuż wieczny żywot tráći/ [...] Nie dozna drógi pokoju/ Ale záwždy trwogi boiu *KochMRot* A4; Bo fundáment pokoju y dobrego ludzkiego/ íeľt ípráwiedliwość *SkarKaz* 2b.

pokoj czemu (2): niemáľz pokoju fľłam moim dla oblicznoľci grzechow moich. *WróćŻołt* 37/4; Kościóm niemáľz pokoju dla wyľtępu mego *KochPs* 55.

α. *O rzeczach, miejscach, sprawach* (13) :

Zwroty: »w pokoju być« = *in pace esse Vulg* [szyk zmienny] (6): *BielKron* 199v; Abowiem gdy mocny zbroynik fľtrzeże pilno przybytku fľwego/ tedy w pokoju íeľt wżytko dobro iego. *RejPos* [77], 144v; Trwogá byľá w Woyľku/ lud wżytek fľtráchem zięty/ Przedsię Thefáľfkie były w pokoju okręty. *GórnTroas* 26; *WujNT Luc* 11/21; Vmáľrych ciáľá pogrzebioné, w pokoju máią bydz. *SarnStat* 628.

»pokoj mieć« [*w tym: od czego* (1)] [szyk zmienny] (2): *LibLeg* 10/92; á vmocnimy ie [*miasto*] wieżámi/ y bronámi/ y zamki: poki wżyťtkie rzeczy máią pokoy od woien [*donec a bellis quieta sunt omnia*] *Leop* 2.*Par* 14/7.

»w pokoju stać« [szyk zmienny] (2): Stał ten kościół [*Salomona*] w pokoju przez trzy łtá y fľiedmdzyefiáť lat w cáľośći *BielKron* 77v, 136v.

»w pokoju zachować, zachowan« [szyk zmienny] (1:1): Synowie záchowáyćie náukę w pokoiu [*in pace conservate*] *Leop Eccli* 41/17; Iż pod [...] lud ten poruczony tobie [*Salomonowi*]/ y mieyfce to w pokoiu záchowano będzie/ poki fie odemnie nie odwroci ferce twoie *RejPos* 350v.

»w pokoju zostać« (1): część fale tey ná ktorey oni z fwymi przyiaćielmi itali pod nimi fie zápádłá/ y wiele ich porániłá: á druga część gdzie Arcybiłkup z fwymi siedział/ całą zořtálá. Y ták z fromotą odefzli / a w pokoiu kořćioł zořtał. *SkarŻyw* 511.

β. *Bezczynność, odpoczynek, niebranie udziału w działaniach; święto jako dzień wolny od pracy; schola, vacatio, vacuitas* *Mącz* (115) : Skoro wltániefz s pokoiu/ wnet fie w opiekę day/ Temu Bogu *RejWiz* 186, 176v; *BielKron* 348 marg; *KwiatKsięż* P3; Prima Sabbati dicitur, Pierwszy dzień po pokoyu/ To yeřt po dniu świętym niedzielá. *Mącz* 362c, 227b, 341d, 362c, 371d, 472b, c; Z pokoiu/ nienagle prácuy. *SienLek* 10v, 147v; *RejZwierc* 176v marg, Bbb 3; *BudBib Is* 34/14; *KochPs* 143; *ArtKanc* M6; *Calep* 888a.

W połączeniach szeregowych (2): Vacuna, Dea ociosorum olim credita, Bogini świebodności/ prożności y pokoyu. *Mącz* 472c; *GórnDworz* Hh2.

W przeciwstawieniach: »pokoj ... boj, czynienie a sprawy, ruszanie, trudzenie« (4): Abowiem gdyż tylko łá dwá rodzáie nářzego żywotá. Ieden řwobodny/ ktory wřzyřtek ná pokoiu á ná řpeculacyach/ to ieřt rořtropnych myřłeniach zawieřzon ieřt. A drugi ná czynieniu á řprawach náleży *KwiatKsięż* F4v; iřći miárá ma być w rozgodzeniu řzeřći rzeczy przyrodzonych: Naprzod Powietrza: wtore Iedzenia y pićia: trzećie Spánia y czućia: czwarte Ruřzánia y pokoiu [...] *SienLek* 2, S[ss]4; *PapřPan* Aa3.

Zwroty: »być, trwać, mieszkać w pokoju; z pokojem być« = *in otio considerare* *Mącz* [szyk zmienny] (3:2:1;4): thedy wkusdem/ shadzie bada myely takowe prawne volne postapy yakye nalyesha wedlye prawa kassdego a pothem zadzenyw may [*lege*: mają] trphacz w pokoyw do dw nyedzyel *ZapWar* 1548 nr 2669; *GroicPorz* ee2; Abowiem ták mowił Pan święty Izráelfki/ Ieřli fie náwroćićie/ á w pokoiu będziećie/ będziećie záchowani [*In quiete, Et in requie salvi eritis*] *BibRadz Is* 30/15; lud pořpolithy w mieřćie radził fie Leydaná co czynić maią/ vdał fie ná trzy dni řpokoiem być/ áby mu Bog obiáwił przez řen/ iáko fie ma řprávowác *BielKron* 214v, 248, 253, 393v; *Mącz* 379b; Kiedy wltániefz/ máłuczko pierwey spokoiem bądź: á potym ieřli lećie/ řimną wodą wřtá wypłocz *SienLek* 11v; *RejAp* 60.

»z pokojem leżeć« = *placide accubare* *Mącz* [szyk zmienny] (6): *FalZioł* II 6a; *BibRadz* I 3a marg; Przyřły członki do zołádká żáłuiąc fie náń/ iř on řpokoiem leży trawiąc/ á ony muřzą prácowác *BielKron* 108; *Mącz* 302b; day choremu pić [...] á niech pije iáko częřto chce/ y niech spokoiem ciepłó leży. *SienLek* 107, 37v.

»leżeć (a. zależeć (się)), zależenie w pokoju« = *nic nie robić* [szyk zmienny] (4:2): *BierEz* R2; Sromota y nie řprawiedliwořć krolowi w pokoiu leżeć, gdyż iego lud walczy *BielŻyw* 166; chocia im [*Rzymianom*] był Cato Crusorius náukę dořtáteczną řpraw Rycerřkich řpiřał/ zániedbali tego/ y zálezeli ią w pokoiu *BielSpr* 11v, 3, 43v [2 r.].

»mieć pokoj« = *indulgeri, respirare, vacationem habere* *Mącz* [szyk zmienny] (10): *RejWiz* 124v; Respiro, Oddycham. Metaph. Odpocziwam/ mam pokoy. *Mącz* 409a, 169a, 245a, 472b; chceřz

łatwie łtawić/ wody łye łimney nápiy/ á máluczko pochodziwłzy miey pokoy *SienLek* 4v, 10; *RejZwierc* 66v; *ActReg* 71; *GostGosp* 162.

【»na pokój się obrocić«: áby każdy odpráwiwłzy dźienne łwoie łpráwy/ gdy łię ma ná pokoy obroćić/ rozważył łobie iefliż co dobrego/ álbo złego/ przez on dźień vczynił. *BzowRóż* 105 (*Linde*).】

»odpoczywać w pokoju« (1): gdyż im rzecżono/ odpoczywáycie ták ná máły čás w pokoiu/ áż łie nápełni liczbá bráciej wálzey *RejAp* 61v.

»ku pokojowi (pokoju) przyść« = *consistere, in otium venire* *Mącz* (2): Hodie primum videor consistere, Dźis mi łie dopiero zda odpoczywáć ku pokoyowi przyść. *Mącz* 396c, 480d.

»z pokojem siedzieć (a. posiedzieć, a. wysiedzieć się); siedzieć (a. usieść, a. zasieść) w pokoju« [*szyk zmienny*] (9;5): Ale mu iáko y mnie łwieckie krotochwile/ Omierzłý/ też łpokoiem łiedzi łobie mile. *RejWiz* 75, 69v; *Ikarus*/ co włzytko chciał wiedzyeć/ Y nie mógł łie łpokoiem/ ná zyemi wylidzyeć. Nábrał s ptálzých łkrzydł pierza/ y wołkiem ie łpráwił/ Potym ie łobie do rąk/ miáłto łkrzydł przypráwił. *RejZwierc* 116v, 10v; *BibRadz Is* 30/1; *Mącz* 505d; *GórńDworz* K2; Bo y márinarz trudno ma być miłternym obaczon gdy po ćichey wodzie płynie. Tákże y Hetman gdy w pokoiu łiedzi. *RejZwierc* 150, 141, 152v; (*nagł*) *Petreł* Multáńłki Woiewodzie Hołpo. W. (–) Widzę záłiadł w pokoiu iákby go nie było/ Ale niecnotę zbroić łłyzę że mu miło. *PaprPan* Ff; Gg 4; *BielSjem* 25; *PaprUp* H3.

»stać (a. postać, a. stanąć) z pokojem« = *cunctari, quiescere, requiescere, stare, subsistere* *Mącz* [*szyk zmienny*] (14): ábowiem ty muchy ktorełcie odegnáli pełne były á łtały łpokoiem/ głodne ná ich mieyłce przydą gorzey będą káłáć. *BielKron* 140, 198, 451; *Mącz* 72a, 341c, 342a [2 r.], 397b, 417a; *SienLek* 60v; *RejZwierc* 75v, 163v; *BielSpr* 21 [2 r.].

»używać (a. zażywać) pokoju« = *frui quiete, uti vacatione* *Mącz* [*szyk zmienny*] (4): *Mącz* 137d, 192d, 472b; zwierzchni pan káždy/ łtárać łie będzie/ iżby iego poddáni byli waleczni [...] dla tego/ [...] żeby przed łię pod dobrą łpráwą záżywali pokoiu/ odpoczyńku/ y pociechy. *GórńDworz* Hh2.

»zachować się w pokoju« (1): y thes o rany ktore ma thenthó caspar lassnyewsky oth mykolaya lassnyewskiego na [.] nymaya nassya zadnych praw wsadzie zadnym vzywacz łeden na drwgiego a maya ssya zachowacz w pokoyw wewssystłkych spravach swych. *ZapWar* 1548 nr 2669.

Wyrażenia: »dobry pokoj« (1): *Frui quiete, Vżywáć dobrego pokoyu/ to yełt mieć pokóy. Mącz* 137d.

hebr. »książę pokoju« [*określenie urzędu dworskiego głównego kwatermistrza*] (1): a (był) Szeráiah (*marg*) wł: Kłiążę pokoiu/ (álbo odpoczyńienia/ ábo ochłody). [...] (–) pokomorzem. *BudBib* 1er 51/59.

Szeregi: »pokoj a lenistwo« (1): IAn dwudzyełty był Papieżem cźterzy látá y cźterzy miefiące/ ná pokoy á ná leniłtwo łie vdał *BielKron* 176.

»prożnowanie, (i) pokoj« (3): *FalZioł* V 49v; *Mącz* 192d; A iż [*ludzie*] prożnowania y pokoiu dołtátek máia/ nie myłłá nic o tym co to iefł zá łkarb łłowo miłego Bogá *RejPosRozpr* [c4].

»świeboda a pokoj« (1): *Uti vacatione, Swiebody á pokoyu/ wżywáć. Mącz* 472b.

»wczas ani pokoj« (1): A chociaż tho garbáty wđdy myłłi o boyu/ A nie o żadnym wcźáłie áni o pokoiu. *PaprPan* Aa3.

Wyrażenia przyimkowe: »z pokoja« (3): oni [rycerstwo] niezwykli być łpokoiem/ áni chcą iáko báby proznować/ áby z pokoia w gnułność á leniłtwo łzkodliwe nie wpádli. *BielKron* 253; Piłzą náłzy Kronikarze/ iż łie náłzym zálie od tego czáfu łzczéłłcie zmienilo/ przyczynę powiedáiąc [...] / iż łudzye ł pokoia w grzechy rozmaíte łie wdawali *BielKron* 416v, 348.

»w pokoju« (2): Th a niemoc [łłedziony] w pokoiu łye mnoży/ á przetoż roboty á prace potrzebuie *SienLek* 94; *BielSjem* 23.

αα. *O rzeczach, zjawiskach i działaniach: bezruch; brak działania* (16) : które [ciało moje, tj. Chrystusa] po wodzie chodzi: wiatróm pokóy/ y vmárlým powłtánié rołkázuie *BiałKat* 301.

Zwroty: »być w pokoju« (1): pod kthorego [sędziego] władzą Perłoná y rzecz iey ielł/ áby zapowiedne rzeczy/ ták długo były wpokoju/ aż do rozłtrzygniienia práwem *GroicPorz* dd3v.

»mieć pokój« (1): Druga przyczyna [spania po obiedzie] ielł y gdy łila dułzna pocźnie praczować tedy łila przyrodzona ma pokoy takież zálie. *GlabGad* K5.

»w pokoju odpoczywać« (1): Bo kiedy bicz w pokoiu Boży odpoczywa/ Naród ten od Báłwánów pomocy vżywa *ZawJeft* 5.

»stać (a. postawić, a. ustać się), stojący z pokojem; w pokoju stojący« = *quiescens PolAnt; consistere, quiescere, subsistere Mącz* [szyk zmienny] (5;2;2): *BibRadz* 4.*Esdr* 12/22; Stagnum, [...] Iezioro łpokoyem łtoyáca wodá/ łtoyáce bágnisko. *Mącz* 411d, 341c, 396c, 397b; *SienLek* 27, 163; Ani tełz zołłáło nic przy cíele orłowym/ iedno dwie głowie w pokoiu łtojáce y łzełł piorek. *BudBib* 4.*Esdr* 11/23, 4.*Esdr* 11/29.

»z pokojem zadzierżeć« (1): Azaż [gniewliwy człowiek] ręce łpokoiem zádzierżeć może? iedno imi kiwa/ groži *RejZwierc* 75v.

Wyrażenie: »wdzięczny pokój« (1): Iuż włzyłłtki rzeczy były vłkromioné Wdzięcznym pokojem. *ZawJeft* 7.

Szereg: »pokój ni stanie« (1): Iuż ták niebo powinno z iego [Boga] przykazánia/ By nie miáło pokoiu/ ni żadnego łtania. Bo kiedyby ná iednym mieyłcu łłóńce łtało/ Włzyłłkoby z drugiey łtrony zyemie pozdycháło. *RejWiz* 148v.

γ. *Nietykalność osobista* (20) : A ielłi by [krewni zabitego] nie łtánęli/ pokoy broniácey łye łtronie/ kłora przygodę łwą okazála/ ma być nákazan przes Sądowny wyrok *GroicPorz* 113v; *BielSpr* 41; Przeto y w tym ináczeyby połłápić trzeba/ žeby zły był łkaran/ á on co [...] práwo przewiodł/ był pokoiem vbełpieczony. *GórnRozm* I3; *SarnStat* 866.

pokój czyj (3): Z tego tełz práwá [...] vrołły vmowy/ [...] przymierze/ połelłki pokoy/ rozdzielność łudži *GroicPorz* a2v, g4 *marg*, nn2v.

Zwroty: »w pokoju być« (1): przetom ia dekret łwoim połłulłzným w wierze vczyłłł/ áby w pokoiu byli/ ále gdzieby od was przełłáłowáni w czym byli/ chcemy ich bronić *BielKron* 209.

»pokój mieć« [szyk zmienny] (2): [Alaryk] przykazał pod gardłem/ kłoby vciełł do kołłciół Krzełłciánłłkiego/ áby pokoy miáł. *BielKron* 158v, 394v.

»w pokoju zachowywać, zachowan(y); zachowanie pokoja« (1;2;2) przeto práwa są postanowione, aby ci swowolni byli przez nie hamowani a łudzie poczciwi od nich w pokoju zachowani być mogli.

Diar 66, 57; *BielKron* 43v, 99 *marg*; [*Judyta*] Poruczywłszy fie pánu Bogu rzkomo vcieklá z miáltá do Hetmáná/ wypráwiwłszy łobie gleyt áby byłá do czáfu w pokoju záchowaná. *RejZwierc* 154v.

»w pokoju zostawić« (1): kthory zbieg nam y nálzým poddáným od wywiedzenia przes rok niema żadney łzkody czynić/ żonę łwoię w pokoju zóftáwiwłszy *UstPraw* E3v.

Wyrażenie: »pokoj pospolity« [*szyk* 1:1] (2): [*powołany*] Ziednawłszy łobie gleyt/ álbo póspolity pokoy od Sędziego/ áby bełpiecznie krom włzelkiego przenágábánia niewinnoł łwoię okazał/ łtanie przed zágáioným Sądem *GroicPorz* O, n4v.

Zestawienie: »kościół (zachowania) pokoja« (2): [*Romulus*] zbudował kościół póspolity [...] á práwá włtáwił/ iż kthory złoczyńcá álbo nieprzyaciel do niego vciecze á ofiárę vczyni/ bęđzye wolen. (*marg*) Kościół záchowania pokoia (–) *BielKron* 99v, 471.

Szereg: »pokoj i przepieczenstwo« (1): kthory tym łpółobem z oboiéy łtrony wybráni vznowłszy przyczynę wyłtępku/ bęđá łpráwięđliwoł dobrá z niego vczynił/ [...] áby o pokoy y przelłpieczeńłtwo [*de pace et securitate JanStat* 895] przez obwiełczenié onych ółób v nálżégo Máiełtatu zá dobrými kondycyámi łtanowiono byłó *SarnStat* 1112.

đ. *Cisza; milczenie* (7) : Conticinium, Nocne umilknienie gdy nawięłłzi pokoy yełt. *Mqcz* 438c, 56a, 393a; Nocne biegánia y wołánia [...] obracáią się teź w wielkie zgiełki/ pokoiowi mieyłkiemu przeciwné *ModrzBaz* 36.

Zwrot: »milczeń z pokojem« [*szyk zmienny*] (2): Premere vocem, Táic głófu/ s pokoyem milczeń. *Mqcz* 320c, 446b.

Wyrażenie: »czasu pokoju« (1): Idąc tedy Cefarz táiemnie czáfu pokoju ná iná gołpodę rzekł ku łwym dworzánóm [...] *HistRzym* 59v.

ę. *praw. Niekwestionowane prawo posiadania* (132) : *Diar* 62; Gdyby kto imienie dzyedziczne záłtáwił komu/ kthorego imienia dopułciłby komu ie záłtáwił dzyerzeń y vżywáć łpokoyne do 30 lat nieczyniác o tym żadnego łwiádełtwa przed łádem [...] nie uczynili thego ten co záłtáwił álbo iego potomek á zwłáłzczá thego pokoia/ tedy táki niedbálec odpada od wiecznołci onego imienia. *UstPraw* G4; *ZapKóścier* 1581/25.

pokoj od kogo (56): Iako ya tho vyem ysze malgorzetha nyemyala Ranczycz pokoyv oth syostri anny y oth dzyeczy katharzyny. *ZapWar* 1507 nr 1972, 1548 nr 2669, 1550 nr 2676; *ZapKóścier* 1585/55v, 1587/70v, 1588/80v. *Cf* »pokoj łlubowáć«.

pokoj o co (2): *Paprup* I4; a othę włzytkę swyerchnocz ma myecz pokoy ot włzytky braczy *ZapKóścier* 1588/80v.

pokoj w czym (4): iz tha tho Iagnieska Lesczynska ma miecz vewsssem pokoi y s kmiothki swemy *ZapWar* 1550 nr 2676; pán woczyęch, dal bratu swemu Całprowy 70 slotych polłkych: [...] abi myal pokoy wplachtach ot brata łwego Caspra *ZapKóścier* 1585/55v. *Cf* »w pokoju zaniechan«.

Zwroty: »mieć pokoj« [*szyk zmienny*] (10): *ZapWar* 1548 nr 2669, 1549 nr 2662 [2 r.], 1550 nr 2676 [2 r.]; *ZapKóścier* 1585/55v, 1587/10v, 1588/80v, 81v.

»mieć w pokoju« (1): [*Kazimierz Sprawiedliwy*] przymierze wieczne włził [...]. tym obyczáiem/ áby Krol Węgierłki miał w pokoju łwe dzyerzáwy po gory Biełzczad álbo Bełkid/ á Krol Polłki áby teź łpokoiem rolkázował w Rułi *BielKron* 356v.

»ręczyć pokój« (4): vyznawa ze rąncy za Męża swego [...] y sama oth siebye pokoy vrodzoney Iagnięsze Lesczynskiej *ZapWar* 1549 nr 2662, 1507 nr 1972 [2 r.], 1550 nr 2676.

»siedzieć w pokoju« (1): Iakom ya nicz nyeponovyla nowego pomązv swem [...] alie syedza wpokoyv yako myą mąsh moy odvmarl na voly pogroschewskiej *ZapWar* 1519 nr 2185.

»ślubować (a. przyślubić), obiec(ow)ać, przyrzekać, czynić pokój; obiecować za pokój« [w tym: od kogo (53); obiecować i przyrzekać (1)] = *formuła prawa potwierdzająca zaspokojenie pretensji majątkowych* [szyk zmienny] (54:20:2:1;1): któryś to Iezewłki i z żoną swoją obiecią pokoi Vtciwemu Ambrozemu, (zapłatę wzięwłszy) od siebie i potomkow *ZapKościer* 1579/2v; Grzegorz Gowińłki vtciwe^{mv} Bartończowi Zwarce zupełną zapłatę dał a on także podniofwszy ieft podziękował y pokoi wieczny przirzeka łam od siebie y potonkow fwych *ZapKościer* 1581/6; Gdzie ten syeftrzenyecz Iurk podzyekował fzupelny fzaplasy, y slubuye pokoy wyeczny. *ZapKościer* 1582/29; Gdy vczywy Andrzej Gvlyk wybyerze the sumye wyfzy opifzaną Tedy slubuye pokoy wyczny [!] ot dzatek y ot potunkoff swych *ZapKościer* 1582/31, 1579/1v [2 r.], 2 [2 r.], 2v, 3, 3v (75); ktobi zabił Oica Matkę/ Pana/ abo i bratra rodzonego/ o włzitko pokoi obiecano bi tilko włzedł na maietnoć iego. *PapRUp* I4.

»używać w pokoju« (1): przedała [część majątku] Brathu Striiecznemu. Pozwaliając iemu vzywać wpokoju na czasy wieczne. *ZapKościer* 1581/21v.

»w pokoju zachować się, zachowanie« (1:1): yesly fzye yemu w czym krziwda byela: yfz by fzye przity wolnoćczy wpokoyą zachowacz nyemogl Tedi pán dzyedycz ty mayentnoćczy powynyen bęndzie yemu [...] wrocycz *ZapKościer* 1582/41, 1582/41.

»(za)dzierżec, (za)trzymać w pokoju; dzierżec z pokojem« = *pacifice et quiete tenere JanStat* [szyk zmienny] (14:12;5): Iako zathemy myedzami Coczvranowska częszcz yesth kthorą przothkovie moy zatrzymalj za prawem swem vissey trzech liat wpokoyv *ZapWar* 1519 nr 2192, 1507 nr 1983, 1508 nr 2040 [2 r.], 1513 nr 2064, 2113, 2147 (23); *LibLeg* 10/95v; Wdowá ieřliby fię mienila mieć iákíe práwo ábo wiáno ná ktore dzyedzictwo/ kthoreby kto infzy dzyerzał s pokojem přes fześć lat [...] tákova odpada od imienia. *UstPraw* G4; Ale Kázimierz poczyniwłszy twierdze drzewiáne/ w Kámieńcu/ Bakoćie/ Bráńławiu [...] dzyerzał ie fpokojem *BielKron* 390v, 360; *ZapKościer* 1582/30, 31v; *StryjKron* 612; *SarnStat* 1071.

Wyrażenia: »wieczny, na czasy niezmierne pokój« [szyk 68:4] (17:1): kupiel od niego dom [...] na czasy wieczne, [...] któryś to Irzy Pieszk. obieciue iemu pokoi na czały nie zmierne *ZapKościer* 1581/21; który dopłacił tego Imienia [...] imieniem Koncyny Brońzkowi Buinikowi, [...] Obieciując iey i potomkom za pokoi wieczny łam od siebie i małżonki swey *ZapKościer* 1581/25v; yfz my dziekuiemy [...] fzwagrowi fzwiemu [...] z dobri zapłaty [...] cziniacz jemu pokoy wieczny od nařz fřamich siebie y od nařich dziatek *ZapKościer* 1587/72, 1579/1v, 2 [2 r.], 3, 3v, 4 (72).

»w pokoju zaniechan [w czym]« (2): który [oskarżony] od czáfu doprowadzenia Woiewodzého przez Rok žiemí Królestwu obywatelóm řadnych řzkód czynić niema: á żoná w dobrách iego w pokoin [!] ón rok ma byđż zaniechána [uxore sua in bonis suis pacifice infra annum praedictum dimissa in quiete *JanStat* 627] *SarnStat* 156 [idem] 242.

ż. *Zakaz naruszania spokoju w miejscach publicznych, zwłaszcza w sądzie, szczególnie zakaz używania broni* (16): Ktore tumulty aby w Mieyfkich Sądziech niebyły/ [sędziowie] przeto ty porządki zachowywają/ Sąd przodkiem gają mocą Bożą/ mocą Krolá Iego Mił. y przes Dekret pokoy y wśelaką wtciwość przykazuia *GroicPorz* i4v, i2 [3 r.], i2v [2 r.]; Ab oratoribus solitudo in foro, hoc est, quantum ad oratores attinet, Co fie Oratorów/ álbo/ Prokuratorów doticze/ pokoy yeft ná fądziech/ álbo/ przed prawem. *Mącz* 1b.

pokoj czyj [= w czym imieniu] (2): gąię wam Sąd wielki/ y przykazuie pokoy Páná Bogá wśzechmogącego/ pokoy Naiásnieyżego Páná nášzego Krolá Iego Mił. *GroicPorz* i2.

Zwrot: »pokoj naruszyć (a. zruszyć)« = *violare JanStat* (2): Ten pokoy ieřliby kto nieutciwym łowem/ álbo ktorą inną krzywdą naruřzył/ przeciw drugiemu w řprawie iego: Albo ieřliby popędliwymi łowy przeciw wtciwości Sądu co rzekł: takowy pieniężną winą karan będzie. *GroicPorz* i2; *SarnStat* 141.

Wyrażenia: »największy pokoj« (1): DŁa zámknienia drógi śmiałości ludzkiej/ którzy do fądów gdzie ma byđz naywiętfzy pokoy [summa pax et tranquillitas *JanStat* 513]/ nie tylko łami zbroyni/ ale téż wielkim zebraniem řkupieni przychodzić [...] śmieia wřtawiamy/ aby [...] *SarnStat* 783.

»pokoj pospolity« (4): PO Przyřędze nákaże mu [podwojskiemu] Sędzia przes wyrok/ pokoy pořpolity: Abowiem wedle Prawá/ Podwoyřki nie má z bronią chodzić. (*marg*) Pokoy Podwoyřkiego. (–) *GroicPorz* g4; *SarnStat* 18, 141, 480.

Przen: O sądzie bożym (1) :

Zwrot: »pokoj postanowić« (1): [Bóg] potłoczy ony ktorzy od niego odstąpią/ [...] á kfiążę ich będzie chciało wciec/ ale gi włapią á zwiążą ogniřtemi łánćuchy/ y wrzucą ná łwe mieyřce do piekła/ aby řwiat dálej w pokoiu řtał. A gdy iuż pokoy pořtánowi/ wielki fąd zágáiony będzie o řywych y zmárłych *BielKron* 136v.

η. *praw. Zawieszenie jurysdykcji kořcielnej nad różnowiercami* (1) : tedy jednakże prosiliřmy WKM, abyř temu zabieżeć raczył, nas tu w tym zamieszaniu nie odjeřdżał a do wolniejszego sobie czasu, ažbyř WKM concilium to nationale złożyć mogł, pokoj nam postanowił. *Diar* 86.

c. *Zgoda; nieczynienie krzywdy drugiemu człowiekowi; concordia* *Mącz*, *Modrz*, *JanStat*; *gratia* *Mącz* (188) : zany[e]przijacyoli moye myli panye cyebye prořřa abi ye ku pokoyu nawrocyl *BierRaj* 17; *BielKron* 86, 98v, 380v; *RejPos* 334v; Kthórego kolwiek człowiek Chřeřciánřki obrařił bliźniego řwego/ ma od niego řzukać pokoiu. *BiałKat* 213v; *CzechRozm* 247; *SkarJedn* 123; zgadzać řię w niewierze/ w Haeretyctwie/ ábo w którymkolwiek innym grzechu/ ieřt pokoy fałřzywy *WujNT* 44.

pokoj między kim (i (a) *kim*) (39): *FalZioł* V 19; *BibRadz* Is 10 arg, *Zach* 6/13; [język] pokoy między ludźmi iedna *OrzRozm* Q2v; *OrzQuin* B4v; *RejPos* 333v, 334, 334v [2 r.]; *RejZwierc* 132v [2 r.], 139v, 141; *WujJudConf* 153; *WujNT* 249; Pokoy y zgodę między ludźmi rozřiewać: prawie ieřt řyná Bożego dzieło. *SkarKaz* 638b; *SkarKazSej* 661a. Cf *Zwroty*.

pokoj z kim (49): W wřthách řwoich pokoy z przyiaćielem řwoim mowi/ á potháiemnie ząkłada nań řidła. *Leop Ier* 9/8, *Ps* 27/3; *BielKron* 15v; *BudBib* *Ps* 27/3; *BudNT Hebr* 12/14; Oni to pewnie lepiej wiedzą/ [...] chociař by řię z drugimi w wierze nie zgadzáli: áleby oprocř tego wedle řwiátá wćřciwie řyli/ y z káżdym řię o pokoy řtárali. *CzechEp* 11, 411; *KochSob* 59; *WujNT Hebr* 12/14; iř

pokoy y fporządzenie Rzeczypospolitey/ bez pokoju z Bogiem/ żadną miarą trwale bydź nie może. *PowodPr* 40; *SkarKaz* 209a marg [2 r.]; *SkarKazSej* 658b. Cf *Zwroty*.

pokoj czyj (2): Rzekł Lábán: ten grob kámienia będzie świadkiem pokoia nálezego *BielKron* 15v; *WujJud* a5.

W *połączeniach szeregowych* (16): [*tego dnia*] Nieśprawy pokoju/ iednania, ani przymierza żadne⁸⁰ *FalZioł* V 50; *KromRozm I* B4, B4v; *KromRozm III* F2v; *GliczKsiąż* H7; *LubPs* cc3; *BielKron* 135v; Pacis, concordiae, compositionis autor esse non destiti, Nigdy nie przełtał ku pokoyowi/ zgodzie y ziednaniu więść [!]. *Mącz* 310c; *OrzQuin* B4v; *RejZwierc* 139v; Wiele rzeczy ielt/ ktore ludzi do pokoju/ zgody/ y ku łącznemu vbląganiu przywodzą. *ModrzBaz* 67; *CzechEpPORz* *3v; Day zgodę/ miłość/ pokoy/ Pánom Chrześciańskim *KmitaPsal* A5v; *SkarKazSej* 661a, 691a; Tam [*w Toruniu*] pokoy/ tám wtyd/ tám płuży vczćiwosc/ Y fpawiedliwość [!]. *KlonFlis* G2.

W *przeciwstawieniach*: »pokoj ... zwada (3), walka« (4): Pokoy z ludzmi, á z grzechy walkę zawždy miey. *BielŻyw* 143; Miedzy ludem nieludzkim trawie látá fwoie: Mnie mił pokóy/ á oni w zwádzie fye kocháią *KochPs* 187; *KochSob* 59; *KochProp* 6.

Zwroty: »pokoj mieć, mający« [*w tym: z kim* (15), *miedzy kim* (6)] = *pacem habens PolAnt*, *Vulg*; *pacem habere Vulg*; *est [alicui] gratia Mącz*; *pacem agere PolAnt* [*szyk zmienny*] (20:3): Gdy żwierzęta pokoy miály/ A fpolem ielczce miefzkály. Myfz žáby bárzo prośiła/ By z nią ná wieczery była *BierEz* G4v; *BielŻyw* 143; *WróbŻółt* Ov; *KromRozm I* C; Zaufznik y dwuieżyczny ielt przekłety: ábowiem wiele ich zwádzi májących pokoy. *Leop Eccli* 28/15; Mieyćie w fobie fol/ y mieyćie pokoy miedzy fobą. *Leop Mar* 9/49; *BibRadz I* 7c marg, 2.*Mach* 12/13; *BielKron* 380v; *Mącz* 148d; *RejPos* 145; Więc ty rzeczy/ ktore w tym Przykazaniu Pan Chriftus chowác każe ktemu się ściągáią/ żebyfmy ze wfzyftkimi ludzmi pokoy mieli. *KuczbKat* 315; *WujJud* 194; *BudBib* 2.*Mach* 12/12; *BudNT Rom* 12/18; *PaprPan* Z4v; *SkarŻyw* 560; *WujNT Mar* 9/50[49], *Rom* 12/18, Bbbbbb; *SkarKaz* 209a; Y ono złe oko [...] z fczerey zazdrości pokázuie nieżyczliwość ku bliźniemu/ y pokoju z nim żadnego mieć nie może/ y zgody z nim niechce. *SkarKazSej* 675a, 675a.

»pokoj miłować, miłując(y); miłośnik pokoju« = *studere concordiae*; *pacis cupidus a. studiosus Mącz* [*szyk zmienny*] (8:5;2): Szija krotka á subtilna cłowie(ka) [...] znamionuie dobre⁸⁰ rozumu y baczności [...] / miłownika pokoju *GlabGad* O8v; *GliczKsiąż* H7; Theż z dozwoeniem Cefárskim vftawiony dzień będzie/ ktorego fie máią z iechác do Norymbergu Miefiącá Sierpniá/ ludzie dobrzy/ nie fwarliwy/ pokoy miłuiący/ Boga fie boiący/ thák z ftrony Papieſkiey/ iáko z Luterskiey *BielKron* 217, 446; *KochSat* B2v; *Mącz* 72c, 423c, 457a [2 r.]; *OrzQuin* B4v; *CzechRozm* 234v; Bo iż człdwiek [!] cnotliwy á miłuie pokoy/ Więc chcfzli być w pokoju fpokoyniefz z nim rokuy. *PaprPan* Y3v, Cv, I2, Hhv.

»ku pokojowi(-u) (przy)wieść (a. przywozić); do pokoju prowadzić« = *pacis autorem esse Mącz*; *ad pacem cohortari Modrz*; *reconciliare in pace Vulg* [*szyk zmienny*] (4;2): *BielKron* 184v; *Mącz* 310c; *WujJudConf* 151v; *ModrzBaz* 67; gdy fie ftála różność nie máła miedzy tymi ktorzy byli w Koryncie brácia/ nápiłał/ [...] lift Koryntczykom prowadząc ie do pokoju/ y nápráwuiąc wiarę ich *ReszPrz* 31; A názáiutr [Mojesz] vkazał fie im gdy fie wádzili/ y wiodł ie ku pokoiowi/ mowiąc: Mężowie/ bráciaście fobie: przeczże fie fpólu krzywdzićie? *WujNT Act* 7/26.

»pokoj targać« (3): [*przeciwnicy Krystusowi*] pokoy/ zgodę/ y miłość społeczną krześciańską [...] targać. *KromRozm III* F2v; *WujNT* 44, 249.

»pokoj (a. związki pokoju) [z *kim*] trzymać; trzymać się pokoja; pokoj [*komu*] ma być dzierżan« (2;1;1): *BierEz* P3v; *KromRozm I* G3v; (*marg*) Pokoy bliźniemu ma być dzierżan (–) Obaczył też to Pan/ iż ku tey miłości iego trzebá też ktemu y między námi miłości społeczney *RejPos* 145; *SkarJedn* 393.

»pokoj (u)czynić, udzielać; pokoj uczyniony« [*w tym: między kim (a (i) kim) (5), z kim (2)*] [*szyk zmienny*] (5;1;1): *TarDuch* D3; [i]ż na koniec Iuwencius [...] mułiał z miaśtá wyiechác/ ábowiem niemogł żadnym obyżtáiem pokoiu vtzinić/ między Dámáfem Papieżem wybránym/ á mied[z]y Vrfynem/ ktory też chciał być Papieżem. *KrowObr* 28; *SkarJedn* 122; *SkarŻyw* 336 [2 r.]; *SiebRozmyśl* Kv; *SkarKazSej* 691a.

»umocnić (a. umocować), utwierdzić (a. utwierdzać), ugruncć pokoj« [*w tym: ugruntować i umocować (1), umocnić i utwierdzić (1); między kim (i kim) (2)*] = *pacem consolidare* *JanStat* [*szyk zmienny*] (2;2;1): *TarDuch* D3; rácz/ o Iezu Chryście Pánie/ między mną y nieprzyiaćioły moimi vmocnić y vtwierdzić zgodę y pokoy *LatHar* 584; *SarnStat* 1067.

»pokoj, w pokoju (za)chowác (a. zachowywać); zachowanie pokoju« [*w tym: między kim (7), z kim (5)*] = *pacem retinere* *HistAl*; *pacem colere* *Modrz*; *pacem habere* *Vulg*; *nutrire concordiam* *JanStat* [*szyk zmienny*] (15;1;1): Zwad żadnych nie czyniemy áni zbroy ná ciało nie bierzemy/ pokoy zawżdi z zwyczáiu chowamy. *HistAl* 16; [*Pan*] vpomina nas s tego/ ábychmy pokoy y iednośtháyną miłość między sobą záchowáli. *RejPos* 145, 145, 145v, 333v, 334; *KochMon* 30; *WujJud* 194; wżytcy ktorzi wczniámi Chriśtułowemi chcą być/ máią fie o to pilnie ftárác/ áby się zwad/ nieprzyiaćni y waśni wyftrzegáli: á pokoy y zgodę ze wżytkiemi w cáłości záchowáli *ModrzBaz* 68, 69; *SkarJedn* 152; *SkarŻyw* 328; *CzechEpPORz* *3v; *NiemObr* 8; *WujNT* 1. *Thess* 5/13; *SarnStat* 1067; *SkarKazSej* 664b.

»w pokoju żyć, mieszkać, być« [*w tym: z kim (12), między kim (2)*] = *pacifice degere* *PolAnt* [*szyk zmienny*] (9'.7;4): *BierRozm* 10; lepyey fchrzesczyani w pokoyv zicz nyz spogani *LibLeg* 11/45v; thak yefth volya hośpodara náśchego. Abi yedna Zyemya bila yako y drvga Abi myefkały wdobrem pokoyv. A wmyrze. bóśmi wżithczci chrześczyany. *LibLeg* 11/183v, 11/85v; *LubPs* cc3; *BibRadz Ps* 7/5, 40/10; *OrzRozm* L4v; *BielKron* [206]; *OrzQuin* B2v; *HistRzym* 80v, 96; *CzechRozm* 233v; NIkoferus on Cefarz ácz miał fzczyćcie w boiu/ By dziś z Ianem to pewna chciałby być w pokoiu *PaprPan* M4v; *SkarŻyw* 41, 453; *ReszHoz* 132; *LatHar* 642; Ták zuchwálce fkracał: á z pokornemi, W pokoiu mieřzkał *KlonKr* Av; *SkarKaz* 316a.

Wyrażenia: »pokoju danie« (1): O iáko to było miłe á lube pocałowanie/ y pokoiu danie bráćiey przez ták długi čás niezgodnych. *SkarJedn* 293.

»dobry pokoj« (2): Ieřtli vřlyřizř grźmienie tego mieřiacza. wiedz że tego roku obphitořć będzie wřzytkich potrzeb/ á dobry pokoy/ á dobroć między ludzmi. *FalZioł* V 49; *LibLeg* 11/183v.

»kościelny [= przez Kościół zalecony] pokoj« (1): Ieřli [...] cnotę ćierpliwořci S. záchowuiemy/ w kořcielnym pokoiu żyiác/ koronę męczeńřką otrzymamy. *SkarŻyw* 41.

»pokoj społeczny« (2): ábychmy pokoy řpołeczny/ s ktorego miłość powinowáta Krześciańřka między námi řnádnie się vmnożyć może/ záchowywali między sobą *RejPos* 334, 333v.

»pokoj, (i, a) zgoda« = *concordia et tranquillitas, pax et concordia* Modrz [szyk 17:6] (23): *TarDuch* D3; Pokoy á zgodá miedzy temi co łą w końściele Kryśtułowym. *BibRadz* Is 10 arg; *KochSat* B2v; w káżdey nieśpráwiedliwey walce á w nieśpráwiedliwych woyłkoch śwíátá tego/ [...] iźci też tam pokoy/ iźci też táń zgodá/ á coź potym/ iuź ná on pokoy y ná onę zgodę podniósł Pan miecz śwoy *RejPos* 334v, 334, 334v; *RejZwierc* 227v; *WujJud* a4v; *WujJudConf* 153; Y niemoże to być/ áby ci ktorzi miedzy sobą niezgodni łą/ [...] mogli ták w Rzeczypospolitey iáko też w domowych potocznych śpráwách zgodę y pokoy pośtánowiąć. *ModrzBaz* 27, 68, 69; *SkarJedn* 269; *SkarŻyw* 89; *NiemObr*

8; Abyś Krolom y Pánom Chrześcijańskim pokoy y zgodę prawdziwą dąć raczył wyfluchay nas Pánie. *LatHar* 177, 584; *SkarKaz* 638b; *SkarKazSej* 664b, 671b, 672b, 675a. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 10 r.*]

Wyrażenie przyimkowe: »w pokoju« = *pacifice PolAnt* (25): ci nędzni Ielenie będąli mieć w tey zgodzie á w tym pokoju tego Lwá Hetmánem *RejPos* 334; pięknie go brát y zwielką częcią przyiał/ y w pokoju fię y miłości bráterłkiey z łobą rozstáli. *SkarŻyw* 348, 347; *CiekPotr* 71. Cf »w pokoju (za)chować«, »w pokoju żyć«.

W *przen* (2) : Są drugie łańcuchy do łpoienia pokoju y zgody wálzey/ z łtrony miłey oyczyzny/ y korony tey mátki nálzey: ktoremi nas łpina y wiąże *SkarKazSej* 672b, 671b *marg*.

Przen (1) :

Zwrot: »być [z *kim*] w pokoju« (1): Gdy przidzie radzycz odułły Ać wiecz łobie każdy tuły Słabo wiecz łtoij wtem boju Iako by łnią być wpokoju *RejKup* p3.

α. *Brak wrogości, przyjaźń, życzliwość* (13) : Iełłiżęćie przyłzli do mnie dla pokoju [*si pacifice venistis ad me*] ábyłćie mię rátowáli/ tedy łerce me łpołu przyłtanie do was *BibRadz* 1.*Par* 12/17; gdy do onego Krolá łzedł/ [...] wyłzły przeciw im trzydzieści pánienek [...] / niołąc w ręku rozgi Palmowe ná znák pokoiá *BielKron* 443; [*Nikanor*] wypráwił ku Iudzie y bráćiey iego pošły/ ktorzyby słowy zdrádliwemi zmyłłaiąc pokoy im ták opowiedáli [*cum dolo verbis pacificis dicens*]. *BudBib* 1.*Mach* 7/27.

W *przeciwstawieniach*: »pokoj ... zdrada (2), złe« (3): Fálłzyrze pod przykrytym pokojem zdráde okázuią *LubPs* G3v *marg*, G3v; Kktorzy [!] powiádaią pokoy z bliźnim [!] łwoim: á włłýłtko złe w łercu ich. *Leop Ps* 27/3.

Zwrot: »przyjác [kogo] z pokojem, w pokoju« = *excipere cum pace, suscipere pacifice Vulg* (1:1): *Leop* 1.*Mach* 5/25; Wiára/ Ráháb nierządna nie zginęła wespół z niewiernymi: przyiawłzy z pokojem do gołpody łzpiegi. *WujNT Hebr* 11/31.

Wyrażenie: »człowiek [czyjego] pokoju« = *przyjaciel* (1): Et eⁿⁱm homo pacis meae in quo łperaui: qui edebat panes meos magnificauit łuper me łupplantationem. Abowiem człowiek me^{go} pokoju w ktorimem dułał/ ktory chleba mego pošywał wielce/ podniół naprzeciwno mnie podłzczepienie. *WróbŻółt* 40/10.

Szereg: »pokoj i miłość« (2): *OpecŻyw* 106; Cálówanie łwięte było v wiernych znákem pokoju y miłości. *WujNT Xxxxx3v*.

Wyrażenie przyimkowe: »z pokojem« = *cum pace HistAl, Vulg; pacifice Vulg, PolAnt* (3): Przeczedłzy łiłt Alexander pošłał do nich mowiąc iż do nich łpokoiem y wełóło przyiedzie *HistAl* I; *BudBib* 1.*Par* 12/17. Cf Zwrot.

d. *Spokój ducha, spokój wewnętrzny; zadowolenie* (46) : *Placiditas, Skromność/ Pokorá/ Pokóy/ Cichość. Mącz* 302b.

pokoj czyj [w tym: *G pron* (2), *pron poss* (2)] (4): Tákże każdy złołnik iákoby v drzwi leżał/ Bo nie długi pokoy iego/ przed złołćiami ktore oćiążaią łumnienie iego *BibRadz* I 3a *marg; RejZwierc* 20; *SkarŻyw* 333, 412.

W *połączeniach szeregowych* (7): alec [*królestwo Boże*] ieft wprawiedliwienie nałze/ przes wiarę/ pokoi w sumnieniu a wefele w duchu świętym. *SeklWyzn* f2; *MurzHist* O3; *GórniDworz* Mm6v; A Rycerstwo twoie Krześciańskie nie potrzebuje wielkich trudności ani praczy/ iedno cichości/ pokory/ pokoiu/ mierności/ sprawiedliwości/ pobożnego a cnotliwego żywota. *RejPos* A4; *RejZwierc* 141; Na wojniem zdrowia dostał flawy/ y pokoiu: Doma to wszystko ginie/ co przybyło w boiu. *ZawJeft* 21; *LatHar* 133.

Zwroty: »być w pokoju« (1): Potym gorącość wielka/ to ieft pokuła dyabelfka zeymie go/ że nie może być w pokoiu/ aż będzie ochłodzon w wodach świeckich *HistRzym* 47.

»pokoj mieć« [*szyk zmienny*] (6): *MurzHist* D3v, O2v; *LubPs* B5; *KrowObr* 150; Począł zaś z iney fię strony kuści/ wielkie nań a nie znośne cielesne żądliwości/ y zapalenia miecąc/ tak weśnie iako y na iawiu: iż pokoiu nigdy nie miał. *SkarŻyw* 56; Błogosławiony który sumnienia twego pokoy mieć może *SkarKaz* 209b.

»pokoj mieć [*od kogo, od czego*]« [*szyk zmienny*] (3): *FalZioł* II 18d; Aty są pokułfy y nieprzyjaciele nałzi. Ciało nałze/ świeci/ a szatan/ a poky duży w ciebie pod niemamy pokoiu odnich *SeklKat* T; *LubPs* K3.

»stracić pokoj« (1): Cor meum conturbatum est in me: dereliquit me virtus mea [...]. Abowiem ferce moje barzo zamuczone we mnie Przeto iżem stracił pokoy sumnienia mego. *WróbŻołt* 37/11.

»pokoj zachować; w pokoju zachowywać« (1;1): iż nas miłościwie cieży/ iż nas w pokoiu dużym y cielesnym zachowywać raczy *LubPs* X4; *SkarŻyw* 412.

»zażyć pokoja« (2): Rychléy coś przeciw niemu myśli głową moią/ Nie da wytchnąć ni zażyć lubego pokoiu. *GosłCast* 29, 46.

Wyrażenia: »pokoj duszny (a. duchowny), na duszy« (5;1): *SeklKat* Q3; a to dobrze wiem/ iaki pokoi naduży i rokożł maia/ którzy się rás pewnych obietnic pana Chrystułowych chęcili i w nich (trfaią) *MurzHist* O2v; *LubPs* X4; Pokoy od światu rozny s pokoiem dużym. *RejZwierc* B2; znając go być nie tylko Bogiem swym/ [...] ale [...] oycem łaskawym y dobrotliwym/ z którym iuż przymierza/ pokoiu wiecznego duchownego/ przez Iezusa Mesyasa dostali *CzechRozm* 113; *PowodPr* 46.

»pokoj serdeczny, na sercu« (1;1): *KrowObr* 150; Pokoy serdeczny w świeckich zabawach zachować iako fię ma. *SkarŻyw* 412 *marg.*

»pokoj sumnienia, na sumnieniu, w sumnieniu« [*szyk 11:3*] (8;4;2): *WróbŻołt* 37/11; *SeklKat* F3; *MurzHist* D3v; *LubPs* B5; Takowa wiara komu bywa dana/ bywa mu też/ dane duże wefele/ pokoy na sumnieniu/ y Duch Święty *KrowObr* 45v, 54; *CzechRozm* 113; A iakoż ty z vporu ich takiego roztargnienia na swym sumnieniu mieć nie będziesz? Wiem iż to was barzo gryzie. Przeto bądźcie łaskawi na pokoy sumnienia swego *SkarJedn* 366; *LatHar* 133, 581; *WujNT* Ccccc; odniósł wielkie pociechy y radości duchowne [...]. Y dostał na sumnieniu pokoiu wielkiego. *SkarKaz* 349b, 209b [2 r.].

»pokoj wewnętrzny« [*szyk 1:1*] (2): ninie wewnętrzne pokoi wkuśnienie/ ij też niebieskiego pokoi pilne żądanie przywiedz *OpecŻyw* 72v; *BibRadz* II 7b *marg.*

Szeregi: »nasycenie i pokoj« (1): Szczęścia tego żywota żadnego nasylenia y pokoiu nie czynią *SkarKaz* 637b.

»pokoj i przepieczeństwo« (1): co miał pokói i przespieczeństwo na łumnięniu swoiem to mu przyłżyły wżyftki grzechy ie⁸⁰ napamięć *MurzHist* D3v.

»wczas a pokoj« (1): Gdyż ten ieden człowiek kiedyby sie z myśłą ná niepotrzebne rzeczy nie vnośił/ ná rowneyby rzeczy mogł przełtác ku wczálowi á ku pokoiowi łwemu *RejZwierc* 20.

»pokoj i wesele« [szyk 4:1] (5): Zapłata prawdziwego kołcioła bywa dana tu y naonym łwecie/ Tu natym łwecie pokoy dułzny y wełfele w duchu łwiętim/ naonym wieczny żywot *SeklKat* Q3; *KrowObr* 45v, 150; ilż żadna przygodá y zabáwá łwiecka/ wybić mu pokoiu iego y wełela ferdecznego niemogłá. *SkarŻyw* 412; *LatHar* 581. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

Wyrażenia przymkowe: »z pokojem« (1): ludzie modłá się łpiewáią/ łpowiááią/ komunikuią/ kazánia łłucháią/ wżyftko z wielką wczáiwostí/ z wielkim pokojem czýniąc *ReszList* 164.

»w pokoju« (5): *GlabGad* K5; Lecżbych ia rádził gdyby to mogłó być/ W pokoiu wżyftko rozumem rozepřeć. *RejZwierc* 228v; áby z tym łwiątem mizernym potym mile y w pokoiu rozłączony/ mogł być do niebiełkich páłacow [...] doprowadzony. *LatHar* 637. Cf »być w pokoju«, »w pokoju zachowywác«.

W *przen* (1) : Oná [miłóść niebieska] ielt mátką rołkołszy/ pokoiu/ cichości/ dobrołthliwóści/ á wielkim nieprzyiacielem niełudzkości/ y obrzydłey gnułności *GórńDworz* Mm6v.

e. Zbawienie wieczne, szczęście wiekuiste (55) : *OpecŻyw* 72v; Z ciálá iáko z więzienia [...] wychodzi/ ná łepłzy żywot y pokoy/ do portu y krełu łwoiey drogi przychodząc. *SkarKaz* 384b.

pokoj czyj [w tym: *pron poss* (2), *G pron* (1)] (2): *RejPos* 58v; *RejZwierc* 259v; A ktorýmże [Bóg] przyśiágl iż nie mieli wniść do odpoczynienia iego: iedno tym/ ktorzy niewierni byli? y widzimy/ że nie mogli wniść (*marg*) do pokoiu iego. N.L. (–) dla niedowiárfłwá. *WujNT Hebr* 3/19.

W *połączeniach szeregowych* (2): *CzechEp* 83; Day mieylce odpoczynienia/ ochłody/ y pokoiu tym ktorzy przed námi z znákiem wiáry połzli *SkarKaz* 383b.

Zwroty: »być w pokoju« = *esse in pace* *Vulg*, *PolAnt* (4): A iákoby [ludzie sprawiedliwi] od drogi łpráwiedliwey odesłzi ná zátrácenie/ á że ná tey drodze ielt zátrácenie: ále oni łá w pokoiu. *Leop Sap* 3/3; *BibRadz Sap* 3/3; *RejAp* 120v; *BudBib Sap* 3/3.

»pokoj mieć« (1): Czuyćież się odfzczepieńcy/ Sektarze mizerni [...]. Przecż gwałćicie onych dułz wolá ółtáteczną/ Co iuż tám pokoy máią y odpłátę wieczną? *KlonWor* 11.

»w pokoju odpoczywác« [w tym: *niechaj(że) odpoczywa(ją) w pokoju* (6)] [szyk *zmienny*] (11): Toć do nas łżywych raczy mowić/ á nie do vmarłych/ o ktorych tak łkołćiołem trzymam/ yż odpoczywáią w pokoiu dólze wiernych vmarłych łvdzi. *SeklWyzn* e4v; *SkarŻyw* 601; *CzechEp* 83; A wiernych Páńłkich dułze z łáłki y miłóśierdzia iego/ niech odpoczywáią w pokoiu. *LatHar* 21; Záchoway nas Pánie czuiące: rácz nas łtrzedz łpiących: ábyłmy z Pánem Chryłtułem w czuynośći trwáli/ á w pokoiu odpoczywáli. *LatHar* 65; Rácz mię (przyczýną twá) bronić ode włzego złego/ ábym w łwiątem pokoiu zálął y odpoczywál. *LatHar* 73, 59, 180, 184, 657, 660.

[»siedzieć w pokoju«: Iuż iey nie trzebá iuż więcej obrony/ Bo przepłynęłá ná łzczęłliwe łtrony Y niepomnego zakuśiłszy zdroiu/ Siedzi w pokoiu. *KmitaTreny* A3v.]

»pokoj sobie uczynić« (1): Abowiem tá niemoc iefth do mnie práwie poštěm/ vpomináiąc mie iżem iefth człowiek/ á iżbych pámiętał potym ná śmiertelność swoię będąci żyw [...]. A iefli vmrę/ tedy dług záplące/ á pokoy łobie vczynię. *RejZwierc* 169v.

»pokoju uży(wa)ć« [szyk zmienny] (4): *RejZwierc* 271v; *SkarŻyw* 125; Niechże Pánie vzię pokoiu tego/ ktoryś mi zořtáwił *SkarKaz* 209b, 122b.

»wnić do pokoju« (2): Ponieważ Zydzi dla niedowiářtwa nie weszli do pokoju obiecánego. A wierni do niego wnić máią. *WujNT Hebr* 4 arg, s. 757 marg.

»zostać w pokoju« (1): Iż áni śmierć/ áni żaden řtrách thobie řtráŹen nie będzie/ gdy ogladáią á poznáią oczj twoie zbáwiciela fwe^{go}/ [...] á iuż zořtánie wiecznie w pokoju nędzna duřa twoia. *RejPos* 58.

Wyrażenia: »miejsce pokoju« (2): *BierRaj* 21; prósimy pozwol mieyfca ochłódenia świáćłości y pokoju *CzechEp* 83; *SkarKaz* 383b.

»niebieski pokoj« (2): *OpecŻyw* 72v; Przetoż Chriřtufa we wřzytkim řlucháć mamy: żebyřmy iáko niewierni Zydowie od niebieskiego pokoju nie byli odrzuceni. *WujNT Hebr* 3 arg.

»pokoj wieczny« [szyk 8:7] (15): iże wřzythko náŹe weszcie iefth w rozmiřlaniu mieřzkania niebieskiego/ á tego łamego mamy żędać czo iefth potrzebno ku ořięgnięciu onego pokoju wiecznego. *WróbŻółt* qq2; *RejPs* 140; Bo po śmierci pokoju iuż pewien wiecznego *RejWiz* 96; *RejAp* 97; *RejPos* 57v [3 r.], 58v, 197v marg; *RejZwierc* 271v; *SkarŻyw* 76, 500; Iezu Kryřte Pánie miły/ tyř wřzyřtkie piekielne řiły/ przez mękę swoię porářił/ á nam wieczny pokoy řpráwił *ArtKanc* T12v, A18v; *SkarKaz* 551b.

Szeregi: »pokoj i chwała« (1): Przyćiągnřř nas chwálebny mikołáiu/ do zbawiennego brzegu/ kędy pokoy y chwała. *KrowObr* 171.

»ochłódenie i pokoj« (1): a racz bronyc řtworzenia twego wibaw ye od bolęřcy a řcyágny gym prawcy a řwoya a przewyedy ye namyřce ochłódenya ij pokoya. *BierRaj* 21. [*Ponadto w połączniu szeregowym* 1 r.]

»pokoj i odpoczynienie« (1): [Boże] Ráć dác [...] w lećiech podeřřłym/ y śmierci bliřkim řkruchę/ y grzechow odpuřczenie: vmářym pokoy y wiekuiřte odpoczynienie *LatHar* 31. [*Ponadto w połączniu szeregowym* 1 r.]

»pokoj i radość« (1): Tá m święci Boży pokoju y rádořci wieczney. vżywáią *SkarŻyw* 125. [*Ponadto w połączniu szeregowym* 1 r.]

»rozkosz, (a, i) pokoj« (2): á czekay oney rádořci á oney zapłaty/ nie thu ná řwiecie widomey/ [...] ále oney wieczney rořkořzy/ á onego pokoju wiecznego/ o ktorymci tu ten błogořłáwiony řtářec głořem řpiewa á powieda. *RejPos* 57v; *SkarKaz* 122b [2 r.].

Wyrażenie przyimkowe: »w pokoju« (23): iż iuż [*Pan*] w wiecznym pokoju będzie rořkořzował z wiernymi řwemi. *RejAp* 97; Iuż Pánie weřmi mie řługę řwego w pokoju/ gdyř dáł doczekać wedle obietnice řwey oględać oczom moim zbáwiciela řwego. *RejPos* 35v, 55 [2 r.], 55v, 57v; On vmářwřzy w pokoju zapłaty oczekawa *CzechRozm* 106v. Cf »być w pokoju«, »w pokoju odpoczywać«, [»siedzieć w pokoju«], »zostać w pokoju«.

Iron. (1):

Zwrot: »używać pokoju« (1): A kthemu iż y oná wdzięczna duńczyczka thwoiá wiefz to Pan Bog iákiego będzie wżywałá pokoju fwego/ zá takiemi ftráŹnemi dekrety PáńŹkami. Czemu fie tego nie wítráŹyŹ? *RejZwierc* 259v.

W przeni (1) : tu rzeki rofkofzy y pokoju/ tu widzenie krolá w chwale fwoiey/ tu wieczność bez odmiány. *SkarKaz* 122b.

f. *Czas, kiedy nie ma wojny; treuga pacis JanStat (804) :* *MetrKor* 38/502; *LibLeg* 10/70, 11/26; Y wy pánowye fláchtá y rycerŹtwo/ iż pokoy/ ázaŹcye fye pługow/ goŹpodárŹtwá y kupiectwá nye yęli/ zbroye ponyechawŹŹy? *KromRozm I* Lv; *Diar* 37; *LubPs* cc3v, ff2v; *RejWiz* 69v; *Leop* 1.Par 18/10, 2.Par 14 arg, 6, 1.*Mach* 8/22, 2.*Mach* 12/12, *Luc* 14/32; ZEnofánth Muzyk wierŹe o walkách mu [Aleksandrowi Wielkiemu] fpiewá/ By mu fercá dodawał/ tego fie nádziewał. Dworzanie mu wnet rzekli/ fpieway o pokoju/ Bo widzifz żeć bez tego / nie náŹycon boiu. *RejZwierz* 6, 6v; *BibRadz* 1.*Mach* 11/51, 14/11; Hiftorykowie láćinŹcy ták piŹá iż przodkowie náŹy byli ták okrutni ludŹie/ że oni pokoiá nieználi/ y zá złá rzecz pokoy być Źobie poczytáli *OrzRozm* K4; VderŹyły niewiáŹy fŹefelinem ktory Minerwá noŹilá/ wyroŹlá oliwá/ znák dobry pokoiá y żywnoŹci. *BielKron* 27; Pánnonia teŹ wŹytká oliadlá byŹá ná ten čás SłowienŹŹkim ięzykiem/ ále pothym przez pokoy zlenieli/ gdy iá dáli pod Źobá Tátárom polieŹć *BielKron* 338v; Látá 1522. Był pokoy v nas w PolŹce/ przeto nic zacnego ku piŹaniu nie byŹo. *BielKron* 418v, 59v, 67, 73v, 131, 131v [2 r.] (20); *KochSat* A2v, C, *Mącz* 78b, 103a, 278b, 399c, 407d, 469c; *Prot* B3v; *Górndworz* Iv, Hh, Hh2; *HistRzym* 79; TáŹe widzimy dŹif v Turkow/ iż tá náuká idá iáko niegdy Rzymiáne álbó Grekowie/ nigdy niechcá być fpokoiem/ áby przes pokoy nie przyŹŹli ku opilŹtwu álbó lákomŹtwu *BielSpr* 3v, 28v [2 r.], 39, 41; *MycPrz* I [D]; *BialKaz* H4, Hh4v; Przekuiá miecŹe ná lemiefze/ bo pokoy będzie wŹędy. *CzechRozm* *3, 112 marg, 115; *PaprPan* S2v, S3v, Dd, Ee4v; *ModrzBaz* 103, 104, 126; *SkarŹyw* 560; *StryjKron* 120, 190, 522, 557 [2 r.], 677; *NiemObr* 11; *BielRozm* 10 [2 r.]; O oycze [tj. BoŹe] zdrowia náŹzego obrona/ Ktorego ręká woyná nie zwátłoná. [...] Náucz mu [królowi] pálcŹe do fczęŹnego boiu/ Aby fwym mieczem doŹtał nam pokoju *KmitaPsal* A2v; *KochProp* 6; *KochWr* 29; *PaprUp* D; *ZawJeft* 14; *ActReg* 20, 86, 125; Źlebym czyniŹ/ kiedybym was od pewnégo pokoju/ do niepewnégo zwycięŹtwá odwodŹić miaŹ *OrzJan* 15, 12, 56 [2 r.], 131, 133; *WyprPl* C4; *LatHar* 622, Aaa5; *KoŹakSzczęŹl* B; *RybGęŹli* C2; *WujNT* *Luc* 14/32, 439; *SarnStat* 1068, 1081 marg, 1086, 1096, 1105, 1109; [Leszko Czwarty] NiedbaŹ áby fię oftrá broniá wŹlawiŹ. To vpátrował, ze nie pewny częŹto iefť koniec MarŹá, nioŹac Źtrátę gęŹto. Dobra rzecz pokoy, y nie ma przygany, MiŹa poddánym zgodá miedzy Pány. *KlonKr* B4; *KmitaSpit* B3v; *PowodPr* 86; *VotSzl* D4; *SkarKazSej* 659a, 666b, 667a, 707a.

W pl (5): IŹ was wŹyŹtek fwiát práwie rozumie ták męŹne/ Náđ wŹytki KrzeŹciány pogánom potęŹne/ Ná tymci fie nie myłá/ iednoŹ ty pokoie/ Widzę was rozebráły ná rzemioŹlá Źwoie. *PaprPan* Cc4; *KochPs* 93; *KlonKr* F2; *CzahTr* F4v; TyŹ wŹkrzeŹiŹ náŹę flawę/ Ty bowiem pokoie Wyrodnym fmáczne fercom gániŹ: y do zbroye Potrzebny chęć pobudzaŹ *SzarŹRyt* C3.

pokoj czego (1): Ná koniec pokoy oney Źiemie ŹtátecznieyŹy y dłuŹŹy będzie/ ktorey Pan będzie táki/ że go poŹtronni narodowie będą wiedŹieli być czuynym/ á káŹdego czaŹu do woyny gotowym. *ModrzBaz* 22.

pokoj od kogo (9): *BielKron* 126; Wyfluchał ich Pan Bog/ y oboię rzecz łąkławie dał/ y pokoy od Tátárov/ y corkę *SkarŻyw* 159, 503. Cf »pokoj mieć«.

pokoj o co (2): przyczyniali sie o to/ Arcybiskup Mogutyński/ Woiewodá Ryński z drugimi/ aby pokoy albo do czáfu vgodę poştánowali między kłieżą Niemiecką o wżytkie rzeczy *BielKron* 210v, 55v.

pokoj między kim (*a* (*i*) *kim*) (49): Item dokand myedzi Crolem ye⁸⁰ miłością, a panem voyewodą yłz szyemyamy Coroną polską, a zyemyą Moldawską thrwa pokoy, aby [...] *LibLeg* 6/157v; a mi thakyesch zapys swoy dalími, abi myedzi namy bil wyeczni pokoy, zobv łtron *LibLeg* 10/62, 7/10v, 11/55, 157v; *MetrKor* 38/502; *Leop* 1.*Mach* 13/40; *BielKron* 83v, 86, 253v; *BudBib* 1.*Reg* 7/14; *StryjKron* 6; włainie iákoby ten [*Pretwic*] był przyczyną/ że między wálzą kró: M. á Turkiem dóysć pokóy nie może. *OrzJan* 87; *SarnStat* 1141. Cf »pokoj jednać«, »pokoj mieć«, »pokoj (po)stanowić«, »pokoj (u)czynić«, »pokoj ułożyć«, »pokoj utwi(e)rdzić«, »pokoj (za)chować«.

pokoj z kim, z czym (*żywotne*) (95): *MetrKor* 38/501, 502; *LibLeg* 9/52v, 11/162v; yż on żadney mocy niema Koncilium fkládać ná ten czás/ poki Cefarz z krolew Fráncuskim w pokoiu niebędą *BielKron* 216, 55v, 253v, 314, 360, 415, 416 [2 r.], 421v; *BudBib* 3.*Esdr* 8/83; *MycPrz* I [D]; Owłzem trzebá fię łtarác o pokoy ze wżytkiemi ludźmi *ModrzBaz* 103, 103; O dobyciu Choynic/ y o wiecznym pokoiu z Krzyżáki Prufkimi/ á fkończeniu Woyny z nimi [...] Rozdział X. *StryjKron* 647, 200 *marg*; *ActReg* 41, 56; Więc iefcze náyduią fię drudzy ták vporni/ że w ták otworzyftéy y iálnéy woynie przeię was do pokoiu z Turczynem wiodą *OrzJan* 10; *SarnStat* *3; *SkarKazSej* 660a. Cf »pokoj mieć«, »pokoj (po)stanowić«, »pokoju prosić«, »o pokoju rokować«, »pokoj (u)czynić«, »pokoj utwi(e)rdzić«, »pokoj wziąć«, »pokoj (za)chować«.

pokoj z której strony (12): *LibLeg* 10/62; Y było w pokoiu Krolełtwo Iofáffátowe/ á dal mu Bog pokoy wkoło. *Leop* 2.*Par* 20/30, 2.*Par* 14/7; A tak Pan wybáwił Ezechialzá y miefzczány Ierolimfkie z rąk Sennácherybá Krolá Alfiryiyskiego/ y z rąk wżytkich inych/ á fpráwił im pokoy ze włząd [*portavit eos ut non timerent ab iis qui erant in circuitu*]. *BibRadz* 2.*Par* 32/22; *BielKron* 232; *BudBib* Ios 21/44, 2.*Par* 32/22. Cf »pokoj mieć«, »pokoj utwi(e)rdzić«, »pokoj (za)chować«.

pokoj czyj [*tym: pron poss* (5), *ai poss* (1), *G sb* (1)] (7): Słowiánie [...] Totili krolowi Gockiemu dziękowali/ że ie częłtho fwymi połły náwiedzał/ y námawiał woiovác Cefárzá Iuftynianá dla fwego pokoiá *BielKron* 338v; *RejZwierc* 168; Pokoy Pańłtw náłzych wiecznymi czáfy s Páńłtwy i ego/ y Portow przybędzie niemáło/ y inłzych pożytków wiele. *MycPrz* II D; *StryjKron* 200 *marg*; To tedy zá grunt niech będzie: że folgując pokoiowi fwému/ trudno fię nam czego fpodziéwác dobrého *OrzJan* 58; *WujNT* *Luc* 19/42; *JanNKar* Cv.

W połączeniach szeregowych (22): I wziálfmy wyelmoznego pana Stephana y sinow iego y boiar y slyachtą ie⁸⁰ y ziemyą moldawską wdobrim myrze y wpokoyu y wdobre sasieczthwo *LibLeg* 6/78, 6/159, 7/10v, 11 [2 r.], 10/70v, 11/27, 55; *BielKron* 246, 332; *Mqcz* 132d; *SkarJedn* 375; *ReszList* 157; *SarnStat* 1081, 1093, 1099, 1103, 1104 [3 r.], 1115; Byli tám Foeciales y Patres patrati, Co im niegdy zlecáno przymierza y boie/ Krwáwe Ceremonie/ woyny y pokoie. *KlonWor* 30.

W przeciwstawieniach: »pokoj ... wojna (*a*. sprawa wojenna) (26), boj (*a*. bojowanie) (14), niepokoj (8), walka (7), bitwa (3), zbroja (2)« (60): *RejZwierc* A5, 9v, 109v; Rzeczpołpolita dwa tylko fwe

czáfy ma/ Pokoy á walkę *OrzRozm* Q2v; Was też vpominam moi mili poddáni rycerstwo fláchetne/ ábyście nieprzekładáli łromotnego pokoiá nád łprawę woienną o wolność czyniąc *BielKron* 244v, 79v, 85v, 101 [2 r.], 271, 351; Grave bellum ad pacem convertere, Ciężką wojnę w pokóy obroćić. *Mqcz* 487c, 120c, 163c, 507a; *GórnDworz* Gg8v, Hh, Hh2, Hh2v, Hh3; To iest namędrszy czo ielzche w pokoju/ Rozmyłła co ma przypáść w przyłzłym boiu. *RejZwierc* 228v, [28³]v; Rzymiánie ná on czás/ łtrzegli tego áby nigdy długo w pokoju nie łtali/ gdyż s pokoju niepokoy roście *BielSpr* 3, 28v [2 r.], 48v; IVż my leżmy bełpiecznie gdy Mikołay w polu/ Nie myłłmy nic o walce ále o pokoju. *PapRPan* Xv, Gg4; *ModrzBaz* 63, 63v, 103, 130v; ty morze łzalóné Y ludzkie burdy króćilz/ mieniác boie W lubé pokoie. *KochPs* 93; *SkarŻyw* 238; *StryjKron* 250, 647; *KochFr* 122, 132; Owa w bitwie y w pokoju/ domá y w potrzebie/ Nie lutuiećie prac/ dzieći/ dobr/ y łámi łiebie. *KlonŻal* A2v; *KochMuza* 27; *ReszPrz* 110; zá którego [Zygmunta] Polłká zákwiłłá/ á po długim boiu Wytchłá w pokoju. *KochPieś* 13, 42; *BielRozm* 10 [2 r.]; *GórnRozm* I4v [2 r.], K [2 r.]; *ZawJeft* 12, 43; *KochFrag* 25; *OrzJan* 11, 11 [2 r.], 69; *RybGęśli* B3v; Stąd go łálki fwoiey Pan naczyniem vczynil/ w pokoju/ we zbroiey. *SzarzRyt* C2v, A2, C3.

W porównaniu (1): POkoy role vpráwia/ pokoy ray nápoły *RybGęśli* Bv.

Fraza: »pokoj stoi; stanie pokoju« [szyk zmienny] (2;1): A Krzyżacy zwátpiwlzy bárdzo o łobie/ vprołili łtania pokoju ná trzy Miełłące. *StryjKron* 577; A ielłi My ábo potomkowie náłzy/ gdy ten pokóy łtać wieczny będzie [stante huiusmodi pace perpetua *JanStat* 859]/ Miłłtrzowi [...] chćielilłmy áłbo vsilówáli iákie zrułzánia áłbo wojny włczynác: nie będą powinni poddáni náłzy ná to zwałć *SarnStat* 1081, 1085.

Zwroty: »pokoju bronić, obrona (a. obronienie); pokoj ma być bronion« = *pacem tueri* *Modrz* [szyk zmienny] (1;2;1): Słulza by w imię Páńłkie wźiác nam Mołkiewłłiego [!]/ Dla pokoju obroni vchodząc ták złego. *WierKróc* B3; Ale požádlwołłci ludzkie [...] łprawuiá to/ iż y pokoju ták iáko przyłtoi bronić/ áni rzeczy náłzych w iednákim łtanie záchowác niemożemy *ModrzBaz* 101v, 47v, 127.

»by(wa)ć z pokojem, w pokoju« [w tym: z przeczeniem (13)] = *nie walczyć, nie prowadzić wojen* [szyk zmienny] (19;17): *LibLeg* 9/52v, 11/55; *BielŻyw* 164; [Cesarz] ADrian młode ludzi/ kiedy był w pokoju/ Wywiodłłzy záwżdy w pole/ ćwiczyl ie ku boiu. *RejZwierc* 9v; ielłiby Krol Polłki chćiał miecz podnieś ná Prułkiego miłłtrzá/ áby go w tym poddáni niełłucháli/ ále áby w pokoju wiecznym byli z obu łtron. *BielKron* 232; [Amurat] myłłil tám [na Skanderbega] włzytki mocy łwoie obroćić/ ále iż žimá záchodziłá/ przeto ná ten czás mułiał być łpokojem. *BielKron* 244, 55v, 101, 165v, 216, 216v (25); Primus in toga triumphum meritis, Pierwłzy nie walcząc w pokoyu będąc triumph otrzymał. *Mqcz* 217d; *BielSpr* 3, 3v, 11v, 28, 57, 60v; [*BielKron* 1597 476 (Linde)].

»by(wa)ć, żyć, mieszkać w pokoju; z pokojem mieszkać« = *quiescere, quietum esse* *Vulg*; *silere* *PolAnt*; *in pace vivere* *Modrz* [szyk zmienny] (18;10;4;1): *LibLeg* 11/133v; Y było w pokoju krolełtwo Iołáffátowe *Leop* 2.Par 20/30, 2.Par 14/6; *BibRadz* 1.Mach 14/4; przeto też chćiał tym kłtałtem iść iáko Nummá Pompilius/ áby w pokoju miełłkáiác włzytek łie vdał ná łłuzbę bogow. *BielKron* 102; bo iednák gdy ná tę łtronę Gor Belgian Tátárowie przyłzli/ żaden przeciiv im ná przywitánie niewyiechál/ iedno Krol Ormiáńłki: przeto y dziś łpokojem miełłka s Thátáry/ y iednego ięzyká łá.

BielKron 438v, 48, 49, 51v, 86v, 111v (12); *KwiatKsiąż* M4v; *Mącz* [388]c; *BielSpr* 75v [2 r.]; *BudBib* 1.*Mach* 9/57; *MycPrz* I [A3]v; Ten przez wżytek żywot fwoy żyć niechciał w pokoju/ Zawsze w walce [!]/ bo chłop był y prawie do boiu. *PaprPan* Gg4, Cc2, Ee3; *Foelix Ciuitas, Tempore que pacis bella futura timet*. To ieft/ Szczęśliwe Miasto/ ktore mieżkaiąc w pokoju/ Obawa się przygody/ á myśli o boiu. *ModrzBaz* 22, 108, 109; Bo iż Krolowie oni wási dawni/ wami/ á nie piennężnem [!]/ ludem walczyli/ więc wżytek porządek/ y prawo wálze/ ku rycerfkiem rzeczam zmierzá/ á iákoby w pokoju żyć/ á żyć dobrze/ tego Krolowie oni wási nie omyślili *GórnrRożm* L4, L4v; A Iephtes by nie wpyśniał mieżkaiąc w pokoju/ Wnet fzwánk podéymie w domu żálófny zfráfunkiem *ZawJeft* 6; *KlonKr* B4; *VotSzl* F.

»dzierżeć pokoj; ma być w pokoju dzierzano; pokoj był dzierzán« [szyk zmienny] (1;1;1): I poľzwolił yego K.M. náľz pan aby myr y pokoy był dzyerzľzan myędzy panfthwy yego K.m. *LibLeg* 7/10v; Ieľliby fie do czáfu zámierzonego nieľkończyło poľtánowanie wiary/ tedy ma być w pokoju dzierzano/ áż do Seymu Cefárfkiego bliľko przyľżľego *BielKron* 217, 174.

»pokoj [miedzy kim a kim] jednać« [szyk zmienny] (2): ze yego k.M. ľľya wtho wfthawicz bándzye raczil aby then pokoy yednal myadzy kroľyem wangyerľkim a Cefzarzem *MetrKor* 38/502, 38/502.

»pokoj mieć (a. miewać)« [w tym: z kim, z czym (żywotne) (14), od kogo (6), miedzy sobą (2), z której strony (3)] = *pax est* [alicui], *requiem habere* *Vulg* [szyk zmienny] (35): yz od dziliefľche^go dnya mamy myecz wieczni a pewni y prawy myedzi sobą pokoi *LibLeg* 6/77v, 6/158v, 190, 10/70v, 153, 11/27; *RejWiz* 68v; á więcś tedy podľľedľ lud ten/ y miáľto Ieruzáľem/ mowiąc: Będziecie mieć pokoy: á oto przeniknął miecz áż do duľľe *Leop Ier* 4/10, 1.*Mach* 8/12; IZátyrys Tátáryzn/ gdy mu Philip wľkazaľ/ Ieľliby chciáľ pokoy mieć/ áby mu daň poľľáľ. Wľkazaľ/ [...] *RejZwierz* 37v, 32v; Ale iż był Dawid przyľgiáľ Ionácie pokoy á miľość z nim mieć do śmierći/ przeto iego ľynowi Miľboľetowi przepuľćiľ *BielKron* 73; Przeto miáľ pokoy zá trzy láťa Acháb od Syryanow. *BielKron* [84²], 51, 57v, 59v, 217v, 226 (13); *Mącz* 163c; *BielSpr* c2; A my przyjaźń i pokoj z sobą będziem mieli *KochMon* 22; Latwiey było tym Krolom ktorem tu pominiľ/ Wziáć tę żięmię Moľkiewľką by Pan Bog dozwoliľ. Maiąc iuż pokoy zewľżáď *MycPrz* I C4v; *PaprPan* Ff3v; *SkarŻyw* 403; A gdy ták zbići byli od Zmodźi Krzyżacy/ Iuľz mieli fnáďny pokoy od Pruľow Polacy *StryjKron* 582, 345, 662; *KochProp* 7; *ActReg* 22; pokoy z tey ták ľtrony niepokodney [tj. ze strony Podola] mielibychmy wárowniefľzy. *VotSzl* C4v.

»miľować, lubić, miľujący pokoj; kochać się w pokoju; miľo, miľownik pokoja« [szyk zmienny] (3::1;1;1;1;1): ADryanus Cefarz od Tráíáná vľťáwiony/ był miľownik pokoiá y poľpolitey rzeczy *BielKron* 149; Cefarz Antonius rzeczony Pius/ z rodzáiu Hiľzpanow/ rad pokoy miľowaľ á był miľoľierny *BielKron* 149v, 102, 117, 188v, 231; Táľ téż żyli y przodkowie náľzy/ którzy kocháli fie w pokoju dla woyny *OrzJan* 49; *KlonKr* B4.

»okoľo pokoju namowy czynić; pokoj namowiony« (1;1): *Diar* 84; Niech Helenę i skarby ma powszyťki lata, A my, zachowywajác pokoj namowiony, Obrociem rozpuszczone żagle w greckie strony. *KochMon* 29.

»pokoj opowiadać« (2): Feciales – Poľľeľ ktori woine albo pokoi opowiada. *Calep* 412a, 203b.

»podnieść (*a. podnosić*) [= *zburzyć*], wziąć pokój; jest podniesion pokój« (8:1;1): iako ząwždy tacy burzyciele prawdy Pánfkiey podnošili pokoy ná zyemi/ á iáko wiele krwie fie ząwždy łąo przedthym frogim á podniefionym mieczem ich. *RejAp* 51v, CC, 56v, 57 [2 r.], 57v [2 r.], 58, Ee3v; Y wyłzedł drugi koń rydzy/ á śledzącemu ná niem dano mu wziąć pokój [*ut sumerent pacem*] z ziemie/ y aby iedni drugie zábijali y dano mu miecz wielki. *BudNT Apoc* 6/4.

»pokój (*po*)stanowić (*a. (po)stanawiać, a. zastanowić*), stanowiący, stanowiący; pokoju(-a) (*po*)stanowienie (*a. zastanowienie*); pokój (jest) (*po*)stanowion(y) (*a. zastanowiony*)« [*w tym: między kim* (10), *z kim* (9)] = *statuere societatem Vulg; componere pacem PolAnt; convenit pax; pax constituta a. conventa; pacem sollicitare Mącz; pacis dispositio, pax condita JanStat* [szyk zmienny] (25:1;1;10;8): *MetrKor* 34/133; *Leop* 1.*Mach* 8/20; *BibRadz* 1.*Mach* 9/70; GDy iuż z obu łtron były wielkie woýłká zgromadzone/ Papież Páweł pośłał pośły łwoie Kardynały/ łtánawiać pokoy między imi/ do Celárzá/ Micháła Łuzytaná/ á do Krolá Sádoleťá *BielKron* 220v, 190v, 192v, 209, 210v, 217 (15); *Infecta pace discesserunt*, Nie pošťánowiłszy pokoyu odełzli. *Mącz* 115c, 399c, 413b, 477c [2 r.], 481d, 482a; *BielSpr* 44v; Vłtáwiczne przed tem między Pruły y Polaki woyny bywały. A áczkolwiek pokoy między łobą częśťo łtánowali [*pax quidem saepe constituebatur*]/ ále go ząsię dla ledá przyczyny rwáli. *ModrzBaz* 105v; *StryjKron* 200, 547; *KochProp* 8, 11; Pokoi zMoskwą zastanowiony dolat XV. trzymac aby był powinien, a interea iesliby Moskiewski tego był wdzięczen, albo sám tego szukał, aby y wieczny pokoi znim zastanowił. *ActReg* 39, 40, 41, 143, 144; Caduceator – Legat pokoy łtánowuiący. *Calep* 146a; Ztąd łácno baczyć/ że Turek nigdy pokoiu ztobą nie łtánowił/ ále tylko vczyniłszy ztobą przymiérze/ zwlókl wálzę kró: M. *OrzJan* 87, 15, 36, 51; aby naiwyszy łprawcá pokoiu dał obftłszé vmocnienie pokoiowi pošťánowionému [*quantenus supremus sedatio uberiolem firmitatem paci conditae infundat JanStat* 876]. *SarnStat* 1097, 1105, 1124.

»(*po*)przysięć pokój, za pokój; pokój poprzysiężony« = *iurata pax JanStat* (2:1;1): Vwierzyli im [*Gabaonitom*] Izráelowie/ Bogá o to nie pytawłszy/ przyłięgli im zá pokoy Iozue/ Eleázár/ y łtárlszy z narodow. *BielKron* 47v; Nie będą fie łpodziwáć Iudowie żeby ná nie miał przyłięgáć Newuchadnecar/ ponieważ iym kilka kroć przyłięgl pokoy. *BudBib* I 419a; *SkarŻyw* 503; *SarnStat* 1077.

»pokoju(-a) prosić, żadać, szukać; o pokój prosić, żadać, żądający; uprosić pokój; uproszenie pokoju« [*w tym: z kim* (3)] = *postulare pacem Vulg; quaerere pacem PolAnt; exposcere pacem Mącz; petere pacem Calag* [szyk zmienny] (10:9:1;9:2:1;1;1): wnet pośłali pośły ku Bijalłowi z rozlicznymi dary, pokoia z nim żadaiaćz. *BielŻyw* 14; *LibLeg* 7/10v; *Leop Act* 12/20; *BibRadz* *Iudith* 3/2, 1.*Mach* 7/13; Powiedzyał iż to chcą prosić pokoiá/ ále iákożkolwiek/ álbo pokoiá álbo niepokoia żadać ida/ powięłzcie ie. *BielKron* 85v; Vznał fie Swátopełk iż źle vdziátał gdy pośły pośadzał/ puścił ie dobrowolnie dárowawłszy/ y pokoiá v Połowcow łzukał/ ále nie otrzymał. *BielKron* 350, 106v, 129, 246, 313, 448v; *Exposcere precibus et votis pacem*, Vprzeymie prosić o pokóy. *Mącz* 314b, 120c, 285b; *BudBib* 1.*Mach* 7/13; *PaprpPan* Hh3v; *SkarJedn* 191; *Calag* 205a; *SkarŻyw* 165, 503 [2 r.]; Potym Olech głodem vćiśniony vprosił od nich pokoy *StryjKron* 195; gdy obywałte onego Miáłťa o pokoy żadáli/ zá łłufznymi kondycyámi pozwołił go *Phil* M2; *KochFrag* 43; *OrzJan* 16, 98; *LatHar*

55; *WujNT* 255 *marg*, *Act* 12/20; *SarnStat* 1099; Musiał pohániec odstąpiwłszy boiu, Pokornie prośić v niego [króla Władysława] pokoiu. *KlonKr* E4, Fv.

»pokoj (przy)nieść (*a.* przynosić)« = *pacem facere* *PolAnt* [szyk zmienny] (4): *BibRadz* 1.*Mach* 6/60; Caduceator, Herold/ Pośel który pokóy przinośy. *Mącz* 29b; *SarnStat* 1004; nalepfza [zgoda] miedzy krolmi/ ktorzy wftykiemu świātu pokoy zgodą fwoią przynofzą. *SkarKazSej* 664b.

»radzić o pokoju, na pokoj, o pokoj« = *consulere pach pacem a. de pace suadere* *Mącz* [szyk zmienny] (4:2:1): *BielKron* 58v; *Pacem et de pace suadere*, Ná pokóy rádźić. *Mącz* 424b, 285b; *PapRPan* A4v; ludcie fyći boiu/ Dáli w moc dwiemá królom rádźić o pokoiu. *KochProp* 9, 10; *SapEpit* A2v.

»o pokoju rokować [z kim]« (1): Iágełło Litwę iednoczy z Polaki/ A potym o pokoiu rokuie z Krzyżaki. *KochProp* 9.

»w pokoju siedzieć (*a.* usieść, *a.* osiedzieć się), stać, stanie« [szyk zmienny] (5:3:1): A nád iego wolą nieofiedzi fie wpokoiu naymożnieyfłfy krol/ ácz by był niezliczonemi hufy ofłąpiony *RejPs* 48, 261v; Gdy było Kárhágińłkie miásto zwoiowano. Tedy w rádzie mowili/ iż iuż pokoy będzie/ Iuż też łobie zacny Rzym/ w pokoiu wliędzye. *RejZwierz* 6v; ále zá thrudnymi kondycyámi/ tylko wziálem był miedzy imi ftanie w pokoiu do pięći lat pod przylięgámi. *BielKron* 429v, 333v, 396; Iełliby kto ták mowił: Siedzieli náłzy przodkowie w pokoiu a my będziemy. Odpowiedz ná to/ iż nigdy álbo rzadko w pokoiu bywáli. *BielSpr* 75v, 3 [2 r.].

»w pokoju trwać; trwa pokoj; pokoj trwały (trwalszy)« [szyk zmienny] (2;1;2): *LibLeg* 6/157v; *BielKron* 375v, 424; *SkarKazSej* 660a; Tedy wyrzimy [...]/ że ten Pogánin/ nie ták częřto [...] ná nas fie tárgać będzie. Vyřzimy zákwitnienie kráíow Podolłkich/ y pokoy trwálłzy y dořkonálłzy. *VotSzl* B3v.

»pokoj (sobie) (u)czynić, udziálać; pokoj (jest) uczyniony« [*w tym; z kim* (27), *miedzy kim* (10)] = *facere pacem* *Vulg*, *PolAnt*, *Calag*; *pacem reddere* *Miech*; *pacem ponere* *PolAnt*; *coagmentare pacem* *Mącz*; *pax (est) concepta a. firmata a. facta* *JanStat* [szyk zmienny] (47:4;4): *MetrKor* 38/501, 502; Potym fie ftiony zgodziły/ Włzytkę walkę roztoczyły: Y przyłzły ku rządney zmowie/ Vdziáláli pokoy łobie. *BierEz* Q4; *OpecŻyw* 46v; *MiechGlab* 57; *Leop Is* 27/5 [2 r.], 1.*Mach* 13/37, 45; *RejZwierz* 38v; A przetoż teraz dawłzy thym ludźiam rękę vczyńmy z nimi pokoy y ze włzythkim ich narodom. *BibRadz* 1.*Mach* 6/58, *Ios* 10/1, 4, 1.*Mach* 6/49, 10/4; odiecháli od oblężenia/ vczyniwlłzy pokoy do XV. lat z mieřzczány. *BielKron* 104v; ále w thym Woiewodá łzukał zgody/ ták długo aż łobie pokoy przez zgodę y przylięgę vczyńił z náłzymi *BielKron* 424, 57v, 88, 102v, 103, 110 (21); *Mącz* 58b; *KochMon* 21, 28; *BiałKaz* M [2 r.]; *Calag* 205b; *SkarŻyw* 503, 557 [2 r.]; *StryjKron* 662; *ZawJeft* 14; bo Królowi szło oto aby contra mentem krola Szwedzkie^{go} pokoiu z Moskiewskie^m nie vdziałł. *ActReg* 51; *OrzJan* 131; Pokóy vczyniony ma byđż chowan. *SarnStat* 1114 *marg*, *3, 1085, 1111, 1123; *KlonWor* 30.

»pokoj ułóżyć; pokoj był założon« [*miedzy kim; w tym: miedzy sobą* (3)] (4;1): Przyłzedł potym do nie^{go} krol Abimelech y Fikol hetman/ á ták miedzy łobą pokoy wieczny vłóżyli. *BielKron* 14; ále gdy [papież] ich zgodźić nie mogł/ do trzech lat miedzy imi [*Albrechtem a królem polskim*] pokoy był záłożon. *BielKron* 388v, 15v, 216v, 332.

»pokoj utwi(e)rdzić, (u)gruntować; pokoj (jest) utwi(e)rdzony (*a.* potwierdzony), ugruntowany; pokoju utwierdzenie« [*w tym: między kim* (4), *z czym* (żywotne) (1), *z której strony* (1)] = *pacem firmare a. pangere Mącz; pacem confirmare; pax firmata; pacis stabilimentum JanStat* [szyk zmienny] (6:2;3:2;2): Owce głupie wwierzyły/ Pokoy z wilki wtwierdziły *BierEz* F2; Potym pod przyfęgami wczynili y wtwierdziłi między sobą wieczny pokoy/ w kthorym aż do śmierci trwali. *BielKron* 375v, 174v, 386; *Mącz* 128b, 275c; á rozłzerzáiąc Gránice swoie/ [Sławacy] wstawicznymi woynami pokoy łobie y potomkom swoim w nich gruntuiąc/ Rzymskie y Konstantinopolkie Cesarstwa do gruntu prawie zwłtlili *StryjKron* 95; poślą z nowu Krol do Wielkiego Kniązią Gońcá y Dworzániná swiego Piotrá Haraburdę/ przywodziąc go wszelkim łpůsobem pod łłusznymi Condiciámi do pokoju z obudwu łtron wtwierdzenia. *StryjKron* 782, 421; *KochProp* 16; *SarnStat* 1085, 1087, 1090, 1093, 1115.

»pokoj wypowiedzieć (*a.* wypowiedać)« (3): Ptacy wielcy iteż máli/ Niegdy łie wołkiem zebráli: A z zwierzęty walczyć chć[e]li. Pokoy im wypowiedzieli. *BierEz* 04; *KrowObr* 38v; *Mącz* 120c.

»pokoj wziąć, brąć; wzięty pokoj« [*w tym: z kim* (4)] [szyk zmienny] (6:1;1): Magdeburg pokoy wziął. *BielKron* 235 *marg*; Potym ten Stefan Tálecki iechał do Wálach pokoy brąć, á połthánáwiác między im á obiema krolmi Węgierłkim y Czełkim *BielKron* 405, 85v, 374, 407, 417; *Mącz* 413b; *BielSpr* 44v.

»pokoj (za)cho(wy)wać; w pokoju zachować, zachowan(y); pokoju (za)chowanie; pokoj (jest) (za)chowan« [*w tym: z kim* (11), *między kim* (2), *z której strony* (1)] = *pacem observare a. servare; conservatio a. observantia a. observatio pacis JanStat* [szyk zmienny] (15;3:5;12;8): Przyłzyagamy [...] yłz pokoy y przyaczyelłzthwo bądziemy chowacz. y brath náłz Alexander Xyandz vyelky Lithewłky szcefzarzem zSolthanem Bayzaithem yako obyczay yełł pokoy chowacz *LibLeg* 3/33v; Alye gdy pan moy naywyanczey vbelłpyeczil łzyą na zachowane pokoyv. Thedy Carz Thatarlky siał łvdzy łłzwe przy kthorych y Tvrczy bywayą, voyowacz zyemye yego M. pana mego. *LibLeg* 7/8v, 7/8v [2 r.], 32v, 10/150, 11/157v; Był záchowań w pokoju Kałimirz od innych łtron/ tylko wyrwał łie nań Máłlaus Mazowieckie kłiążę z Prufy á z Piecynigi *BielKron* 347, 112, 129v, 170, 224v, 347, 408v, 416; *HistRzym* 35v; *KochMon* 29; *BiałKaz* Kv; *Paprpán* Hh3v; A łzby woyny wiełł nigdy niebyłá potrzebá/ przeto pokoy naywięcey ile może być/ ze włzytkimi łudźmi połtroⁿnemi ma być záchowań [*pax cum exteris populis omnibus quam maxime colenda est*] *ModrzBaz* 102v, 47v; *SkarŻyw* 481; Włzákże Połowcy niedługo pokoju záchowáli/ Bo Rułkie páńłtwá włstawicznymi wtarczkami náiezdzáli *StryjKron* 200, 421; Posyłamy tełz przytem Uniwersálly do Vprz: W. około zachowania Pokoju tego z Panstwy Cesarскими. *ActReg* 144, 148; *SarnStat* 115, 304, 1077, 1079, 1081 (15); Bo przyty^mże rołkazániu tákim obiecał im to Pan Bog/ łz gránice ich w pokoju záchować miał *SkarKaz* 41a.

»w pokoju się zachow(yw)ać« [*w tym: z kim* (5), *przeciwko komu* (2)] [szyk zmienny] (9): My thełz załzyą chcymy syą przeczywko Voyewodzie Valálkyemv w przyálłny y wpokoyv zachowacz. *LibLeg* 7/8v, 7/8v, 9, 11 [2 r.], 11/49, 133v; Tego krolá [Artakserksesa] wychwaláią łłłtorykowie w iego cnotach/ á w miłowánium pokoiá/ dla tego thu o nim krotko píłzē/ łz łię w pokoju záchowywał. *BielKron* 117, 314.

»zawrzeć pokój; zawarcie pokoju« [w tym: z kim (2)] (2;1): *MetrKor* 38/502; Takosz wielka część tei ziemie Inflanckiey, aprzez kilkadziesiąt zamkow W.X. Litewskie az dozawarcia pokoju z Moskiwskim, wpośefyei swey miało. *ActReg* 41; *SarnStat* *3.

»zgwałcić pokój; (z)gwałcenie, [gwałtownik] pokoju; pokój jest zgwałcony« = *violatio pacis* *JanStat* (1;3;1): niedamy fie do tego przywiéżdż [...] żeby nam miano rofkázować zgwałćć ninieyfzy pokoy [mandari ad violationem praesentis pacis *JanStat* 878] y przymierze przez iákążkolwiek moc *SarnStat* 1099; Są fkázoné zgwałcenia wfyżtki pokoju y przymierza. *SarnStat* 1115 *marg*, 1081, 1093, 1115; [Ktori [Druczula] aczby bel za sprawi swoje niedobre [...] gardło zaslužel tamże w ziemi k. i. m. iako gwałtownik pokoju obudwu panstw, [...] dlatego iest postanowiony aby [...] za sprawi swoje slusne karanie wzial. *CorfusDocum* 1593 nr 196].

»pokój złamać (a. złomie); pokój jest złamany« [szyk zmienny] (2;1): Społem gdy żwierzętá mieľzkáły Więc fie iedny drugich báły: Wilcy ten pokoy złomili/ Przeciw owcam boy czynili. *BierEz* F4; *BielKron* 177v; *SarnStat* 1093.

»zrzucić pokój« (1): Den Fried brechen. Złamać przymierze. Zrzucić pokoy. Violare pacem. *Calag* 120b.

Wyrażenia: »czasu, za czasu, za czasem pokoju(-a)« = *in pace, pacis tempore* *Modrz, JanStat; toga Mqcz; per tempus pacis* *Modrz; pace* *JanStat* (50:2:1): *Diar* 66; *UstPraw* G4 [2 r.]; *RejZwierz* A5, 109v; *OrzRozm* Pv; *Mqcz* 457a; to też ieft powinność dobrego krolá/ [...] żeby ták právem wfyżtko obwárował/ iákoby poddáni/ czáfu pokoju poczćiowie nábytego/ żyli we wfyzelákim bępieczeńftwie *GórńDworz* Hh, H2, Ee2v, Hh, Hh2 [2 r.], Hh2v (11); [miasto Rewel] Należy Krolowi iego M. Polfkiemu/ ále go zá czáfu pokoju/ y przýiáźni s Krolew I.M. Polfkim [...] Szwed nieodpowiednie pośiadł. *KwiatOpis* Bv; *KuczbKat* 150; *RejZwierz* [28³]v, 85v, 171, 246, 262 [2 r.]; *BielSpr* 75v; *Confulatus* był nawyżfzy [!] w Rzymie vrząd czáfu pokoju. *ModrzBaz* 43v *marg*; Z Ifokráteľowey [!] fzykoľy/ iáko z Troiánfkiego koniá/ wyfzło wiele zacnych Pánów: zktych iedni czáfu pokoju/ á drudzy w bitwách byli sławni. *ModrzBaz* 130v, 22, 63, 102, 102v, 103 (11); *SkarŻyw* 90; *GórńRozm* I4v; *OrzJan* 59, 69; ZAden nápotym czáfu pokoju bądź konny/ bądź pieľzy/ ruľznic krótkich niech nie śmie ność. *SarnStat* 499, 126, 883, 1119, 1203, 1225; *PowodPr* 62; Więc z tegoż fkárbu Rzeczypoľp: mogłoby fie zá czáfem pokoju co odłóżyć/ ná popráwę y reľtaurácýą zamkow pogránicznych *VotSzl* F, Cv, D2, D4.

»dobry (lepszy) pokój« [szyk 8:2] (10): Gdi bilo pyerwey yz zyemia Vegierfka y polfka y zemia nascha Moldawfka bili miedzi sobá wdobrim pokoyv y w przimierzv y wyednaniv bili ti zyemie wifley pyľfane yak yedna tak druga *LibLeg* 11/55, 11/133v; *RejWiz* 68v; Ale z przyiáćioľy fwemi/ y ftemi ktorzy fnimi dobry pokoy mieli [in ipsis requiem habebant]/ chowáli nieodmiennie przyiáćielľtwo. *Leop* 1.Mach 8/12; *BielKron* 327v, 416; *Mqcz* [388]c; *RejPos* A3v; *KochProp* 7; *VotSzl* F.

»konfirmasiacja pokoju« (1): Nietylko do Duchownych, ále y do Swietckich Pánów w tym Legácię zacné bywáły: zkąd ono wfpomináią Confirmácią pokoju między Królem á Książęciem Prufkim Máximilianá Céľárzá. *SarnStat* 1141.

»pokoj mocny (mocniejszy)« = *pax firma JanStat* [szyk 3:1] (4): *MetrKor* 38/502; Pothym poślowie Ewangelikow/ przytąpiwŹy profili Cefárzá/ aby mocny pokoy w Niemcech wczynił *BielKron* 225v, 225v; *SarnStat* 1087.

»spolny pokoj« (2): KRol Władisław Iágiełó/ przyiechawŹy do Litwy zaraz z Witołtem Siem złożyli [...] z Krzyżaki/ rádząc o ípolnym pokoiu *StryjKron* 547; *ActReg* 148.

»pokoj warow(a)ny« (2): Tedy wtym Procełsie nietylko pokoi warowany ale yte differencey Vspokoione bydŹ maią *ActReg* 20; *VotSzl* C4v.

»wieczny (a. wiekuisty) pokoj« = *pax perpetua JanStat* [szyk 35:23] (58): *LibLeg* 6/77v, 158v, 10/62; *BielKron* 14, 15v, 135, 174v, 217v [2 r.] (17); *RejPos* 19v; *KochMon* 21, 28; Bo wam miley o Wolech ná łtaniu rokować/ A niŹ o wieczney łlawie potomkom wotować. A łtárác łie o pokoy łobie wiekuisty/ S Tátary s Turki łzablą ia rádzę nie łifty. *PaprPan* Cc4; *SkarJedn* 304; *StryjKron* 547, 647 [3 r.]; *KochProp* 8; *ActReg* 39; *GórnTroas* 43; Któż nas do tego namową łwoią przywiedźie/ álbo który Bóg/ bo człowiek temu nie zdoła/ záręczy zá wieczny z nim [*cesarzem tureckim*] pokóy? *OrzJan* 9; A iefli My/ álbo potomkowie náłzy/ gdy tákowy pokoy wieczny będźie/ Miłtrzowi álbo Ziemiam Zakonnym chćielibyłmy álbo všiłowáli iákíe woyny wćzynác: nie będą powinni poddáni náłzy ná nie zwálác *SarnStat* 1115, 1068, 1076 [2 r.], 1077, 1079, 1081 (23); *CzahTr* F3, F4v.

»pokoj wielki« = *pax magna Vulg* [szyk 3:3] (6): *Leop 1.Mach* 13/37; [*Niezamysł*] zchowan pod Wyłzehradem podle oycá z płácem włzego ludu/ ábowiem zá niego był wielki pokoy *BielKron* 321; CZáfu Oktáwianá Rzymłkiego [!] Cefárzá/ iáko był wielki pokoy z iego rády/ łpráwy/ yłzczęłcia káždemu iefł iáwno ktorykolwiek o tym czyta *BielKron* 338, 131v *margin*, 134v; *HistRzym* 79v.

Zestawienie: »kościół (wiecznego) pokoja« = *świątynia Janusa w Rzymie* (5): Pytáli potym Rzymiáne Tyburtyny/ dlugoli kóściół pokoiá (ktory był Ianułowi bogowi zbudowan) będzye łtał? Odpowiedzýálá/ poki pánná nie porodzi. Oni potym rozumieli iż ná wieki/ y nápiłali ná kóściele/ kóściół wiecznego pokoiá. *BielKron* 135, 131v, 134v, 147v.

Szeregi: »pokoj i jedność« (1): A iefli przez którégo poddánégo [...] pokojowi wiecznemu [...] będźie co vbliŹono [...]: dla tego przerzeczony pokoy y iedność [*pax, unio JanStat* 879] nie ma bydŹ kázoná *SarnStat* 1100. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»mi(e)r i pokoj« [szyk 3:2] (5): Krol ye^{go} M. [...] baczancz thełz pokoy y myr bycz rzecz pozyteczną y slufzną, myędzy lvdzmy y panłthwy chrzełczyanłkyemy, Nyeodnowil thego poślom *LibLeg* 7/10v, 6/78, 7/8v [2 r.], 10v; [pothem po szmyerczi oicza iego k.m. poslal thesch bil poslow szwich do jego k.m. pana naschego dzisieischego o myr, o pokuy *CorfusDocum* 1552 nr 80]. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*]

»obrona i (a) pokoj« [szyk 2:1] (3): *LibLeg* 11/133v; *Mqcz* [388]c; te pobory [...] / iż [...] ná vbogim połpołłtwie były wyćiśnione: tedy wiđziemy/ iż Rzeczpołp. namniey nie przyczyniły obrony y pokoiu *PowodPr* 24.

»pokoj a (i) przyjaźń (a. przyjacielstwo)« [szyk 7:5] (12): [*pan mój*] chował pokoy y myr dobry s Czarzem Tatarłkiim. Nadzyewayancz łzya thełz, odnyego przyazny y pokoyw. *LibLeg* 7/8v, 3/33v, 7/8v, 9, 9/52v, 11/49, 162v; *MetrKor* 38/502 [2 r.]; Iudás Máchábeyczyk/ y brácia iego [...] pośłáli

nas ku wam/ ábyfmy fwałmi poštánowali przyiaćielstwo y pokoy [statuere vobiscum societatem] Leop 1. Mach 8/20; KwiatOpis Bv; KochMon 22. [Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.]

»pokoj i (a, albo, to jest) przymierze (a. przemierze); przymierze z pokojem« = *pax et foedus, concordia et foedus* JanStat [szyk 12:3] (14;1): MetrKor 38/501, 502 [3 r.]; Goski A3v; Caduceus, Virga Mercurii, Pálcat, álbo/ laská/ którą pokóy/ álbo przemierze známionowano Mqcz 29a, 120c [2 r.], 341c, 457a; SarnStat 1086, 1099, 1107, 1115 marg; Ná tym tám pográniczu/ nigdy ftátecznego pokoiu y przymierza nie będzie. VotSzl Fv. [Ponadto w połączeniach szeregowych 13 r.]

»pokoj i walka; pokoj z walką« (2;1): RejZwierc B3v; FAbius Cefarz Rzymfki/ gdy wychodziło przymierze Rzymiánom z miáftem Carthago, poślął pośły pokoiá y walki (które zowią Caduceatores) y znáki/ tho ieft rohatjné y różgę BielSpr 48v, 48v marg. [Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.]

»(tak, ani, i, bądź, jako, jeśli) wojna i (jako (też), a, albo, ani, bądź, jeśli, jak zasię) pokoj« = *bellum paxque, pax et bellum* Mqcz; *expeditio seu pax* Modrz; *guerra et pax* JanStat [szyk 13:9] (22): OrzRozm S4v; KwiatKsiąż Mv; Belli pacisque munia obire. Rzeczy ku woynie y ku pokoyowi potrzebne opátrzować. Mqcz 237b, 457a; Górndworz H2, Ee2v, Hh2, Hh6v, Ii2v, Ii3; WujJud a3; ModrzBaz 126v, 139v; StryjKron 662; Calep 203b, 412a; OrzJan 15, 59; [Ten statut] Wóyny y pokoiu pozytki y niepozytki wylicza per antithesim SarnStat 424, 1119; i zaraz [Mojżesz] był y krolem ábo nawyższym pánem: áby ich [...] wiadomości práwe⁸⁰ Bogá/ y fłużby iemu powinney/ á potym fpraw Rzeczypośp: domowych/ około pokoiu y woien náuczył. SkarKazSej 678a; PudłDydo B4v. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r., w przeciwstawieniach 25 r.]

»pokoj, (i, albo) zgoda (a. ugoda)« = *pax et Concordia* JanStat [szyk 9:4] (13): BielKron 210v; Potym Miłtrz fám Ludwik z Comendatory był do Toruniá przyzwány [...] y sftála fie vgodá y pokoy wieczny przyfięgá z obudwu ftron vmocniony StryjKron 647; RybGęśli B3v; potym vmyśły náfzé ku pokoiowi y zgodzie obroćiliśmy/ chcąc náwałności woienne do tego czáfu między námi będące vfpokoić SarnStat 1086, 1085 [2 r.], 1087, 1104 [2 r.], 1107, 1108, 1114, 1121. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»pokoj i zjednoczenie« (1): v ftáwiony [!] dzień będzie/ ktorego fie máią z iechác [...] ludzie dobrzy [...] / ktorzy máią wybrać ludzi vczone/ [...] ktorzy by rośfádek pífmá fwiętego powiedzieć á rozwieść v mieli [!]/ á ku pokoiowi y ziednoczeniu obie [papieską i luterską] ftronie przywodzili. BielKron 217. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»albo pokoj albo zwycięstwo« (1): Nie wątpię, że nie masz tu zadnego ktoremu by wy padły z pamięci sprawy Panowania Pana zmarłego. Które takie były zedoma Sprawiedliwości foris albo pokoi albo zwycięstwo mielismy. ActReg 22.

Wyrażenia przyimkowe: »za pokoju(-a)« = *w czasie pokoju* (2): BielSpr c2; (nagł) Ian Polánowfki. (–) ACz go częścicy záftániefz przy czáfzy niż w polu/ Ale czymże fie báwić teraz zá pokoiu PaprPan I.

»w pokoj« = *w czasie pokoju* (1): W pokoy widły fię świecá y ryne lemieże RybGęśli B2.

»w pokoju« = *bez walki; cum pace* PolAnt (82): LubPs K2v; BielKron 88; Wfzak bogáctwa [król] dofýć przynieśie gdy krolestwo w pokoiu rządzić będzie. HistRzym 35v; RejPos A3v; RejZwierc 45; BudBib Iudic 11/13; Wfzak Nowogrod y Smolinfk w pokoiu odiyty MycPrz I [C]2v; BielSjem 14;

LESKO Czwarty/ w pokoju po Oycu pánował *KlonKr* A2v, A2v, A4 [2 r.]; *CzahTr* E3. Cf »być w pokoju«, »w pokoju siedzieć«, »w pokoju trwać«, »w pokoju się zachować«.

»w pokoju« = *w czasie pokoju*; *in pace JanStat* (34): *LibLeg* 6/78; (*nagł*) Figura niedbłości w pokoju. (–) Niedbłości w pokoju/ tak kftakt málowáli/ Helm pyękny otworzony/ pod Dębem ftáwiáli. A bába drzewcem żołądź/ otłukála ftoiąc *RejZwierc* 117, A5, aa2v, 9v, 117v; *OrzRozm* Q2v; *BielKron* 460v; Marius [...] choć był ftáry/ [...] á wżakołz wpokoju yżeby fyne ftwego wryczerskich rzeczach y poftępkach wićwiczyl/ ná káždy dzień z młodzięczyki wpole wyieżdżał *KwiatKsiąż* O, O, O3; W pokoju ludzie práwie ożywiáią/ Bogáctwá ftárby z nim ftie rozmnażáią. *RejZwierc* 228v, 228v; *Paprpán* C3v, D3, I2v, K2, L2, Bb2v; *StryjKron* 582; *KochFr* 122, 132; *KlonŻal* A2v; *KochMuza* 27; *KochPam* 80; *KochPieś* 42, 74; *ZawJeft* 43; *KochFrag* 25; iż bog ftprawcá pokoju niemoże byđz doftkonále chwalon/ ieno w pokoju *SarnStat* 4, 1067; *KlonKr* B4; *SzarcRyt* C2v.

Personifikacje (4): *RybGęśli* B3v cf »pokoj drogi«.

Wyrażenia: »pokoj drogi« (1): POkoju moy drogi/ Pokoju Szláchetny/ Piękney zgody Synu hoynoletny/ Bądz zemną pókim żywy *RybGęśli* B3v.

»niebieski pokoj« (1): *RejZwierc* 228v cf »wdzięczny pokoj«.

»święty pokoj« (1): Święty pokoju/ tę małz wadę w łobie/ Ze ludzie rádźi zgnuśnieią przy tobie. *KochPieś* 15.

»wdzięczny pokoj« (1): O miły wdzyęcny niebieski pokoju/ Thoż thy nie myłłifz nigdy nic o boiu. *RejZwierc* 228v.

Iron. (2): Mnimałz by rozum ftadał iáko kogut w pierzu/ Miewać z nim dobry pokoy/ łá záwždy w przymierzu. *RejWiz* 68v; gdy to miáło [Rzym] zágubiemy/ ná ktorełmy záwždy ftwe miecze ołtrzyli á zbroię dzyáláli/ przydzye ná Rzym táki pokoy/ iż łámi s łobą walczyć muśimy. *BielKron* 129v.

W przen (7) : Pánu day cześć połádo Siońkiéy ftáły: [...] Który pokoiem vłáł twoie gránice *KochPs* 213; Pokoy máć winną ftłódził/ y wzdęte iágody Wycił/ ftád leie w czałzę Syn Oycu mołzcz młody. *RybGęśli* B2, Bv, C2; O świecie gđziez iuż pokoy złoty. *KmitaSpit* A3; *GosłCast* 9; *SkarKazSej* 667a.

Przen: *Bóg* (2) : (*nagł*) O Woynie náłzey, którą wiedzimy z ftátánem/ ftwiątem/ y ciálem. (–) [...] Krołu powłzechny/ prawdziwy pokoju Zbáwienia mego/ ieft náđzieiá w tobie. *SzarcRyt* A2, B2v.

α. *Traktat pokojowy*; *concordia JanStat* (28) : áby przez ninieyftzego pokoju ziednoczenie y przymiérze [*per praesentis pacis unionem et foederis JanStat* 874] włzytki przyczyny nienawiści [...] mogły byđz wykorzenioné *SarnStat* 1095; A iełliby ftie kiedy przydáło: żeby poddáni náłzy [...] chcąc ftie przeciwić zgodzie pokoju ninieyftzego [*volendo pacis perpetuae praesentis concordiae foederibus contraire JanStat* 895] [...] w niełáfkęby náłzę przyłzli/ [...] tedy [...] *SarnStat* 1112, 1105, 1107 *marg*, 1115.

pokoj z kim (1): Obiecujemy: [...] iż [...] Zakonu náłzego Miłtrzowié wielcy [...] / pokóy y połtánowienie z Naiáłnieyftzym Ie⁸⁰ M. Káziemiérzem Królem [...] będą chowác/ wypełniác y fttrędz. *SarnStat* 1106.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej [w tym: *pokoj + przymiotnik* (3), *przymiotnik + pokoj* (1)] (4): Przywiléy pokoju Prułkiégo ołtátnié vczynionégo [*conditiones pacis perpetuae ...*

factae JanStat 862]. *SarnStat* 1085; dla tego My Alexánder Krol/ ártykuły tegoż pokoju Brzešťkiego wzięte z Przywileju Księstw Mázoweckich dla pópolitey poddanych náfzych wiádości rofkazálfimy do drugich w te słowá przypifáć. *SarnStat* 1108, 1108, 1115.

W połączeniu szeregowym (1): Też ábyfimy tákowy pokóy wieczny ziednoczenié y zgodę pod pewnieyfzý pilności mocnością y mocą ftrzegli/ obiecuiemy [...] iż [...] *SarnStat* 1099.

Fraza: »pokoj targan być nie ma, nie ma się targać« (2:1): ieffliby drápieřtwá/ łupy/ požogi [...] w páńřtwách y ziemiách náfzych oboiéy ftrony były vczynioné y dopuřczoné: dla tego pokóy przerzeczony nie ma bydź tárgan [*pax praedicta cassari, irritari non debet JanStat* 853] *SarnStat* 1076, 1076 *marg*, 1100 *marg*.

Zwrot: »pokoj chować« = *pacem attendere a. custodire a. observare a. servare JanStat* [szyk zmienny] (5): przyřięgá: iż będą chowáć ninieyfzy pokóy niezgwałcenié á nienáruřzenié *SarnStat* 1103, 41, 1070, 1095, 1106.

Wyrażenia: »pokoju kondycyje« = *conditiones pacis JanStat* [szyk 1:1] (2): Nie przymiérzem tedy ono Krolá Wládyřláwá było [...]: poniewáż Amurath wiáry nie ftrzymał fwoiéy: áni kondicióm pokoju dofýć czynił *OrzJan* 119; *SarnStat* 1108.

»list, przywilej pokoju« (1:1): Liřty pokoju zobu ftron máią bydź dáné. *SarnStat* 1114 *marg*, 1066.

»pokoj uczynion(y)« = *concordia a. pax facta JanStat* (4): á ieffli które nowé [cło] ieff vřřwáwioné w ziemiách náfzych/ y w Księřtwách przerzeczonych od czáfu pokoju/ który v Melná ieff vczynion: wřzyřćkié niech będą řkázoné *SarnStat* 1075, 41, 1074, 1085.

»pokoj wieczny« = *pax perpetua JanStat* (4): A wřzyřcy Królowie potomkowie náfzy [...] tákowy pokóy wieczny przyřięgámi vřwiérdzić y vmocnić będą powinni. *SarnStat* 1080, 1076 *marg*, 1099, 1100.

Szereg: »pokoj i zgoda« = *pax et concordia JanStat* (2): A iżebyfimy tákowego pokoju wieczného y zgody pewnieyfzym pilnowániém [...] chowáli: obiecuiemy [...]: iż [...] *SarnStat* 1070, 1066. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

Wyrażenie przyimkowe: »w pokoju« = *na mocy pokoju* (1): tám do niego przyiáchał Iorgi Narimuntowic Xiáżę Litewřkie/ [...] á [...] nie nieprzyiáćielem ále hořdownikiem Polřkim być fie wyznawáiąc/ otrzymał w pokoju Beřřką ziemię *StryjKron* 447.

β. Przymierze Boga z narodem wybranym (12) : Od ktorego [Boga] řřálá fie iemu [Noemu] obietnicá pokoju. *BibRadz Gen* 8 *arg*; K tey obietnicy [o Chrystusie] przydał Pan Bog Abráámowi obrzeřkę/ ná znák pokoiá y ná pámięć obietnice *BielKron* 13v, 5v [2 r.], Llll3v.

W połączeniu szeregowym (1): [Bóg] przyřzekł mu [Noemu] więcey fie ták frogo niemřćić/ [...] ná co dał znák y potwierdzenie pokoju y przymierza/ y zakládu wiecznego/ miedzy řobá/ á człowiekiem Tęczę *StryjKron* 6.

Zwroty: »pokoj [z kim] uczynić« (1): Ato ia pokoy z wámi y s potomki wářzymi včzynię [...] / á znák tego pokoiá będzie: Położę miedzy wámi [...] á miedzy mná/ Dułę álbo Tęczę (*marg*) Znák pokoiá/ Tęczę. (–) *BielKron* 5v.

»wziáć pokoj [z kim]« (2): wzyáł onego dnia pokoy s Pánem Bogiem lud Izráelfki *BielKron* 48v, 90v.

Wyrażenia: »pokoj umowy« (1): y wzyął [Mojżesz] pokoy vmowy s Pánem Bogiem *BielKron* 90v.

»pokoj wieczny« (1): Położę między wámi y między żywym śтворzeniem á między mną/ Duhe álbo Tęczę pod obłoki/ á wśpámiećam ná pokoy wieczny. *BielKron* 5v.

Zestawienie: »Dom Pokoja« = *Arka Przymierza* (1): áż vciekł Moizelz y Aaron do domu pokoiá álbo vmowy. *BielKron* 41.

Szeregi: »pokoj a przymierze« (1): Apośtoł nam powiáda/ iż widział tęczę około głowy iego/ tho iest znák pokoiu á przymierza wiecznego/ który iefzcze iákoż od potopu mamy s Panem swoim. *RejAp* 84v. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

»pokoj albo umowa«: *BielKron* 41 cf *Zestawienie*.

g. *Niezakłócony ład wewnętrzny społeczności świeckich i Kościoła, brak konfliktów i zamieszek* (359): *OpecŻyw* 74v; *DiarDop* 100; *RejZwierc* 108v; *BielKron* 209; Prágnieśz Królu/ y śzukaśz Koronie śwéy pokoiá/ nie naydzieśz go nigdzie indzie/ iedno v kápłaná. *OrzQuin* G2, B2v, B3, G2 *marg*, G2v [2 r.]; *Prot* C2v; *LeovPrzep* B4v [2 r.]; *RejPos* 333v *marg*; Pokoy káżdemu przynośi pożytki/ Warchoł y s ławą wnet rośpędzi wizytki. *RejZwierc* 227v, 141; *WujJud* 215v, 243; *BudBib* Gen 41/16, Ps 37/11, Is 9/7, 39/8, Ier 29/7; *CzechRozm* 116v; Lecz łami Grekowie w rofterkach śię y niezgodzie kocháli/ one śiali y mnożyli/ od iedności vćiekáli/ y rzeczy ku pokoiowi á śpoleczności S. pośtánowane płowáli *SkarJedn* 329, 189, 202; Niechże w tobie/ piękne miáśto/ pokóy przebywa *KochPs* 188, 105, 188; *SkarŻyw* 115, 292, 392; *NiemObr* 131; *ReszPrz* 112; *PaprUp* H2v; *LatHar* 383, 417; A wyśzedł drugi koń rydzy: á temu co ná nim śiedział/ dano mu áby odiał pokoy z źiemie/ á iżby iedni drugie zábiiáli *WujNT Apoc* 6/4, s. 35; *SarnStat* 175, 1067 [2 r.], 1086; A [św. Augustyn] vkazał/ iż pokoy y śporządzenie Rzeczypośpolitey/ bez pokoiu z Bogiem/ żadną miárą trwáłe bydź nie może. *PowodPr* 40, 6, 44; Táż miła máćká [tj. ojczyzna] dáła wam táki pokoy/ iákiego wiele kroleśtw nie máią *SkarKazSej* 666b, 658a, 666b [3 r.], 674b [2 r.], 687b.

W pl (1): O nędzny prawco co ták rozumieśz/ nie baczyśz iż podobno muśiały być inśze czáfy y inśze pokoi/ gdy ták wiele wśi y miáśt/ Ikąd śzłá obroná pośpolita/ ná Czyściec obrocono. *RejZwierc* 188.

pokoj komu, czemu (4): gdyż drugie wśi [w *Szwajcarii*] pośłáli do Tyguryan załuiąc śię iż pierwey był pokoy dobry wyerze krześciáńskiey poky byli nie náśtáli ci Apośtołowie nowi *BielKron* 200v; Śzukaćcie pokoiu miáśtu/ do ktoregom was przeprowádził/ y modlcie śię zá nie do Iehowy/ bo wpokoiu iego będzie wam pokoy. *BudBib* Ier 29/7, 2.Reg 17/3; tá [cesarzowa Irena] wśzytko zá pomocą Bożą nápráwiła/ y o pokoy kościółowi Bożemu y napráwę iego wiernie śię pośtárała. *SkarŻyw* 299.

pokoj między kim (8): *KrowObr* 36; A przywiodę do ćiebie wśzytek lud/ Y gdy śię wśzytcy wrocą do ćiebie/ [...] będzie pokoy między wśzytkim ludem [omnis populus erit pacificus] *BibRadz* 2.Reg 17/3; *ModrzBaz* 21v; Táki byli Grekowie wkościelney iedności przez ten czás/ y był piękny á przyśtoyny Chreściánom między temi kościóły pokoy. *SkarJedn* 223; *ActReg* 20; *SarnStat* 138, 240; *SkarKazSej* 664b.

pokoj z kim (1): náśláduy śprawiedliwości/ wiáry/ miłości/ y pokoiu z tymi ktorzy wzywáią Pána z czyśtego śercá. *WujNT* 2.Tim 2/22.

pokoj w kim (1): I obiecuję też wiernie/ pracować około [...] wypełnienia y chowania dekretow y wftaw/ Konftancyfkie⁸⁰ y Bazyliyskiego Koncylium/ y pokoju w ludu krześcijánńkim *KrowObr* 41.

pokoj czyj [w tym: *G sb i pron* (31), *ai poss* (18), *pron poss* (4)] (45): *LibLeg* 11/24v; *ZapWar* 1535 nr 2413; *WróbŻołt* 121/6; *Leop Ier* 29/7 [2 r.]; *BibRadz* *2v; *BielKron* 364v; *Prot* C2v; *RejPos* 196v [2 r.], 197, 197v; Bo nie dofyćci iest ná tym iż kto łam iáko łczurek w kácie łpokoim fiedzi [...]/ ále co z dáleká przegláda pokoy Rzeczyłpolitey/ á o nim rádzi/ á óń łie łtára *RejZwierc* 141, 141; *BudBib Ier* 29/1; A wierni łez [...] Pána Bogá prołzą: áby z pokojem mieyfłkim/ był pokoy łch złáczony. *CzechRozm* 249; łłz Stolicá Cárogrocka w wielkim pokoju Chrześciánńkim [...] vrodzona/ [...] z proznováńia pułtá być bárzo poczęłá *SkarJedn* 390; *SkarŻyw* 88; *NiemObr* 20; bo łym łednáńiem/ obrażona zołtáwa Wolność łopolita/ zgwałczony zołtáie Koronny pokoy *GórńRozm* K2; *PapUp* 13; *WujNT* 443; *SarnStat* 137, 142, 839; *PowodPr* 27; *VotSzl* B3v; Spowiedź Kátholicka iáko łudziom do cnoty y Rzeczyłpolp: pokoju pomaga. *SkarKazSej* 688a marg, 678a [2 r.]. Cf »pokoj kościelny«.

W łółáczeniach szeregowych (31): Cefarz połłł do Szwáncárow zálecáiac łie łm/ y powiáđáiac iáko łie łtárał o to pilnie/ aby dobry rzáđ/ pokoy/ łpráwłedliwóść/ rzecz łopolitá dobrá w Niemcech połtánowił *BielKron* 226; *OrzQuin* C4v, X4v, [Aa6]; *RejPos* 227; Zá łobrym łepák łprawováńiem łáđow przychodzi pokoy/ zgoda/ y zdrowie łopolite *ModrzBaz* 138, 12v, 67v, 68; łłłz pokoju/ miłóści/ wiáry/ łpráwłedliwóści/ nigdy młedzy łudźmi nie będzie. *SkarJedn* 338, 148, 159, 352; na łnich [tj. *żywotach łwiętych*] iáko ná łytnych y zdrowych potráwách/ łobożność włercách łudźkich tyłá/ łoiazń łie Boża łzerzyłá/ miłóšierdzie moc bráło/ łpráwłedliwóść/ pokoy y vprzeymość młedzy łudźmi rołłá *SkarŻyw* A2; *ReszPrz* 112; *ReszList* 184, 185, 192; *OrzJan* 94, 100; *WujNT* 248, 2.Tim 2/22; *SarnStat* 24, 109, 482, 896, 908; TO małz Stephaná [Batorego] Rycerzá łodnego, Włeczney pámięci Krolá właecznego [!]. [...] Z łym v łas w Polłłcze wczás, pokoy, ochłoda, Rołkołz, porzádek, młiefzkałá y zgoda. *KlonKr* F3v; *PowodPr* 2, 31; *SkarKazSej* 693b.

W łzeciwołstawieniach: »pokoj... rozterk (5), łiepokoj (2), wálka (2), wojna (2), miecz, zginienie, złe« (13): *BierRozm* 15; Záprawđęc łen człowiek nie łfuka pokoju łemu łudu/ ále złego. *Leop Ier* 38/4; *OrzList* e4v; *OrzRozm* Q2v; *OrzQuin* C4, G2, G2v; Czárt záłię [...] rozmnáża młedzy łym łwiętym Páńńkim náłieniem/ miáłto pokoju rołterk/ miáłto miłóšierdzie łiełpráwłedliwóść *RejPos* 54; *CzechRozm* 113; *SkarJedn* 299; gđy pokoju łuż łię łpodziwáiac/ łowa łię náń od łychże łieprzyációł Heretykow woyná y łiepogoda wzburyłá. *SkarŻyw* 391; *NiemObr* 20; *ReszList* 184.

W łorównaniu (1): O kiedybył był/ (łudzie łoy) pilnowáł przykazáńia łego/ byłby łie łłłłł pokoy łwoy iáko rzeká (to łest łbfity y nigdy łievwáiac) y łpráwłedliwóść łwoiá/ iáko łbfitości łorłkie *PowodPr* 27.

Fraza: »pokoj złámań łest« (1): Łen pokoj łtóry był zá łpewńieniem WKM, złámań łest łd łchM księży *Diar* 85.

Zwroty: »łtrzec (a. łprzełtrzegáć), łroniń, łtróź, łtrzegácy pokoju(-a); pokoj łstrzec« = *pacem tueri, salutem defendere, custos pacis* *Modrz* [szyk zmienny] (7:4:4:1;1): *LibLeg* 11/171v; *GroicPorz* e2; *UstPraw* C; *BibRadz* 2.Mach 12/4; *OrzRozm* E2, E2v; *ModrzBaz* 21, 25, 31v, 126v; *CzechEp* 319; *CzechEpPORz* *4v; Ale gđyby Krol łtrzekł [!] pokoju łopolitego/ á łogł łozwáć łam o iákie rzeczy/

[...] tedy by nigdy do takich zwodow nie przychodziło. *GórnRozm* C3, C3; Bo czegoż wždy brónić będziemy? pokoju/ którego nie mamy? czy wolności którąmy vtráćili? *OrzJan* 47, 54; *SarnStat* 128.

»gwałcić pokój; gwałtownik (*a. zgwałciciel*), turbator, zgwałcenie pokoju(-a); zgwałcony pokój« [*w tym: pokój pospolity (10)*] = *pacis violator JanStat* (1;7:1:1;1): GOrące Prawo ieft/ [...] gdy iáki złoczyńcá ná iáfnym á świeżym złoczyństwie [...] będzie włápiiony/ álbo przy iákim kolwiek innym zgwałceniu pokoju póspolitego *GroicPorz* m3v; Henrykus Kłiążę Brunśzwickie [...] ofkoczón ze wfzech ftron od Lántgráfá [...] dał fie sam w więzienie z ftárfzym fynem/ gdy tho Cefáarzowi powiadali/ żádáli aby był wywołán iáko gwałtownik póspolitego pokoia *BielKron* 224, 224; ná Spitká iefzcze fie rucháiącego wyrok vczynion/ y czći iáko wzburzyciel/ y zgwałciciel póspolitego pokoju odśádzon/ trzy dni nági y niepogrzebiony iáwnie leżał. *StryjKron* 587, 587; *GórnRozm* K2, K4v; *SarnStat* 782, 946, 1313; [*opilstwo*] Gwałci pokoy y póspolity y domowy. Bo opilśtwo bez zwády y guzow rzadko bywa. *PowodPr* 72.

»pokój mie(wa)ć« = *quiescere Vulg* [*szyk zmienny*] (9): ony yego pitaly od kogo a ízczego powftawayá takowe sbiteczne rzeczi. ny odkogo ynśchego powftawayá yeno od tich Tatar dla tey prziczini czy livdzie vkraynny na obie stronie pokoyv niemiewayá. *LibLeg* 11/90, 11/22; *Leop Iudic* 5/31; *OrzRozm* T2v; *BielKron* 415v; *OrzJan* 47, 100; A kto ná dródze niepobożnych ftanie/ Niech wiedźion będzie zá niepobożnémi/ A ty miéy pokóy/ Izráhelfka ziemi. *KochPs* 190; *ActReg* 155.

»pokój miłować; miłownik pokoju« (2;1): *LubPs* ccv *marg*; Ten dobry/ cny Krol/ kthory pokoy miłował/ y dobro póspolithe mnożył/ á wždy nie mógł być przez prześłádownia. *BielKron* 327v; (*nagł*) Adrianus Cefarz Rzymłki. (–) TEn ná Cefárzśtwo wádzon był od Vlpiuśá/ Był miłownik pokoju tá fláchetna duśzá. *PaprPan* [Gg]4.

»pokój (po)stanowić; (po)stanowienie pokoja(-u); pokój posta(*a. ustawiony*); w pokoju ustawiony« [*szyk zmienny*] (8;3;2;1): *MetrKor* 34/133; *Diar* 37, 60; *GroicPorz* B; [*Karol Wielki*] Sáráceny z Ieruzálem y z Hifzpániey wygnał á Krześciány ofádził. Węgry przeciwnie fobie fkrócił/ [...] tákież y ine nieprzyiaciele Krześciánłkie. Poftánowiwlśy pokoy y dobry rząd ná záchod fłóńcá/ iechał do oyczyzny fwey do Gálliey *BielKron* 170; Ná Symie [!] Norymberłkim Kłiążetá radzili o poftánowieniu w mocy pokoia y vftánowieniu praw *BielKron* 199v, 186v, 207, 226, 314, 410v; Lecz napřednieyfza ich [*przełożonych*] powinność ieft/ pokoy domá miedzy ludźmi ftánowić [*pacem domi inter homines constituere*] *ModrzBaz* 30v; *SarnStat* 15; *SkarKaz*)(4.

»o pokoju, około pokoja radzić« [*szyk zmienny*] (1:1): *BielKron* 364v; Potym fie drugi raz wfzytko duchowieńśtwo do Pertynaku w Akwitániey z iácháło/ o pokoju rádzác. *SkarŻyw* 164.

»w pokoju stać, żyć, siedzieć, postawion« [*szyk zmienny*] (2:2:1:1): *Diar* 37; A tu fie fpełniło Romulufowe widzenie/ ktory widzyał dwánałcie Sępow przy zákládaniu Rzymu/ to známionowáło iż dwánałcie fét lat miał ftác Rzym w pokoju *BielKron* 158v, 99; *RejPos* 25 lv; *MycPrz* I [D]; Do czego fie też wfzytkie práwá Rzeczypóspolitey ziemłkiey ściągáią aby ludźie w rządzie y w pokoju miedzy fobá żyli. *NiemObr* 8.

»pokój (u)czynić, czyniący« = *dare pacem PolAnt* [*szyk zmienny*] (13:1): *LubPs* Q4; *BibRadz* Lev 26/6; Gdy iuż krol Sálomon miał poftánowienie wfzelkich fpraw rządne/ á tym pokoy fobie vczynił/

vmyflił kościół począć budować ku słuźbie Bożej *BielKron* 76v, 177v; *OrzQuin* B2v *marg*; *RejAp* 74; *Prot* D3; *BiałKat* 126; *SkarŻyw* 300; *GórnRozm* C3 [4 r.]; *SarnStat* 1120.

»utwirdzić pokoj« (1): Ieden mówił Othánes iż lepiej nam [...] wybrać kilka kłiążąt którzyby Rzeczpołpolitą ná mieýfcu krolewřkim dzyerżeli á dobrze řpráwiáli/ vtwirdziwřzy pokoy/ wolność/ práwem poľpolitym. *BielKron* 116.

»pokoj wzruszyć (a. zruszyć), wzruszający, burzyć, burzący, targać, skazić, turbować, zamieszać; pokoj wzruszan; zruszyciel pokoju« = *pacem turbare* *Mącz*; *seditionis* *Modrz*; *pacem expugnare* *JanStat* [szyk zmienny] (3:1:2:1:2:1:1:1;1;1): *Diar* 62; *BibRadz* *2v; *Mącz* 469b; práwá wřzytki/ ku temu [...] wieść mamy/ áby vrząd złe ludzi karał/ nie z nienawiści/ iedno žeby [...] dobrym/ pokoy poľpolity burząc/ nie byli ku przekázie. *GórnDworz* Hh2; Naprzod fię mowi/ iż ziemi ludzkimi poządliwościami y pokoy bywa wzruszan [*dicitur ... pacem turbari*] *ModrzBaz* 101v, 49v; *SkarJedn* 337; A przedsię [różnowiercy] pod iedną/ tą docześną ziemřką zwierzchnością żywąc/ pokoiu y zgody w rzeczypołpolitey ziemřkiej między łobą nie tągáią *CzechEp* 13, 13 *marg*; Ale toby ná pewnoyřza chudym obroná byłá/ gdyby vrząd łam czynił o ich krřywde/ á zwałczá w rzeczách pokoy poľpolity burzączych *GórnRozm* D2v, C2, C3; *PaprUp* I3; *SarnStat* 142.

»w pokoju (za)chować, zachowań; zachow(yw)ać pokoj; (za)chowanie pokoju; pokoj zachowan(y)« = *pacem colere* *Modrz* [szyk zmienny] (5:1;3;8;4): *MurzNT* 21; *Diar* 45; Ieřth pořtánowanie Spráwiedliwořci/ [...] ku potćiwemu życiu/ á zachowániu pokoiu poľpolitego. *GroicPorz* av; Ty pieneźne karánia/ y nágradzenia řtronie obráżoney/ dla tego łą wynáleźione dowćipem Ludzkim/ áby pokoy poľpolity był záchowań *GroicPorz* k4v, a2, hh3; *KrowObr* 41; *OrzRozm* F3; *BielKron* 114v; *WujJud* 3v, 247v; *WujJudConf* 213v; *ModrzBaz* 25; *SkarJedn* A7v, 54; *CzechEp* 44; *NiemObr* 20; O co iákom przed tym [...] Páná Bogá ze wřzyřtkiego řercá prořił/ [...] ták y teraz prořę y ná potym prořić bde/ áby was y Miářto wářze w pokoiu chować [...] raczył *ReszPrz* 113; *ActReg* 43 [2 r.]; *PowodPr* 46.

»w pokoju się zachow(yw)ać« [szyk zmienny] (4): á yž ze wřzech řtron nieprzyiáciel Turek Krzeřciánřstwo woiuie/ odkłádamy ty rzeczy ná Koncilium/ v pomináiąc Luteryany/ áby fię w pokoiu záchowewáli [!] *BielKron* 219v, 216; *RejPos* 334; [Aod] poráził dzieřięć tyřięcy Moábitow [...]. y ták poniżeni nieprzyiáciele/ á lud Boży wyzwolony zořtał. Záchowáli fię przez lat ořmdzieřiąt przy słuźbie Bożej y w pokoiu. *SkarŻyw* 559.

Wyrażenia: »czasu pokoju« = *tempore pacis* *JanStat* (1): WSzákże chcemy y obiáľniamy/ iż przerzeczoné dawności czáfu pokoiu y zgody mieć máią mieýfće/ á czáfu walki álbo rořterków żadnym obyczáiem niemáią mieýfcá *SarnStat* 778, 777, 778.

»pokoj dobry« [szyk 2:1] (3): *BielKron* 200v, 415v; My tedy [...] dla dobrého pokoiu [*pro bono pacis* *JanStat* 226] y pożytku Kořciółá Krácowřkiego/ [...] to iednánie czynimy/ między Królem Ie^{go} M. y Biřkupem przerzeczonym. *SarnStat* 184.

»pokoj domowy« = *pax domestica* *Modrz* [szyk 10:2] (12): A przytym teź opowiedzieli IchM, iż oczekiwają [*posłowie*] rady IchM panow, ktorą im obiecali dawno dać około pokoju domowego in causa religionis. *Diar* 38; Státut Koronny ták nam porządnie rořpiłány dał/ że by nam Pan Bog á pokoy domowy miły był/ mogłby koźdy bes Prokuratorá wedle Práwá ieden drugiemu praw v Práwá być. *OrzRozm* Sv, E, Q2v; *BielKron* 198, 210; Ná řtárořtwá Powiátow y zamkow/ niechay bywáią

obieráni tácy ludzie/ ktorziby pokoy domowy mnożyć/ a ípráwiedliwość miedzy ludźmi záchować mogli. *ModrzBaz* 74, 31v, 36; *PowodPr* 72; *SkarKaz*)(4; *SkarKazSej* 694b.

»pokoj kościelny, Kościoła (powszechnego, Bożego)« = *pax Ecclesiae JanStat* [szyk 12:2] (7:7): *LubPs* ccv marg; *OrzList* e4v; Ale my znamy ich czałow náfzych niemáło/ ktorzy niczego ínfzego iedno rozmnożenia chwały Bożey/ á pokoiu Kościoła íego pilnie przyftrzegáli. *WujJud* 126v, 262; Bo íełli rzeczy tobie niedozwolonych ízukać bédziefz/ íam cię vczynek twoy/ pokoiu powfzechnego kościoła/ zbáwi. *SkarJedn* 186; Y trzymáiąc przez lat 60 Cárogrockie Cefarftwo [*Isaak i Aleksy*]/ znowu Greki ziednoczyli y kościelny pokoy nápráwili *SkarJedn* 259, A7v, 54, 159, 187, 189; *SkarŻyw* 309; *WujNT* 836; *SarnStat* 184.

»pokoj pospolity« = *pax publica Modrz*; *pax communis a. perpetua JanStat* [szyk 46:12] (58): *ZapWar* 1535 nr 2413; *LibLeg* 11/171v; *Diar* 24, 32, 62; *DiarDop* 104; Ale Práwá/ obyczáie Spraw thák Ziemfkich íáko y Mieyfkich/ y ítánowienie pokoiu póspolitego/ ná wieczne czáfy trwa. *GroicPorz* B, av, a2, d, e2, k4v (10); Koroná Polfka wfzytek Statut íwoy złożyła ku Ołtarzowi/ ku Káplánowi/ ku krolowi/ [...] ku pokoiowi póspolitemu wfzytek Státut wiodąc. *OrzRozm* E3, E2, E2v [2 r.]; *BielKron* 224 [2 r.]; *OrzQuin* C; *GórnDworz* Hh2; *WujJud* 3v; *WujJudConf* 213v; *ModrzBaz* 12v, 49v; *SkarJedn* 240; *StryjKron* 587 [2 r.]; *CzechEpPorz* *4v; Przeto przyftałoby to wam zwierzyć tego Krolowi/ żeby ítrzełk pokoiá póspolitego/ á íego vrząd żeby pożywał [!] tych/ ktorzy pokoy póspolity burzą *GórnRozm* C3, C2 [4 r.], C3 [2 r.], D2v, G4, K4v; *ActReg* 147; *OrzJan* 54; *WujNT* 248; A íż ná tákowé záchánia ludzi íe wiele zwiéćz muí [...] by ínać ku íákim roftérkóm álbo zwádóm nie przyfzło: przeto íełt potrzebá pokóy póspolity w tym oítrzedz. *SarnStat* 128; A przedfíe on męzoboycá zbiegły y gwałtownik á przeftępcá Statutu tego y zwyczáiu ítárégo/ y pokoiu póspolitégo/ przez Vrząd Stárości ma bydź ízukan y iman/ y gárdłem karan. *SarnStat* 1171, 15, 80, 117, 782, 946, 1123, 1313; *PowodPr* 62, 72; *VotSzl* E3v; *SkarKazSej* 686b.

»świéty pokoj« (2): Gdyby w fwiétyym pokoiu á w ípráwiedliwości/ Wiodąc ítan íwoy pocźciwie bezewfzey chćiwości/ Rządził tho ítádo Páńfkye/ ktożby dobrowolnie/ Nie dał mu íe ze wfzytkim ná wfzytko powolnie. *RejWiz* 71v; *SkarJedn* 321.

»wieczny pokoj« (3): *BielKron* 364v; Złych nie ćirp w íwoiey ziemi/ ták vczyníłz íobie Wieczny pokoy/ co bédzie y dłuگو po tobie. *Prot* D3; *RejPos* 197.

»pokoj wielki (wiétszy)« [szyk 4:3] (1): *GroicPorz* k4v; Ci dwá bédąc w wielkiey zgodzie y rozumie/ záłożyli wiele miałt we Włofzech/ kthore w pokoiu wielkim rządzili *BielKron* 215v, 76v, 101; *PaprpPan* B3; *ModrzBaz* 64; Gdyżefmy pokoiu wielkiego przez cię wielmożny Felixie doftáli [*Cum in multa pace agamus*]/ y wiele íię przez twoię opátrznóć popráwiło zawždy y wfzędý to z wfzelákim dźiękowánim przyimuiemy. *WujNT Act* 24/3.

»pokoj wnétrzny« [szyk 2:1] (3): *Diar* 45; prófzono téż pośłow Papiefkich [...] aby téż óciec Páweł [...] dopomogł ná tę potrzebę póspolitą/ ludem rycerfkim/ co obiecáli wfzytcy vczynić/ by iedno zgodá á pokoy wnétrzny byli poftánowieni. *BielKron* 314; *PowodPr* 2.

Zestawienie: »óciec pokoju« = *określenie nadane Zygmuntowi Staremu* (1): Zygmunt to ítáry: ten íáko krol práwy Lechom poddánym był ná wfzem láfkáwym. Óciec pokoiu miánowan od wfzytkich *KlonKr* F2.

Szeregi: »pokoj i bezpieczeńś (a. przezpieczenstwo)« = *pax et quies PolAnt* (2): Cefarz onę okrutną vchwałę przeciwko Krześcianom [...] w niwecz obrocił/ y pokoy Krześcianom dał y prześpieczeństwo. *BielKron* 288v; *BudBib* 1.Par 22/9.

»pokoj i dobre (a. dobro)« (2): *NiemObr* 20; ktorey [*Rzeczypospolitej*] pokoy y dobre ná tym należy/ áby vrzędy y ftárfzy náłzy oycowie czcią/ y poľufzeństwem wżelákim wżánowani byli *SkarKazSej* 678a.

»pokoj i jednoś« = *unitas et pax JanStat* [szyk 7:3] (10): *WujJud* 247v; Prožno się iuż ná Greki y ná Cárogrocką Stolicę oglądać maż/ iuż do pokoju zbáwiennego/ y iednośi Chrześcianńkiey/ ręką Pogánńką ściśniona/ áni łamá łobie/ áni tobie pomocy dáć nie może. *SkarJedn* 387, 189 [2 r.], 296, 321, 365; *SkarŻyw* 309 [2 r.]; *SarnStat* 110.

»mier a pokoj« (1): że then ieť Krolewskiego vrzędu przodek y koniec/ áby Krol w Kroleřthwie łwym Kościoł Święthy Krześcijánńki/ Mieczem łwym Krolewłkim/ w mierze á w pokoju záchował. *OrzRozm* F3.

»pokoj i odpoczynienie« (1): o tym myślimy wnocy y wednie: ábyłmy im [*poddanym*] pokóy y odpoczynienie obfite vczynili [*ut ipsis tranquillitatis remedia, pacis dulcedinem et requiem procuremus opulentam JanStat* 904]. *SarnStat* 1120.

»rząd (a. porządek) a (i) pokoj« [szyk 3:1] (4): gdy my [...] będziem, nie o wiardunki tylko radzić, jeno o tym, jakoby ze wszech stron w porządku a pokoju RP postawiona była. *Diar* 37; *BielKron* 170, 186v; bo też tego była potrzebá/ dla dobrego rządu y pokoju we zborze páná Chriřtułowym/ áby tak zá czálem/ iákíe rořtárgnienie nie przyřzło *NiemObr* 21.

»sprawiedliwoś i (a, ani) pokoj« [szyk 4:2] (6): *MetrKor* 34/133; *RejWiz* 71v; Prawdziwéy Exekucyéy przodek y początek/ Przysięgá Królewłka ieť: [...] á koniec iéy ieť/ łprawiedliwoś y pokóy poľpolity *OrzQuin* C, Cv; dla tego [...] dla wřzytkich poddáných náłzych łprawiedliwośi y pokoju [*iustitiam et pacem JanStat* 404]/ obiecuiemy to: iż [...] *SarnStat* 839 [*idem*] 934.

»pokoj, walka; pokoj z walką« (1;1): *LudWieř* A4v; (*nagł*) Pokoy z Walką. (–) DZiwna to ieť rzecz kiedy się dwa zwádzą/ Iuż wřzytkim łtanom ich burdy závádzą. *RejZwierc* 228.

»wczas i pokoj« (1): (*nagł*) Kázimirz II. łprawiedliwy. (–) Kázimierz w dobry cel tę ziemię włtáwił, Wyiáł z nierządu, wczas y pokoy łpráwił. *KlonKr* D2.

»pokoj i (a, ani) zgoda; pokoj z zgodą« = *pax et (ac) concordia Modrz, JanStat* [szyk 11:6] (16;1): *BielKron* 207, 314, 330v; *RejAp* 74; Prawdá/ żeć to Szátan (ktorego pokoy y powřzechna zgodá w Kościele Bożym wielce bolála) przez was łwe Miniřtry broi *WujJud* 4v; *ModrzBaz* 21v; *CzechEp* 13; *NiemObr* 8, 27; *ActReg* 149; *GrabowSet* F3; Láłká twa święta niechay będzie známi [...]. Vřycz pokoiu nam: y świętéy zgody/ Niech się nas boiá pogánńkie narody. *KochFrag* 29; *SarnStat* 138, 240, 777, 1226; *SkarKazSej* 664b.

Wyrażenie przyimkowe: »w pokoju« = *in pace HistAl, Vulg; pactus PolAnt* (48): *HistAl* G5; *LubPs* R4v, ee5v *marg*; *RejWiz* 71v; *Leop* 2.Par 14/5, *Ps* 28/11, 3.*Mach* 7/3; *RejZwierc* 34v; *BibRadz* 1.*Mach* 11/52; [*król Szczepan*] Połthánowiřzy kroleřtwo w pokoju/ záložýł kościoł w Biłágrodzie gdzie krole koronowano *BielKron* 300; Ten [*król czeski*] w pokoju łpráwował koronę Węgierłką/ bez vtrat y mordow prořnych *BielKron* 305; brát Olbrácht z Polłki krolewic/ ziednářzy się z brátem/

zwiodł bitwę z Cefárzem/ y porąził go do gruntu/ á tak w pokoiu był do śmierci. *BielKron* 305, 63v, 101, 149v, 194, [206] (16); *OrzQuin* C4; *BielSat* [I4]v; *RejZwierc* 210, 227; *BielSpr* b2v; Gdy Kościeleccy byli thu Woyewodami/ Była Polkka w pokoiu mieszkał Pan Bog z nami *PaprpPan* L4v; *ModrzBaz* 64, 126; *SkarJedn* 314, 352, 388; po odiachaniu Krola Iagela do Polki nie długo trwały w pokoiu sprawy Litewskie/ Bo Witołt [...] ładził sie też na wielkie Xięstwo Litewskie *StryjKron* 482; *OrzJan* 92. Cf »w pokoju stać«, »w pokoju się zachować«.

Iron. (1): że odmieńcy religiey nie dołyć na tym maia/ iż tak długo y grubie błędzili około wiadomości Boga: ale wyżywszy tak długą wojnę nieumiejętności [...] tak wiele y wielkiego złego ztąd nabroionego chcą pokoiem nazwać? *PowodPr* 42.

W przen (5) : dobrze ieft krolowi zachować pokoy/ ale niefora ieft macocha pokoią, *BielKron* 114v; wrócił sie wtyd/ wróciły cnoty/ Y pokoy złoty. *KochPs* 128; [prośmy Boga] By/ błogoflawił/ polam w obfitości [...]: Pokoy torem wybornym W iálnym vbierze/ umysle niespornym. Wkoło niech buia/ w wieńcu oliwowym *GrabowSet* T3v, F3; *SarnStat* 909.

h. Jednostki frazeologiczne (299) :

α. W znac. 'nie czynić nic złego, nie walczyć' (22) :

Zwroty: »z pokojem bywać« [szyk zmienny] (1): [król Władzisław] w łazni trzeciego [tj. co trzeciego] dnia bywał do południa/ fpokoiem bywał/ nád złoczyńcami był lithościwy *BielKron* 387.

»w pokoju mieszkać« (1): Ktorzyż [bracia Kasper i Jakub] się to tak według Vgody przyiacielki podpisać dali, iż w pokoiu zobu stron trwać i mieszkać będą. obiecuiąc pokoi wieczny łami od siebie i od przyacioł swych *ZapKościer* 1579/3v.

»z pokojem sobie poczynąć« (1): Quod si quiessem nihil evenisset mali, Bych był s pokoyem łobie poczynął/ nic by sie było złego nie łtało. *Mqcz* 344a.

»siedzieć (a. siadać, a. sieść) w pokoju, z pokojem, na pokoiu« [szyk zmienny] (7:6:2): *RejWiz* 126; *RejZwierc* 63; A w tym kącie na południe aż do Oceaná Murzyńskiego/ dzierży krolestw na sześćdziesiąt Pop Ian/ [...] ten tam fpokoiem siedzi/ ni łkim nie walczy *BielKron* 271; *RejPos* 266; *KochMon* 23; Snadź to iego potomek zołtał na Podolu/ Bo też nie rad iák y on łiada na pokoiu. Vltawiczna zabawa ieft iego kopia *PaprpPan* Y3v, Fv, G4, Z, Z3, Bb2v; iáko Rzeczpospol: Łacedemonłká/ [...] łkoro w pokoiu siedzieć poczęła/ zaráz vpádlá y zginęła *GórnRozm* L4; *ActReg* 4, 5v; *CzahTr* F3v.

»w pokoju trwać« (2): Alexander im tak odpowiedział/ [...] chciałbych ia záprawdę w pokoiu trwać/ ale mam takiego ducha w łobie/ [...] iż żadnym obyczaiem fpokoinem mię być nie dopuścza *HistAl* I; *ZapKościer* 1579/3v.

»z pokojem, w pokoju się zachować« [szyk zmienny] (1:1): Takieź [napisali talmudystowie] o zwierzętach ktorzy w okręcie Noego zgrzeźyli/ iáko Pies iż sie nie zachował fpokoiem/ przeto sie wiąże s łamicą *BielKron* 463; *SkarKaz* 206b.

Szereg: »w pokoju i rządzie« (1): [Bóg] na poddane tak oftre wędzidło włożył/ iż ich połufzni być y w pokoiu y rządzić się zachować/ ieśli zbawienie mieć chcą/ mułżą. *SkarKaz* 206b.

Wyrażenie przymkowe: »z pokojem« (10): Placide Mile/ Skromnie/ ćicho/ Pokornie/ s pokoyem. *Mqcz* 302b. Cf *Zwroty*.

β. W znaczn. 'zaprzestać, poniechać; nie ruszać' (274) :

Zwroty: »da(wa)ć pokoy« [w tym: w *imp* (119); *komu* (128) – *sobie* (6), *czemu* (żywotne) (4), *czemu* (78)] = *quiescere, sinere* PolAnt, Vulg, *Mącz*; *cessare* Vulg, *Modrz*; *facere Mącz*, PolAnt; *facere missum, omittere Mącz*, *Modrz*; *a vastatione supersedere et cessare Miech*; *abstinere se, procul recedere* Vulg; *desinere, mittere, relinquere Mącz*; *non (in animum inducere) facere Modrz*; tylko w *imp*: *noli + inf Mącz* [szyk zmienny] (252): *BierEz* B2, C3v, D3v, G2v, H2v (10); *FalZioł* IV 17d, 31c, V 26v; *BielŻyw* 20; *GlabGad* H8v; iako Papież Innocentius poślął do Cham wielkiego Czarza Thatarfkiego, aby krzełcianom dał pokoy [*ne Christianos persequerentur*] *MiechGlab* 17, 57; *LibLeg* 7/99, 100v; *RejRozpr* D2, K; *LibMal* 1545/102v, 1554/193 [2 r.]; Iuż ia teraz odkładam łwe powagi wśzytki A chcę być z wami wełół praw ie [!] towarzyski A tak iuż łwym frafunkom teraz pokoy daycie A iako gołcie zemną iuż za łtoł łiadaycie *RejJóz* O3, D, D4v, E3, N6, O2; Połłuchaycze/ Połłuchaycze Inem rzeczam pokoy dáycze *RejKup* y8, c4v, f4, f7, g4, M (19); *KromRozm I* A4, G3, H4; *MurzHist* M4v, T2v; Przéczzę ten to oleiek [którym *Maria Magdalena namaściła nogi Jezusa*] nieiełt przedán za trzyłta grołzy i nie dáo to iełt vbogiém? [...] Rzełł tedy Iefus/ Dái iei pokói (*marg*) puść ią (-)/ zachowałć tento oleiek nadżień pogrzebu moiego *MurzNT Ioann* 12/7, *Matth* 15/14; Gdżye pan powyedáyac/ Iż łą wálálłfy/ ktorzy łyę łami trzebyą álbo wálálłfą dla krolełstwá nyebyełkyego/ przyłóżył kto to może przyyąć/ przym: yákoby rzełł/ á kto nyemoże/ day łoby pokoy. *KromRozm II* x4v; Ale daymy teraz temu pokoy. Yutro/ yáko prośiłz/ o kołcyele/ co pan bog da z łobą rozmáwyác będzýewá. *KromRozm II* y3; *DiarDop* 99 [2 r.]; *GliczKsiąż* N8v; Włfyłcy łtárzy rozumem łwym ze mną nye zrownáli/ Choć łie ze mną o zakonye łhwym rozmawyáli/ Lecż widzac w nim biełłość moię wnet mi pokoy dáli *LubPs* bb4; *GroicPorz* 11; *GroicPorzRej* C4; *RejWiz* 56v, 71v, 91; *Leop* 3.Reg 22/6, 13, 1.Esdr 6/6, *Zach* 11/12, *Mar* 14/6; *OrzList* f2, iv; *RejFig* Bb5, Cc, Cc7, Dd6, Dd7; Lew nikogo nie drapye/ kto mu pokoy dáie. *RejZwierz* 69v, 16, 21v, 26v, 41v, 46v, 84; *BibRadz* 3.Esdr 6/27; bárzo bym rad/ ábyś ty prołtym łzermem zemną o tey Exekueyey mowił/ á dał tym łztukam Szkolnym pokoy *OrzRozm* B2; Y rádżę daycie temu Papieżowi pokoy/ ná wyłokiey łkále on łiedzi/ [...] nie dołięgnięcie go *OrzRozm* F4, F2v, F4, Gv, G2, H2v (12); Gdy do Enipontu Mauryc przyiechał z towarzyłtwem/ cokolwiek tám nálażł Cefárfkiego/ á Kárdynałá Aufzpurfkiego wizytko pobrał/ á co Ferdynándowego dał pokoy. *BielKron* 236v, 3v, 27v, 57v, 83, 87 [2 r.] (23); Omitte me, Day mi pokóy/ nie nágábay mie. *Mącz* 226c; Desine iam conclamatum est, Dayże pokóy iuż łie łtáło co łie miáło łtác. *Mącz* 395c, 30d, 67a, 113c, 181c, 225b [2 r.] (16); *OrzQuin* B4v, R4, Aa2v; *Prot* A4v; *SarnUzn* E7v; *LeovPrzepSamb* b4; *RejAp* 35, 147v, 169; iż [...] dla tego więc owo [starzy] fárbuią łobie brodeł/ ábo w czapecce chodzą/ áby łiwiznę zákryli/ áno tá łzedziwość woła ná nie/ áby zábawam tym ktore młodem ludziom náleżą/ dáli pokoy *Górndworz* K3, Iv, K2v, N2v, P2, Q7v (11); *HistRzym* 26; Ale dawłzy rozumowi á podobiełłtwom pokoy/ dołýć iełt nam wierzyć nieomyłnym obietnicam á łlubom ták mocnym Pána łwego *RejPos* 270v, 68v, 153, 239v, 240; *BiałKat* d4v; *BielSat* L3v; *RejZwierc* 67v, 231v, 247; Przeto im potym [św. *Paweł*] dáie wolność/ áby w iátkách łobie kupowáli co chcą (iedno potráwam ofiárowánym pokoy dáli) *WujJud* 197v; *BudBib* c3, *Iudic* 16/2, *Prov* 20/3; *HistHel* D3 [2 r.]; *Strum* C2, Iv, M, Q4v; *BudNT przedm* b7v, Ii3v, Ii6; *CzechRozm* 48v; *PaprpPan* Sv, Ff3v, Ff4v, [Gg4]; Był ten czás/ kiedy Krol Polłki mułiał Turkom dáć pokoy/ á

ná Prufzaki miecz obroćć [*rex Polonus ... coactus est a Mahometanis ad Prutenos arma convertere*] *ModrzBaz* 105v, 2v, 15, 18, 40, 40v, 104, 131v; *SkarJedn* 286; *KochOdpr* D3; iákóž iefli ćiało źle wypurgowáné/ iefli wątroba y náturá ku czálowi/ y wodźie gorąca/ niechay fye przypátrzy: iefli iefť fébrá/ álbo iefli niémáľz/ niechže kęs wodźie pokóy da *Oczko* 31, 29, 38; *SkarŻyw* 107, 135, 161, 462, 572, 600; *MWilkHist* D2, E2v, F; *StryjKron* 51, 370; lepiej tedy/ y beśpieczniey trzymáć lię rzeczy pewney/ to iefť piłmá świętego/ dawłzy pokoy wymyślnym y omylnym trádycyam. *NiemObr* 76, 146; TErazby zemną zygrywáć lię chćiała/ Kiedyś niebogo łobie podłtárzáá. Day pokóy/ prze bóg/ lámá báczyłz łnádnie/ Ze nic po ćierniu/ kiedy róza łpádnie. *KochFr* 6, 32, 33, 134; *KochEpitCat* 109; *WerGość* 251; *BielSjem* 26; NIE łkarźcie fye ná Skárgę/ iže fye fráłue Ná nás: bo w nas niecnoty wielkie vpátruie. Ráczey fye łkarzmy ná fye/ iemu pokóy daymy *PudłFr* 17; Daywá pokoy: Bożych łług nie tykaywá łłowy *BielRozm* 34; *GórńRozm* E, G3, H3v; *KochWr* 38; *PaprUp* E2; *ActReg* 84, 161; Kiedy Kmiećie poczynáią żać/ dáć im pokoy tydzień pierwfzy/ áby zaś drugi tydzień/ kiedy w dworze poczną/ dzień podle dnia robili *GostGosp* 102; *KochFrag* 42; Y łkaże práktyk/ że łie do zbroie mieć trzebá/ iefli nieprzyiaćiel w źiemie: iefliż iuż z źiemie wyiaćał/ dáć pokóy. *OrzJan* 57; *WyprPl* B4v; *LatHar* 211, 698, 727; *RybGęśli* B3v; *WujNT Mar* 14/6, *Act* 22 *arg*; Słyszác iž drugi bluźni/ rzecze témi łłowy: Prołżę bráćie/ day pokoy/ zániechay téy mowy. *SiebRozmyśl* H4v; *WitosłLut* A4; *SkarKaz* 515a; *GosłCast* 29 [2 r.]; *SkarKazSej* 666b; *KlonFlis* C3, D3, D4v, F4v, G4v; Gęsiom/ kurom: złodźieyftwem choć to zowá łzkolny^m: Moiá rádá/ day pokoy/ iefli chćeľz być wolnym. *KlonWor* 25, 59.

»mieć sobie pokoj [z kim]« (1): Zá plotki to łtoi v nas Co ty Mária powiaćałz. O páńłkim dźiś zmartwychwłtániu. Y o wáľzym z nim gadániu. (–) [...] Idźćieľz z tymi fábulámi Mieyćie łobie pokoy z námi. *MWilkHist* I3.

»niechać z pokojem; (za)niechać w pokoju« [*szyk zmienny*] (10;4): W prorokoch mych żadney złoćci nic nie poczynaycye/ Owłłem ich w łáľce w pokoyu záwždy zányechaycie. *LubPs* Y; Práwo náľze iefť/ iž kto z ogrodá moiego roľkołżnego owoc bęćdzye rwał á iadł/ muśi táłm zołťać: kto gi mija á niecha go łpokoiem/ wynidzye kiedy chce. *BielKron* 21v; Amurat Othoman widząc łwoich wiele zbithych pod mury y ná łtronách kazał wťápić/ á do kilká dni niechać w pokoiu *BielKron* 250, 67, 88, 89, 91, 126 (12); *BielSpr* 45v.

»połóżyć w pokoju« (1): TEgo namniey łiwy włos áni łtáre látá/ Od tego nie odwiódá ni żadna wtrátá/ Iżeby miał połóżyć kopia w pokoiu *PaprPan* Y2.

»pokoj uczynić« (1): Mors laborum et miseriaram quies, Smierć włzem prácóm y nędzóm pokóy vczini. *Mqcz* 341c.

»zostawić w pokoju, z pokojem« [*szyk zmienny*] (5:1): *BielŻyw* 153; [*Aleksander Wielki*] wioźł łie áż do morza zachodnego do kráiny ktorá zowá Europá/ zołťáwiwłzy Rzymiány w pokoiu [*relinquit eos in pace*]. *HistAl* B6; *BielKron* 240; bo iáko máłó wyłźłzey czáłu łrogoćci głodu roľkazał Pan wino y oley zołťáwić łpokoiem [...]/ tákże theż [...] *RejAp* 59v; *RejPos* 152v; *RejZwierc* 101v.

γ. *Zwrot*: »być z pokojem« = *leżeć, nie być ruszanym* (1): od Heleny kfiężny włzytki łkarby wzyęto/ [...] w łkrzynie wkládli y zapieczęťowáli/ [...] do Wilná połłáli/ áby to było łpokoiem áż do przyiaźdu krolewicá Zygmuntá. *BielKron* 403v.

8. Zwrot: »mieć [z kim] pokoj« = *nie chciał mieć do czynienia* (2) : Nihil mihi tecum est negotii, Zadney łprawy s tobą nie mam/ Mam s tobą pokóy. *Mącz* 245a.

~ Wyrażenie: »dobry pokoj« (1): Nihil mihi tecum amplius commercii erit, Chcę mieć s tobą od tych czółów dobry pokóy. *Mącz* 217c. ~

2. Miejsce odosobnienia, ustronie; *requies* *Vulg*, *Mącz*, *Cn*; *otium* *Mącz*, *Cn*; *abditum* *Mącz*; *quies*, *secretum* *Cn* (185) : *RejWiz* 20v, 126v; *Abditum*, Mieysce táyemne Pokóy. *Mącz* 92a; *KuczbKat* 370 *marg*; iegli kogo do ciebie táiemnie ofkárżono/ pátrayże tego/ żebyś ofkárżonego/ ábo łam/ ábo przez kogo inšzego ná pokoiu [*semotis arbitris*] nápomioną *ModrzBaz* 21; Miał y ten obyczay ten S. wykopał łobie pieczary w ziemi długie y głębokie w ktore łię krył ná pokoy/ gdy mu ludzie [...] przełzkadzáli *SkarŻyw* 35.

pokoj na co (1): (*marg*) Pokoy ná modlitwę. (–) łákiego pokoiu łzukać mamy ná rozmowę z Pánem Bogiem/ vkazał tu P. Iezus gdy łam ná gorze zołtaie. *SkarKaz* 609a.

W charakterystycznych połączeniach przyimkowych: na pokoj (1), *na pokoju* (4).

Zwrot: »odyć na pokoj« (1): A tak ná čás odeydzwá łám ná pokoy máło/ [...] Y łiedli pod Cypryłem *RejWiz* 85v.

Przen (2) : A porołtą w domiech ich ciernie/ [...] thámo będzie legać iędzą/ y náłázłá łobie támo pokoy. *Leop Is* 34/14.

W połączeniu szeregowym (1): A tak [*dzisiejsi kacerzowie*] áni z kołcyoła powłfechnego/ áni bożego/ z ktorego wyłzli/ A ná włtronyu/ y ná pułczy/ to yełt włpułtołłátych błędzyech y dumach żydow y łtárych kácyrzow/ álbo ná pokoyu w pokátnych wymyflech yednego álbo kılká ludzi [...] Kryłtułá y náukę yego nám pokázuyą. *KromRozm III* E4v.

Wyrażenie przyimkowe: »na pokoju« (1): *KromRozm III* E4v *cf* *W połączeniu szeregowym*.

a. Prywatna część wnętrza domu (mogąca składać się z kilku pomieszczeń), do której – prócz właściciela i jego rodziny – miały dostęp tylko osoby zaufane, służąca m.in. jako sypialnia; zwłaszcza w siedzibach władców i dostojników, czasem może pomieszczenie mieszkalne w ogóle; *conclave* *Mącz*, *Modrz*, *Cn*; *cellarium* *Vulg*, *Mącz*; *cubiculum* *Vulg*, *PolAnt*; *cubile*, *promptuarium* *Vulg*; *locus arcanus*, *receptaculum*, *sanctuarium* *Mącz*; *conclavium*, *penetrabile* *Cn* (167) : *OpecŻyw* 53v; iako ya [...] pyłłal, myenyacz pana łana fyrliąga bicz łzdrayczą czczy moyey. przetho yłz my zoną moyą przechovyva y napokoyv ofłoblyvem łłnyą łłią przechoviva zamyka. *ZapMaz V* S 2/335; *RejJóz* O5v [2 r.]; Byłkup łię gniewa na połła iż bełpiecznie włedł na pokoy. (–) Alie kto tak bełpieczni był łż tu tego blałna pułczył. Wydzac zem na pokoiu był łż tak łmiele drzwy otworzył. [...] Tu Ledwe panie pułczaia *RejKup* c4v; *KromRozm III* E; *RejWiz* 63, 69v, 72; kthory z was będzie miał przyiaćielá/ á łzedłby do niego w pułnocy/ y mowłł mu: Przyiaćielu/ pożycz mi throygá chleba [...] A onby we wnątrż będąc odpowłdaíac rzekł: Niekołac ná mię/ á toć iuż drzwi zámkniono/ á dziatki moie łą zemną ná pokoiu: niemogęć teraz włtác *Leop Luc* 11/7 [*przekład tego samego tekstu OpecŻyw*]; łEden blałná połožył w pokoiu przy łobie *RejFig* Aa8v, Aa5, Aa6v, Bb7v; *WyprKr* 111v [2 r.]; *BibRadz Dan* 4/1, II 135d *marg* [2 r.]; Włzytkim krolom y Kłiążętom ofłobno były pokoie dany/ ochędożnie przypráwione/ ná zamku Kłakówłkim/ takież y drugim w gołpódach *BielKron* 375v, 17v, 49v, 182v, 375v; *KwiatKsiqż* G3, N4v; *Mącz* 225c, 366d; dworzánin niechay łie ná pokoj páńłki niewezwánym będąc/ nigdy

nie ćilnie/ [...] bo pánowie ná pokoiu/ chcą theż mieć tę wolność mowić/ y czynić co fie im podobá *GórnDworz* K7v, H3v, K7v, Ee5; *KuczbKat* 370; *RejZwierc* 236v; [słudzy wielkiego pana] kiedy gdzie idzie prowadzą go/ gdy nie ná pokoiu iest [*publice sedenti*]/ łtoią przed nim/ všmiecháiąc się/ pochlebuiąc *ModrzBaz* 37v; *SkarŻyw* 558 marg; *KochSz* C2; *ActReg* 11, 155, 156; *GostGosp* 26; *SkarKaz*)(2; bo y łam pan gdy z domu odchadzał/ To nam [*dworzanom*] [...] rołkazał: Bychmy tu przed pokoiem wżyſcy pilnowáli/ A co páni rołkaże/ wżyſtko łprawowáli. *GosłCast* 16; *SkarKazSej* 667b; Nie tylko dziewkę łtroiſz/ lecz y łámá ſiebie [...]. Wiele tobie potrzebá do łákových łtroiow/ Oponámi obitych koſztownie pokoiow. *ZbylPrzyg* B.

pokoj czyj [w tym: *pron poss* (23), *G sb i pron* (9), *ai poss* (7)] (39): *OpecŻyw* 163v; *RejPs* 53, 62, 68v; [*Jozef do braci*]: Iuż ia wam tu łłufzne miełtcze wżytkim nagotuię A łwego miłego oycza w łwoy pokoy przymuię *RejJóz* Pv, O; Ia y tá oto niewiáſtá/ miełſkáláſwá w iednym domu: y porodziłám w iey pokoiu. *Leop* 3.Reg 3/17, *Cant* 1/3; *WyprKr* 111; położył fie ná gorze s. Gerárta/ z ktorey łtrzełáł do zamku [...] / áż kule do krolowey pokoiow wlatály *BielKron* 311v, 317, 375v; *RejPos* 27, 213, 334v; bo mię mierzi ten znák pychy ktory noſzę ná głowie gdy wynidę miedzy ludzi/ [...] nie noſząc tego gdy iestem w łwem pokoiu [*et non portem illud in diebus silenti mei*]. *BudBib Esth* 14/15, *Ps* 68/22[23]; *SkarŻyw* 178, 355; Interim stałem przed gospodá virzał mię zpokoiu. Maximilianowego. Pan Starosta Przemyſlki kiął namię ſzedłem tam, witałem Maximiliana *ActReg* 84; *SkarKaz* 80a; *PaxLiz* C3. Cf »wnieść na pokoj«, *Wyrażenie*.

W charakterystycznych połączeniach przyimkowych: *do pokoju* (13), *na pokoj* (44), *w pokoj* (1), *przed pokojem* (3), *na pokoju* (24), *w pokoju* (11).

Zwroty: »uda(wa)ć ſię na pokoj« = *in otii portum confugere, requiem quaerere, residere* *Mącz* [szyk zmienny] (5): *Resido*, *Znowu wliádam/ vdawam fie ná pokóy*. *Mącz* 379b, 130a, 314a, 342a; *CiekPotr* 63.

»wnieść (*a. iść, a. odyść, a. pość, a. przyść*) na pokoj, do pokoju; chodzić na pokoj« [w tym: czyj(*ego*) (11)] = *ascendere in cubiculum* *Vulg*; *ingredi in pace, intrare in cubiculum* *PolAnt*; *recipere se in abditum a. in conclave a. in receptaculum* *Mącz*; *in conclave abire* *Modrz* [szyk zmienny] (23:11;2): *OpecŻyw* 158; *RejJóz* O5, O5v; yz wnoczi głąmboko na pokoy gdzie zuchowłka łczorka łwá a zdruga dzyewka łyezala themze kluczem othworzywłſy włchedł. *LibMal* 1546/114; *RejKup* c4v; *RejWiz* 27 [2 r.]; *Leop* 3.Esdr 3/3; Ale thy gdy fie modliłſz/ wnidź do pokoiu fwe^{go} *BibRadz Matth* 6/6; Zwykła była Niedźwiedzicá do niego [*wielkiego księcia litewskiego*] chodzić ná pokoy kiedy chćiálá *BielKron* 388v, 84v, 303; *Mącz* 36a, b, 92a; kłiádz Biłkup po obiedzie/ chcącſz fie trołzkę przełpác/ ołſzedł ná pokoy *GórnDworz* V5, I2v, K8, Ee; *RejPos* 232, 321v; *KuczbKat* 370; *RejZwierc* 80, 155, 236v; *BudBib Is* 57/2; *ModrzBaz* 37v; *SkarJedn* 294; *SkarŻyw* [237], 509 [2 r.]; *NiemObr* 25; Raz v rozbierania bydz chćiał ale Kr IM do dalszego pokoiu w Łoznycę ſzedſzy zawarł ſię. *ActReg* 142, 85; *GosłCast* 63, 68.

»na pokoj wprowadzić (*a. doprowadzić*), (*u*)wieść, wiedzion(y); wieść do pokojow« = *introducere in cellarium* *Vulg* [szyk zmienny] (3:2;2;1): wiedzieni łá do domu krolewłkiego na ieden pokoy podle morza *BielŻyw* 114; *Leop Cant* 1/3; *BielKron* 86, 114v, 253; *HistRzym* 52v; *KochOdpr* D2v; ktorá [żonę] gdy ná łwoy pokoy wprowadził: vczułá zimie dziwná w komorze liliey y rożey/ y innych niewymownych wonności kochánie *SkarŻyw* 178.

Wyrażenie: »pokoj krolewski, pański« [szyk 4:2] (4:2): *RejZwierz* 92; *GórnDworz* K7v; oblokł się w [szatę] czarną podłg/ y siedząc v drzwi pokoju krolewskiego/ nárzekał y łykał płacząc *SkarŻyw* 304, 305; *GrochKal* 18; *SkarKaz* 456a.

Szereg: »pałac, (i) pokoj« (2): iłz Vftazanes głowę tráci/ nie przeto aby się w pałacu y pokoju krolewskym zle zachował á wczym złem doznán był: ále iłz [...] *SkarŻyw* 305; *GrochKal* 18.

W przen (2) : *SkarŻyw* 238; ná ktorey [radzie] fenat mądry nie szwánkuie/ Onę/ y krol potężny ná pokoy przyjmuie. *SapEpit* B.

Przen (46) : *SkarJedn* 389; Witay ípodziewány gościu [tj. śmierci] [...]. Duży wrotá do pokoju otworzył/ á nád ciálem krotką počiechę mieć będziesz. *SkarKaz*)(2.

pokoj czego, czyj [w tym: *G pron* (4), *pron poss* (4)] (8): Iákiemi się przypadki ma cnotá ozdobić/ Y iákiemi iey pokoy ípálerámi obić. *RejWiz* 8; *Leop* 2.*Par* 6/41, 4.*Esdr* 5/9; *RejAp* 62; Powstań moię kochánié/ powstań lutni moiá/ Rułzwá różánorękiéy zarze z iéy pokoiá. *KochPs* 84 [*idem*] 166; *SkarŻyw* 259; *SkarKaz* 207b.

W połączeniu szeregowym (1): Kto tu ziemie te y ty widome dobrá ma zá fwoy dom/ pokoy/ y zamek/ y ná tym iuż przeftáie/ [...] nic w nim Chrześcijáńskiego nie máłz. *SkarKaz* 207b.

Zwroty: »oddzielić się na pokoj« = *oddalić się* (1): y będzie ná ten čás zákryty ímył [!]/ y rozum oddzieli się ná pokoy fwoy [*separabitur in promptuarium suum*] *Leop* 4.*Esdr* 5/9.

[»odpoczywać w pokoju«: A ktorzyście też w Mołkwi zbići w ítráńnym boiu/ Odpoczywaycie íczęśni w podziemnym pokoju. *ZbylPRozm* C3.]

[**Wyrażenie:** »podziemny pokoj«: *ZbylPRozm* C3 cf *Zwrot*.]

Szeregi: »pokoj i odpoczynek« (1): teras powstań Pánie Boże ná pokoy á y odpoczynek twoy [*in requiem tuam*]/ ty łam y Archá mocy twoiey *Leop* 2.*Par* 6/41.

»pałac a pokoj« (1): A iłz [Bóg] temu co iedno ítworzył [...]/ dáć miał Páná y głowę: wczynił inne Pánu miéłzkánie iáko zamek nád miástem/ y poštáwił páłac ósobny/ á pokoy iego/ to íeft/ on rołkołzny Ray *SkarŻyw* 259.

a) Ubogie pomieszczenie, w którym ktoś znajduje schronienie (2) : Szopá zgniła byłá tám [w *Betlejem*] páłacem/ ítáynia pokoiem/ żłob łółżkiem/ drábiny namiotem/ šíáno pościelá *SkarŻyw* 27.

pokoj czyj (1): ile znaydziefz á przeczcziefz żywotá iego [św. *Piotra*] nie naydzyefz aby kiedy miał [...] máiętność iáką fwoię: [...] thám gđzye przyšzedł/ tám były wšzytki máyefataty y spokoie iego. *RejPos* 301.

b) Życie (1) : [*Posel, tj. śmierć mówi:*] Trudnoć na raty rołkładać Gđy komu czas przydzie wfyadać. Iuż tam íprawy vftác mułzą Káżdego ípokoiu rułzą. *RejKup* e5.

c) Serce ludzkie jako przybytek Boga [czyj] (3) : rácz nágotowác [*Panie*] godny przybytek máięfatowi twemu: przyftroy gmách twoy/ á pokoy twoy ozdób cnotami rozlicznymi *LatHar* 32.

W połączeniu szeregowym (1): [mamy] sftánąć się przybytkiem á wdzięcznym miéłzkániem y pokoiem Duchá iego świętego/ gđy się tak ípráwować á zachowywác będziemy/ iáko nas [...] Iezus Kriřtus náuczyć á poštánowić raczył. *RejPos* 190.

Wyrażenie: »krolewski pokoj« (1): á miéłzkay zemną/ y we mnie/[...] A niech będzie czyłty y páńłki dom twoy/ y komora krolewskiego pokoju twego niech będzie iáko niebo. *SkarKaz* 438b.

d) Niebo jako siedziba Boga (6) : Ciśńcyefz fie do tey gory co yą Bog vlubił/ W ktorej z mieślkaniem swoim od wiekow fie chłubił/ Tām wśfyfcy ná ten pokoy kwápcye fie do nyego *LubPs* P5.

pokoj czego (1): Przybytku Boży/ [...] mieśzkánie miłternie budowane Bogá nawyższego/ y wśzelkimi niebiefkich bogactw kortynámi y zaponámi obite: Pokoiu rofkośzy y odpoczynienia Chryśtułá Paná/ y świątych iego *LatHar* 595.

pokoj czyj [w tym: pron poss (3), G pron (1)] (4): *SkarŻyw* A3; *SkarKaz* 639b; á on fwe pokoie Gwiazdozorné niech rządźi/ wieki niewrotnémi *GosłCast* 13. C(*Zwrot*.

Zwrot: »wnić do swego pokoja« (1): Pódźmyfz tedy pod iego namiot vlubiony/ [...] A ty/ o pánie/ rácz wnidź do fwego pokoiá/ W fzczeńną godzinę rácz wnidź ty/ y Arká twoiá. *KochPs* 195.

Szereg: »pokoj i pałac« (1): Ieśli ták przyśionek fwoy/ to iefł niebá/ fłonce/ gwiazdy/ morze/ ziemię/ nádał y ozdobił: dáleko więcey fwoy pokoy y páłac wktorym fám mieśzka vbogácił *SkarŻyw* A3.

e) Niebo, miejsce przebywania dusz zbawionych (17) : [gotujesz nam] nie ledá pokoie/ ále tákíe/ iákich áni oko widzyáło/ áni żadny ięzyk o nich wypowiedzyeć/ áni piłmo wypifáć/ nie może. *RejPos* [292].

pokoj czyj [= zmarłego] [w tym: G pron (1), pron poss (1)] (2): tu pátrzay gdzye mu [*Bóg ubogiemu*] dał złożenie/ á gdzye mu náznácił pokoy iego/ [...] iż go połádził w przybytkoch Abiráánowych/ á w oney obiecány rofkośzy kroleśtwá iego fwiętego. *RejPos* 162v, 162v.

pokoj czyj [= boski] [w tym: G sb i pron (2), pron poss (2), ai poss (1)] (5): *RejPos* 34v cf »wieczne pokoje«, 232 cf »świąte pokoje«. Cf *Zwrot*.

W połączeniu szeregowym (1): Kwáp fię iedno [...] do pokoiu z weśelim/ do zamkow z beśpieczeńśtwem: do odpoczynienia z dośtátkiem. *SkarKaz* 551a.

Zwroty: »ić (a. przyść, a. wniść) do pokoja(-ow) [czyich (= boskich)]« (3): *RejPos* 232; ná kthorym [*łóžeczku*] fobie odpoczywáć będziefz/ czekáiąc onego wdzięcznego záwołánia páná fwego/ gdyć káże do fiebie przyść iáko miłemu przyiacielowi fwemu do onych rofkośznych pokoiow fwoich *RejZwierc* 162; *WisznTr* 28.

»przywieść do pokojow; w pokoje wieść« (1;1): *RejPos* 34v; Nas wśzytkie zgromádzić rácz/ á w one pokoie Wiedź/ gđzie/ w wieczney rádości małz przybytki fwoie. *GrabowSet* P4.

Wyrażenia: »gorny(-e) (a. gurni) pokoj(e)« (3): *WisznTr* 28; *SkarKaz* 209b; káždy chęć vprzeymą. Vznawał drogi Oycze/ która dotąd trwála/ Aż śmierzć duchá do gornych spokoioiw połála. *SapEpit* [B]2.

»pokoje pałacow« (1): A owśfeyki iefścześ mie połádził w pokoiach páłacow fwych nigdy niedokończonych *RejPs* 34.

»pański pokoj« (1): A gđżeż [!] fie chceś obroćić licha duśzo moiá? Muśiś iść do Páńkfiego gurniego pokoiá *WisznTr* 28.

»świąte pokoje« (1): Ołtrzegaymyfz fie tedy pilno tego/ [...] áby nam záfię nie były zápowiedzyáne thy fwiąte spokoie iego *RejPos* 232.

»wieczne pokoje« (1): [*abyś Boże raczył*] przywieść nas do wiecznych pokoiow fwoich. *RejPos* 34v.

Szeregi: »gmach a pokoj« (1): iżeś iuż pewien onego gmáchu fwego á pokoju fwego/ po tych wŕzytkich niebepieczęŕtwiech ſwiátá tego/ ná mieýfcu onym wdzięcznym w przybytku Abráámowym. *RejPos* 162v.

»pokoj i komorka« (1): Do tego kąćika odpráwiwŕzy ludzkie rzeczy: iáko do pokoju nawdzięczniejszego y komorki namilŕzey wćiekáć [...] mamy. *SkarŻyw* 412.

»pałace a pokoje« (1): iż káżdemu ſie opowiedáć raczy/ iż mu iuż idzye gotowáć páłacow á pokoiow do domu Oyczá fwego niebieſkiego. *RejPos* 293v.

»pokoj i pomieszkánie« (1): otwarza mu [*dobremu chrzeſcijaninowi*] Pan chwałę y rádoſć y ony przybytki bogátého pokoju y beſpieczne⁸⁰ pomieſzkáńia ná wieki wieczne. *SkarKaz* 8b.

»pokoje, przybytki« (1): A po zŕfcu thego nędznego pielgrzymowánia náŕzego/ iuż nam gotuieſz pokoie/ iuż nam gotuieſz przybytki *RejPos* [292].

f) Piekło [w tym: czyj (1)] (2) : A zły do złego przyſtápiwŕzy/ iuż tá m ſobie ſpołu obádwa gędá iáko raczá/ á ſie potym doprowadzá do onych roſkoſznych pokoiow ſwoich/ gđzye będye [!] wieczny płácz á zgrzytánie zębow/ w onym ciemnym kroleſtwie czártá ſproſnego *RejPos* 331, 57v.

g) Kraina zmarłych w mitologii greckiej i rzymskiej (4) :

pokoj czyj (2): o mój męžu/ſmierć nielutoſciwa Mnie ſmutná[...] pod ziemię wzywa Do niſkiéy Proſerpiny ciemného pokoia *KochFr* 123. *Cf Zwrot*.

Zwrot: »iſć w pokoje; poſć do pokoja [czyjego]« (1;1): Ale zemną poſpołu pódz á ſ do pokoiá Surowého Plutoná *KochTr* 13; Bym ſzedł w táiemne pokoie/ Gdzie bláde cienie/ Śmierć częſto żenie: Naydá [mnie] ręce twoie [*tj. boskie*]. *WisznTr* 27.

Wyrażenia: [»piekielne pokoje«: Teraz zły człek piekielne náwiędza pokoie/ Szuka żony *VegKmita* 12.]

»umarłych pokoje« (1): [*zjawa matki*] Twóy nieutóloný Płácz/ ſynu mój/ przywiódł mię w té tu wálzē ſtrony/ Z krain bárzo dálekich/ á lzy gorzkie twoie/ Przeſzły á ſ y vmárłych táiemne pokoie. *KochTr* 20.

b. Kancelaria królewska (4) : *ActReg* 47; Nábuchodonozor drugi tákże wielki monárchá/ niechce ná pokoiu ináſkzych komornikow mſieć/ iedno vczone młódzieńce *SkarKaz* 80a.

W połączeniu szeregowym (1): awo wŕzytki rzeczy máią [*marszałek koronny i nadworny*] [...] ordynowáć/ ták ná Dworze/ w Dworzéch/ w domiéch/ komorách/ ábo pokoiach [*in ... cameris JanStat* 294] y v ſtołów Królewſkich/ iáko té ſ w innych vrzędziéch *SarnStat* 311.

Wyrażenie: »pokoj krolewski« (1): Dobrzeć to że my z ſwym Krolem mowimy wolnie iáko z człowiekiem [...]: otworem nam ſtoi pokoy Krolewſki *OrzRozm* L4.

c. Pomieszczenia do różnych celów; museum Calep, Cn (4) : (*did*) Iezus [*do Lucypera, kołáć do wrót piekła*]. (–) [...] Muſzáć puſćić wrotá twoie Otworzá ſie y pokoie. W ktorych chowálz twoie łupy/ Zbiorę ie ia wnet do kupy *MWilkHist* E2v, E4; Museum – Pokoi gđze ſie vczí ſtudent. *Calep* 682b.

Zwrot: »wniſć do pokoju« (1): Potym Cefarz [...] wŕzedł z nim do pokoju przy ſali domu Rzymſkiego *BielKron* [332²].

d. [Ustę p, ubikacja:

Wyrażenie: »potrzebny pokoj«: żadnego domu niemasz, w którymby co najpotrzebniejszy pokoj był, stolców tylko [...] w komorach i gmachach zażywają *DiarPeregr* 86.]

Synonimy: 1. *mir, spokoj*; **b.** *bezpieczeństwo*; **β.** *odpoczynek*; **δ.** *cisza*; **c.** *zgoda*; **α.** *przyjaźń, życzliwość*; **f.β.** *przymierze, umowa*; 2. *gmach, izba, komnata, komora, sala*; **b.** *kancelaryja*; **d.** »domek do potrzebowania«, *prywat, sekret, wychod, wychodek*.

Cf **NIEPOKOJ**

KW, MP, (ZCh, LWil)